

pmo q̄a calor autis muta^r in nig^rditate vel liuo
 re in ore sentit acidū sapore p̄ticiū et t̄ctē
 fm̄ hūoris q̄litate pacies aīo ē timidus fm̄
 causa passio eius ē melācolia. Unde omnes
 hāc passio; hūres fm̄ causa sūt timidi sepi^r
 atq; tristes et hoc ex melācolico hūore cor
 astringente vñ sic tristes interrogatū q̄d ti
 meant vel p̄ q̄ doleāt nō hnt q̄d r̄spondeāt
 alij tñ sibi moerē iminē putāt irracōnabilit̄
 alij mimiciās alicuius formidāt. alij moerē
 tē diligūt et desiderāt. Vñ gal^r in li^r passio^m
 si ē mix^r inq̄t si pacies colera magna tristitiā
 vel moeris suspicō; pacia^r cū extē^r i corpe
 obscūitate nichil sit timidi? Vñ qñ aliq̄s ob
 seuyt ē sum^r melācolie? opit cēb; nēe ē vt
 pacies timeat q̄a cū vñ timeat seū porat et
 iō sompnat t̄bilialia et tenebrosa et in sui p̄s
 sima et in odore fetida vel in sapore acetosa
 ex q̄bo oībo generat melācolia passio. Itē
 maniacē et melācolice dispōis ē qñ tales de
 tristabili gaudēt et ridēt. de re v̄ro epulātū
 plangūt at; dolēt. Itē tales p̄tinacit̄ tacēt
 nisi es̄ loquens et isolent loquūt nisi es̄ ta
 cent. Itē alij putāt se esse vas v̄ctile t̄ctū
 et timēt r̄gi ne r̄panē atq; fr̄gant. Itē
 q̄bā putāt se p̄gno mundū claudere et oīa
 in manib; otinē et ideo manus ad cibū ep̄tē
 dūt timēt q̄ si manus extēderēt p̄tes m̄bi
 defluent et p̄cent. Itē quidā putāt angelū
 tenere mundū et p̄ tedio velle mundū dimit
 tere cadere et ideo manus ep̄gant et humo
 res v̄lentes mundū corrūentē sustinē et mul
 tū recalcitāt qñ manus et humeros a medi
 cis sup̄primē opellant. Itē aliquib; videt q̄
 caput non habeat vel si putēt se habere illud
 putant caput esse plūbeū vel a finitū seu aliū
 monstruosū. Item alij audiētes gallos can
 tare bacchia erigūt et se p̄ticiunt et cantan
 tes se esse gallos credūt et tandē minus cla
 mantēs muci in clamando vel muti sunt. Itē
 alij in suspiciōne pessimā irracōnabilit̄ inci
 dunt p̄pter quod amicos obiuunt vituperant
 et confundunt p̄mo quādoq; p̄ticiunt et occi
 dūt has et multas alias mirabiles inuēiūt
 melācolia passiones. put effert gal^r et
 Alexand^r et multi alij auctores. quas quidē
 lon^r jū effert p̄ singula enarrare et hoc cōtra
 die ad oculū exp̄m^r sic nup̄ accidit q̄dā no
 bilem ad tantā desipenciā melācolie vicio
 deuenisse q̄ modis omnibus murelegum se
 putabat. Unde alias q̄ sub lectis vbi cati
 m̄sidiāntur muribus quiesce^r nō valebat
 forte tali pena p̄tatis suis exigentib; p̄
 cūsus fuit. Rabugodonosor qui put dicit
 in hystorijis bestiam triformē scilicet leonem

aqlam. bouē septē annoꝝ spacio se putabat
 Nec autē de melācolia et de alijs humoib;
 naturalib; quantū ad hoc p̄tinet opusculū
 dixisse nunc sufficiant.

Explicat liber q̄rtus. Incipit quintus et

Dicitur de proprietatibus hu
 morum testat aliqua dicere
 de dispositione membrorum
 que ex predictis humoribus
 componuntur. Et primo de
 proprietatibus eorum in genere de
 inde de singulis in specie dicendum est aliquid.

Capitulum primum de membro appetitibus in generali
 Am ut dicit Avicenna membra sunt cor
 pora ex prima humorum commixtione pro
 creata. vel ut dicitur super Iohannem membrum
 est firma pars et solida animalis ex simili
 bus vel dissimilibus composita ad aliquod
 speciale officium deputata. per hoc quod dicitur
 firma pars differt membrum a parte que non
 est firma ut est spiritus. per hoc autem quod
 ex similibus vel dissimilibus compositum in
 sinuatur membrum duplex diuersitas sim
 plicium siue consimilium et compositorum siue
 officialium. nam consimilia membra dicuntur
 et simplicia quorum partes eiusdem nature
 sunt cum toto ut quelibet pars sanguinis
 est sanguis et sic de alijs et huiusmodi me
 bra scilicet similia organica et officialibus
 membris naturaliter sunt priora ut puta ea
 componencia principia. compositioes enim co
 positio pus organica siue officialia membra
 dicuntur ex consimilibus generata et statuta
 que ad complexionem sensus et motus sunt
 anime instrumenta. ut manus. pes. oculus
 et consimilia. fuerunt etiam necessaria in q̄
 litate et quantitate diuersa ut actio anime
 impleret. natura enim fecit corporis instrumenta
 v̄tuti aīe congruētia. v̄tutes enim siq̄dē aīe sūt
 diuēse et ideo mēbroꝝ diuēsitates sūt nēcēsarie
 vt p̄ in manib; in q̄bo sūt multi digiti et in
 q̄litate et in q̄litate diuēsi vt p̄ eos possint
 magna sicut mima et tinea. Cū igitur sit tplex
 aīe actio sc̄; aīal natural et sp̄ual. sūt mēbra
 istis opacoib; aīe nēcēsaria. vñ mēbra aīale v̄tu
 tē sequēcia dñe aīata q̄ fuerēt uccāia ad s̄m̄
 fōndē et motū v̄lūtariū in oīo aīalib; sicut
 cereb; s̄m̄ oculi et alia istruēta s̄m̄ mēbra
 v̄ro v̄tuti vitali obediēcia dñe sp̄uali v̄ta
 lia q̄ facta sūt p̄t̄ anhelit^r et vital sp̄us at
 tractio; et caloris mitigacō; et vite cōseruacō;
 vt cor pulmo et hūidōis mēbra autē v̄tuti na
 tūali deseruēcia dñe naturalia et nūc s̄ia q̄rū

quedā sūt nutritiua. que scz cibū in mēbroz
 substitūe tūluntat. sicut stomach⁹ epar et
 hūiōi. quedā vero sūt gūatiua ad cōseruacōez
 spci vt scz specificacōez gū alia ⁊ idiuuacōez
 specificacōez Cū enī omnia idiuuacōez cōsumant
 necesse est vt per vim generatiam ne penitus
 pereāt reparent ⁊ sic in esse specifico saluēt
 Habent autē hec mēbra sibi alia deseruēcia
 et adiuuācia mutuo ei mēbra sibi inuicē sub
 miltāt. Nec autē mēbroz sub seruēciū vtili
 tas ē mltiplex. s. pparatōia. purgatoria. defen
 soia. deportatōia. Quia itaqz sūt pparatōia
 sicut organa sensuū deseruūt cerebro. cordi
 pulmōi epati. stomacho. ceterā instrumēta
 cibabilia. Quedā sūt deportatōia. sicut sunt
 nerui qui suscipiūt spm animalē a cerebro ⁊
 deferūt ad singula mēbra. ad motū et sensū
 faciendū. Similit et arterie deseruūt cordi
 ⁊ vene epati. nā spiritū suscipiūt arterie a cor
 de ⁊ deferūt ad pulsū faciendū. ⁊ vene sanguinē
 ab epate ad corpus nutriendū. Tercia sunt
 purgatoria scz ea. que expellūt supflua ⁊ no
 cūa. sicut foamina nariū in capite ⁊ meat⁹
 per quā cor emittit supflua humilitatē pul
 moni vt emittat. Similit cistis fellis ⁊ splē
 purgāt epar a supfluitatibz coleicis ⁊ melā
 colicis. sicut renes mondificant ab aquosis
 Quarta sūt defensoria sicut duo pānculi ai
 ciano defendūt cerebr⁹ a noxiōe ⁊ lesiōe
 et diuin⁹ a phisicis diua mater ⁊ pia mater
 Similit ossa pectoris defendūt cor. ⁊ laceratā
 et testidines costarū defendūt epar. Inter
 mēbra vero spūalia cor ē pncipatissimū. qā
 totius vite animalis ē pncipiū ⁊ calois na
 turalis fundamentū Cuius adiuuatiua sunt
 pulmo. pānculi. laceratā ⁊ arterie quoz mo
 tu aer ad cordis refrigeracōez attrahit. et si
 motus calor supfluus ab ipso remouet. ai⁹
 defensua inter⁹ sūt sui pānculi. dyafragma
 et hūiōi mēbroz naturalū ⁊ nutritiuoz pnci
 cipale ē epar in quo sanguis digerit vñ cor
 pus nutrit ai⁹ ministrō vicina sibi mēbra
 deputant. Ex predictis patet qz quedā sunt
 mēbra pncipalia. quia alioz mēbroz in se io
 rū sūt pncipia ⁊ radicalia sūd amēta. quedā
 vero sūt officialia que influendā virtutis re
 cipiūt a predictis ⁊ ad cōseruacōez animalis
 sibi inuicē administrāt. Quedā vero sūt simi
 lia. que a cōstā. v. cūf omogenea. i. simplicia
 et hoc ab oino qd est vñ ⁊ metoz qd ē ps
 quia vnus generis sūt cū partibz suis quo
 ad naturā. quia quelibet pars visibil carnis
 est caro ⁊ quelibet pinguedinis est pinguedo
 et sic de alijs. Recollige igit ex predictis qz
 mēbra nature artificio ordinata sūt corporeis

animati perfectiua. sūt etiā influēcie ⁊ vie
 titus ab aia receptiua. Itē quedā mibiculi
 appōicione armoniaca piter sūt cūcta. Nā
 minora maioribz ⁊ maiora minoribz neruis
 et alijs ligamētis piter coaptant. Item sibi
 mutuo sūt administrācia. et suarū virtutū ⁊
 opacionū partē cōmunicācia. Nā supiora in
 ferioribz administrāt influēciā ⁊ gubernad
 onē. inferiora supioribz supōratōez. Media
 vero vtrūqz impendūt copulā ⁊ cōpacionē
 Quia ei inferiora mēbra dirigūt et rectifiāt
 pedes vero ⁊ crura pondus alioz sustentāt et
 supōrat. sed manus et brachia. vtrūqz ad
 iuuāt ⁊ defensant. Itē mēbra qz diu regunt
 ab anima. sana pmanēt ad cōpōez. sive ac
 tionis ⁊ perfectionē corpis sūt vtilia sed pri
 uata a regimine spiritū. residuo corpi sunt
 nocua. Itē mēbra pite ⁊ impurbate cōplexio
 nis ad obediendū actioni spūs sūt habilioza
 Vñ dicē Aris. li. viij. q. caput ideo est parue
 carnis ⁊ etiā pinguedinis. ppter meliorē sensū
 et intellectū. Et hoc forsan ideo est. qz spūs
 in neruis sensibz per carnis grossiciē in suo
 tūstū nimis ipdit. Itē tanta est onerō in
 mēbra. qz ppter mutuā ad inuicē colligancā
 sibi mutuo opaciunt. Vnde mēbz nimis opa
 ciens. dolet amplius patienti. ⁊ ideo si vñ
 mēbz lesū fuerit. ad locū doloris cōfluunt hu
 mores alioz mēbroz sicut dicit in amphoz.
 Dolor mēbri maior supuenies. ⁊ dolorē alte
 us mēbri demigat ⁊ eius diminiūt sensibili
 tatē vt pz in freneticis. quibz si fortiter bra
 chia ac etum cōstringunt. dolor capitis dimi
 nuūt. quia ab cōstrictū membz cōfluūt spūs
 et humores ex quo supius caput alienatur.
 Itē mēbra quanto sūt nobiliozis substantie
 et cōpōis vehemēcia. ⁊ cicius sentiūt mo
 lestiā cuiusqz lesiōis. vt pz in oculo qui gra
 uis lebiē puluere modico qz manus vel pes
 magno vulnere. Et hoc accidit ppter oculi no
 bilitatē. quia in eo spūs sensibilis plus dñā
 Vñ lesio qz tūcūqz modica in iūcturis mem
 broz in sensibilibz neruis maxime ē nocua
 quia per impedimentū talū mēbroz. potissi
 me et citissime impdit virtus sensibilis et
 motū ⁊ dissoluit totū corpis armonia. Itē
 in mēbroz pccacōe ex errore nature. aliqñ
 accidit qmēbra sūt supflua et monstruosa
 sicut dicit li. animalū. viij. q. sepe sūt vifa
 animalia hñcia vñ corpus et multa capita
 sicut apparuit serpens vnus habens duo capi
 ta. nec hoc est mirū. nisi qā rariū. quia vñ
 ouū aliqñ habet duo vitella. que tñ adinu
 cem vna tela sūt distincta ⁊ hoc accidit ppter
 cōuētū duoz spermātū. que diuerso tempore

tamen appinquo mutuo se asigunt. Et dicit
idem qd ex tali ouo accidit membz monstruo
sum sicut pullus habens vnu corpus & quatu
or pedes & quatuor alas habere est visus. Et
scdm Aris. ibide hic error monstruosus max
ime habet locū in ouibus & in capris & in ani
malibz multoz filioz. Et ideo dicit qd visus
est caper habens in curibz comua in antiqs
tybis. Ita autē monstruositas in mēbris
supfluis generaliter accidit ex superfluitate
materie & defectu virtutis informatiue. vnde
dicit idem in eodē. Vnde debemus estimare qd
ista monstruositas in mēbris accidit ex ma
teria. qm vero fortis est virtus operatiua et
materia est modica. vel occasione aliqua di
minuta. tūc quidē attingit multa apparere mē
bra. sed in omnibz incompleta. quia virtus
ppter defectū nature oplete non potest qd in
tendit fiat dicit idem. virtus operatiua forte
operas operat. nihil pfecte scz vel oplete. Aug.
aut recitat in li. de ci. dei. ca. viij. Cenoceph
alos esse homines monstruosos capita canina
hntes et vici loco latratu emittētes. alios
autē dicit sū ceruice. oculos hntes in humeis.
Narat insup idē qd tybo suis natus est pu
er qui in supioribz mēbris erat duplex. in in
ferioribz simplex. Nā duo erāt capita & duo pec
torā qtuor manus. venter autē vnus et pedes
duo et multa alia recitat ibi Aug. in quibz
omnibus error nature designat. Item inter
ipsa mēbra quo ad dignitatē et ordinē mag
na differentia est. Nam quedā sūt tribuēcia
ex se & aliūde n̄ suscipiēcia. sicut cor qd nichil
ab alijs suscipit scdm Aris. & tñ alijs vita et
motū distribuit & diffundit. Et sunt quedā
que sūt distribuēcia et suscipiēcia sicut epae
et cerebz suscipiūt vigore a corde et sūt p̄ci
pia virtutū qā alijs admittāt mēbris. Sūt
eciā mēbra nec tribuēcia nec suscipiēcia. sed
sūt im̄p̄a p̄a virtute scdm opinionē medi
corū sicut sūt mēbra oſilia. Et sūt mēbra susci
piēcia et nō tribuēcia. sicut sūt mēbra instrumē
talia. que recipiūt a cerebro virtutē sensitiue
vel motie et qñz vtriusq. sed susceptā virtutē
ad alia mēbra q̄tū est de se vltius non dif
fundūt. qā oculus nō p̄t visuā virtutē quā
recipit a cerebro dare pedibz vel maibz vel ali
cui mēbro. n̄ autis audiēcia & sic de alijs. Et
tñ ista mēbra corpi maxime sūt necessaria. qā
per officia sibi appropriata sūt omnū alioz
mēbroz corpi regitiā. nisi forsan in suis ac
tionibz fuerint casu aliquo impedita sicut qñ
lesa sūt vel corrupta. Hoc autē p̄riū habent
oia officialia mēbra. vt p̄ p̄cipalibz mēbris
p̄ualo se exponāt vt est videre qd manus p̄

defensione capitis vel cordis. sū omni delibera
tione naturaliter se opponit. Item membz
bene sanū eciā membro infirmo subuenit. et
materiā morbi ad se attrahēdo. purgare vel
alleuare membz morbidū oſueūt. vnde mē
brū sanū pro nō sano sepius lesū fuit. mēbz
vero si putridū fuerit aut mortuū. sibi & toti
corpi ē nociuū. Et id nō restat nisi vt absē
datur. ne corūpat aut destruat totū corpus.
Et hec de mēbris in generali nūc sufficiant.

Capitulū scdm de apprietatibz capitis.
Inter mēbra p̄cipalia hominis. primo a
pprietatibz capitis inchoandū est. Est autē
caput prima pars & p̄cipalis inter omnia
mēbra corporis exteriora. quo ad sūū & effec
tum optinens p̄cipatū. Est autē caput a
capiendo dictū vt dicit ysid. li. i. ca. ij. eo qd
omnes sensus et nerui inde iniciū habent et
capiant. atq; ex eo qd omnis vigendi causa &
senciendi ratio oria. In capite em̄ omnes sen
sus apparēt. vnde & ipſius anime que oſistit
corpori. quodāmodo personā gerit ysid. Est
iḡe caput. sedes sensuū. p̄cipiū & origo om
niū sensuū organicoz animalis virtutis. p̄p̄
domiciliū. diffundens & transmittens ad om
nia mēbra inferiora sensū & motū. habens sep
tem foramina que sunt sensuū instrumenta
et hec scdm aliquos septē planetarū orbibz
correspondent. Caput itaq; dignius & nobili
us omnibz mēbris quia regnū et gubernaculū
tocius corporis. ei influens perfectionē vir
tutis ad suas pagendas sensibiles actiones.
Et ideo a natura caput sūū habet in corporis
sūmo vt regat ordiet & disponat omnia que
scdm nature ordinē sūt sub ipſo. Sicut em̄ di
cit Haly super regni. Ca. Dispositio capitis
tocius sūū ex tribus. scz ex quātitate eius et
figura et qd est ex ipſo & ex capillis. Nam ca
put debet eē mediū & medioce inter magnū
et parū & ad alia mēbra in quantitate p̄por
tionatū. Caput em̄ si fuerit nimis parū est
illaudabile. Signat em̄ defectū materie & de
bilitatem virtutis informatiue. pariliter si
fuerit nimis magnū. non erit laudabile. Nā
ex defectu virtutis operatiue et superfluitate
materie hoc procedit vt dicit Haly. Item
figura capitis est rotunda & hoc ppter passi
bilitatis & lesionis motoz & ppter receptoz
medulle cerebri amplitoz. Est tñ caput oblon
gū et circa tympana aliquantulū planū. Nā
pfectio boni capitis ē qñ in rotunditate dispo
nī ad similitudinē globi terrei inter manus vel
ligna duo p̄pressi. Talis em̄ globus ē rotundus
et tñ aliq̄ntulū in vtroq; latere erit planus. In
p̄te em̄ anteriori aliq̄ntulū ē acutū et eleuatū

et hoc ad retinendū ventriculū cerebri in p^{ar}te
 capitis ex q̄ pcedūt nervi quicq; sensus faciē
 tes Simili mō parū a uis a parte posteriori
 ppter recepōem ventriculū in puppi ex quo p
 cedūt medulle sp̄dibiles et nervi motū faci
 entēs volūtatiū Itē signū bonitatis capitis
 est qñ pfecte dispositōnis sūt illa que ex ip̄s
 sunt et sibi immediata dū qm̄ vt si collū
 fuerit forte et medio crūt grōssū et oēs nervi
 fortes et magni fuerit et boni motus Similit̄
 ex capillis de capite pcedentib; agnoscit ca
 put Nā scdm̄ corū qualitātē et quantitātē et
 velocitatē siue tarditatē crescendi de opletio
 ne capitis et interiori eius dispositōe iudicā
 Nā si capilli multi et crispi cito nascētes p̄
 pū calidē signāt capitis et humorē Et ecōsū
 si aut diceit m̄terius de capillis Capilli ei bene
 dispositi q̄ diu adherēt capiti ipsū ostodiūt
 decorant et defendūt ablati vero et a capite
 p̄cisi ipsū turpe red dūt et p̄ in allopicia
 et inde calapismo Itē caput ex multis ossib;
 constituit et hoc ppter cerebri defectiōē Nā
 substantia cerebri tenera est et mollis Et id
 de facili ledere n̄ nisi per in repositōē cranei
 et alioz ossū a lesione extrinseca tuere Item
 caput aliqd̄ habet de carnositate et hoc fuit ne
 cesse ad temperamētū ossū et nervoz ne for
 te frigiditate nimia ossū teneritudo cerebri
 occasionalit̄ ledere Caput tñ in sua dispositōe
 parū habet carnositatis et pinguedinis respā
 alioz membrorū Et hoc ppter sensus vna
 citatē et iuuamētū intellectus Aris. li. xij. Itē
 caput quū in parciū suarū dispositōe multā
 videat h̄c dicitur et potissime in ossib; multū
 tñ m̄terius h; de mollicie et medulla quia
 mollicie ipsius cerebri inter ossa capitis in
 elusi tota corpis machina irrigat Itē caput
 ex sua dispositōe prima multū est nervosū et
 hoc fuit necesse ppter ossū dissimiliū dūcti
 onē et etiā ppter sensus et voluntarij motus
 opletōē Nam per nervū medū aia motū
 et sensū in corpe oplet et sine nervo descen
 dente a capite mēbz mēbro nullatenus co
 pulat Immo si impediāt vitas effluens a
 capite per nervoz viciū et corruptelā totius
 corpis dissoluūt vitas et opago Itē caput
 totius corpis est aminū siue textū siue coo
 pulū et ideo multarū sumōsitātū ascenden cū
 de toto corpore est in se receptiū fecit itaq;
 natura totā substantiā capitis profā ocul
 te et manifeste Occulte vt p occultos poros
 occulte sumōsitātū supfluitates exacta tenē
 Manifeste vt per emuctōia et foramina ma
 niēt ut geosli xane caput ledere purgaten
 Itē alique sūt capitis p̄cates quōdā defec

ti nature representantes sicut patet in capi
 tibus monstruosis Dicit em̄ Aris. li. xij. q̄
 aliqui contingit vñ esse cor in animali et tñ
 apparet duo esse capita vel plura mēbra Et
 ecōsū aliqui vidēt plura eē capita et alia mē
 bra et tamē non est nisi vñ cor sed hoc totū
 est monstruosū Et hoc nō accidit nisi ex
 vore materie vel ex superflua materia vel ex
 virtute defectiva sicut probat Aris. li. xij. vñ
 vbi dicit causam monstruositatis et talis nō
 ē nisi in materia Et sequit̄ Talis monstruosi
 tas inuenit̄ in animalib; generantib; multos
 filios sed in mulierib; raro nisi in mulierib;
 egipti que multos pariunt filios plus q̄ in
 alijs regionibus vel q̄ aliarū regionū mulie
 res nisi vbi alie mulieres mulierib; egiptia
 cis sūt similes Item aut sit tardj totius corpo
 ris et omniū corporalū virtutū primū et prin
 cipale fundamentū ipso bene disposito et
 ordinato omnia que sibi subsunt in meliori
 consistencia disponunt et ipso versa vice cor
 rupto et corruptōis sint homata patiente oia
 inferiora corporis mēbra necessario patiunt̄
 Datit̄ autē caput aliqui ex causa intrinseca
 sicut ex illis passionib; que nascunt̄ ex ipso
 cerebro et ad iunctis eius vt patet in cepha
 liciis feneticis epilepticis et huiōi Aliqu
 vero pati a causa extrinseca sicut ex aeris frī
 gidi et calidi siue alias dist̄ pati immutacōe
 siue q̄liāq; via rōe Itē qñz ex alioz mēbroz
 colligācia et associacōe vt p̄ Nā ex stōcho hu
 morib; corruptis epleto sumōsitates esolute
 tacōe vicinitatis cerebz p̄cūt et oia vitas si
 q̄s inueniūt vacuas replētēs pelliculas cere
 bri comprimūt et distendūt Et sic pungēdo ce
 rebri pelliculis dolōē inferūt et includūt Itē
 idē accidit ex nimia inamicōe et abstīnēcia vt
 p̄ in nimis abstīnētib; et vigilātib; q̄a vt bi
 cit ga. longa vigilia ḡiat dolōē capitis Itē
 idē p̄ ex nimia replecōe sicut accidit ebriōz
 qui ex vino et supfluo fumo a vino resoluto
 cerebz p̄cūt et pungēt maximas inferēt ca
 piti passiones Dic̄ etiā ost. q̄ ois dolor capi
 tis ex stomacho allēuat qñ stomachus ex
 inamicōe augmētāt aut qñ stomachus replet
 cibis in malas qualitates immutat Itē sicut
 dicit Aris. li. xij. Natura cedāuit i capite sen
 sus et instrumēta sensū fm̄ eoz dignitatē et
 scdm̄ animalis necessitatē Et ideo posuit oas
 los in anteriori pte capitis et superiorē qñ ani
 mal debet videre qd̄ est anteriū q̄a sensus
 visus subtilior ē et nobilior Organa autē au
 ditus posuit naturā in medio capitis rotundi
 qñ audit non audit directe sed circūquaq;
 Sensū vero olfactū posuit natura post oculos

quasi mediū inter visū & gustū Nam ille sen-
sus visū est grossior & gustu vero subtilior. Vl-
timo ponit lingua que est instrumentū gustū
et tactus quorū operatio est circa substantiā
magis grossā. Unde sensibō sic ordinatis ca-
put est perfectū et totius corporis perfectio et
ornamentū Et sicut dicit Aris. ibide. Nō sicut
runt ita bene posita instrumenta sensū in ca-
pitibus quadrupedū et brutoꝝ qm̄ auriculae
talium animalium sunt in parte superiori capitis
et aparēt ita qd tale animal non est retū ne-
q; eleuati corporis sed ad terrā declinatū. De
uiat etiā qnq; natura et erat in quibusdā
monstruosis hominib; qui totū habent corp;
hominis preter caput. Nam beluina habent
faciē siue caninā vt narrant Solim. Similiter
erat natura in quibusdā animalib; monstru-
osis sicut pz in lamia que fm glo. sup. tēz.
caput virginēū habet corpus beluini Et dicitur
q qn lamie possūt aliquē hoīem oprehē-
dere primo muliebri faciē ei blandiunt & seā
cohibe opallunt vsq; ad defectū & qn vltimū
eātū libidini non potest satisficere ipsū dila-
mant & morsibus interficiunt & manducāt.

Capitulū terciū de cerebro.

Cerebrū vt dicit ost. in pantegij. li. ij.
ta. xi. est corpus albū & hū sanguine
de spū et medulla habens multū. In
cellulis tribus est distinctū. Neriōꝝ totius
corporis est principiū. Infra duas pelliculas
sc; pia matē & dura est orentū. In sumitate
capitis tanq; in excellēciā loco corporis collo-
ratū fuit autē cerebrū naturaliter albū vt hūi-
litudinū cuiuslibet coloris esset facile susceptū
uū. Habuit multū de spū vt multus in eo est
motus. Habuit etiā multū de medulla vt ca-
lozis acumen generatū ex motu temperatū.
Partū vero habuit de sanguine ne eius colo-
re inficere & sic omne apphensū rubeū esse vi-
deret. Ideo etiā fuit hū sanguine humidū vt
cito in naturā sciendi mutare vt dicit ost.
Ex tribus autē cellulis est distinctū quia cere-
brū tres habet concauitates que ventriculi a-
phificis nuntiant. In anteriori cellula siue
ventriculo formae ymaginatio. in media racō
in posteriori memoria & recordatio. Cogno-
minat autē pars anterior proia. posterior ps
puppis vicitat. Puppis minor est. qā pauci
nerui ab eo procedunt. Et est puppis dura
vt nerui motū motū facilius paciant. Frigi-
da etiā est & sic ay in ea melius fieret reten-
tio. partū habuit de spiritu vt fieret quietis
generatio. partū habuit de medulla respectū
anterioris vt esset medioeriter dura & sic for-
me impressio diuicius in ea teneret. Porro in

eo sc; pars anterior est maior. Mollior calidi-
or & liquidior. Maior vt nerui sensibiles ab
eo procederent. Molles vt sensibiles nerui
ad suscepcionē sensus facilius disponant. Ca-
lidior vt ad suscepcionē forme ymaginatie
aprior redderet. Liquidior et humidior partū
vt neruus sensibilis facilius moueretur. Cel-
lula vero inter proiam & puppim media. Cali-
da est & humida. plus ceteris habens de spi-
ritu & medulla. de spiritu plus. vt perfectior
fieret in ea per racionem discrecio. sicut in ali-
is membris fit per digestiōē puri ab impu-
ro separatio. Multum habuit de spiritu. vt
multus fieret motus et multum de medulla
vt temperaretur motus anime vt sic melius
discerneret concepta. In istis tribus cellulis
sūt tres operaciones principales. quia in pri-
ma forma a sensibus apprehensa in phanta-
sia siue ymaginatione recolligitur. Deinde
ad mediam transmissa discernitur. Tandem
post iudiciū racionis ad ventriculum puppis
transmittitur et memorie comendatur. fuit
autem cerebrū rotundum. vt apacius fit spi-
rituū. et ne facile paciatur. Ad defensionem
autem cerebri fuerunt necessarij duo pan-
ni qui vocantur matres cerebri. vnus est gros-
sus scilicet dura mater. Hic crineo supponit
sed in medio cerebro ingrossatur. et ad ma-
iorem fortitudinem solidatur. non tamen in
mediate cum crineo coniungitur. ymmo po-
cus suspenditur et hec atq; illic circa cere-
bri substantiam dilatatur. Hec dura mater
fuit necessaria. vt pia mater que ea te-
nerior ē a duricia crinei defendat & vt vnas
et arterias cerebri colligaret et etiam si qua
essent ibi spacia vacua illa impleret. **S**e-
cundus panniculus dicitur pia mater. que
dura matri supponitur que mollior est dura
matri. vnde substantiam cerebri circumuol-
uit et per dictas cellulas ab inuicem separat
et discernit nec superfluit pia mater. quia
cerebri interius vnas recolligit. etiam cere-
brum. ne sua liquiditate diffluat coadunari
do custodit cerebrū etiam cooperiens et am-
plectens ipsum a dura matre defendit. In su-
per per vnas quas habet cerebrū nutrit. & per
arterias quas continet. spiritū ei transmittit.
Cerebrū etiā est membrū mouens et regens
omnia membra corporis inferiora singulis sen-
sum largiens atq; motū. quo impedito. oia
in corpore impediunt & bene se habente oia que
sunt in corpore melius disponuntur. Habet
autem cerebrū hoc apriū qd sentit et sequit
motum lune. qua crescente. medulla cerebri
crescit et decrescere diminiuit in sba & y tūtes

Lib. 2

Nam tunc in seipsum se contrahit et alij spiritui ita libere non obedit et hoc patet in luna tunc et in epacis qui in novilunio et plenilunio potest sime molestare et hoc est quod dicit aristoteles li. xij. de signis bonis et malis cerebri. Cerebrum inquit quod nimis exsiccat vel humectat non facit suum opus sed infirmitas corpus et liquefacit ipsum spiritum. Et ideo accidit infirmitas et amissio intellectus et eadem mors. Item animalia nimis magnam cerebrum habentia sunt multi sompni et hoc filosofus dicit propter humiditatem multam quam inde resoluta in sumum opulente meatus cerebri ducit sompnum. Item aristoteles ibidem cerebrum non habet in se sensum tactus sicut nec sanguis nec alie supfluitates animales et non est in corporibus animalium nisi ad salvandum naturam et quod mirum est cerebrum omnibus corporis partibus sensum tribuit et tamen de se et in se nichil sentit. Item ibidem sentit idem omne animal habens sanguinem et sepum habet cerebrum vel aliud membrum duemens loco eius sicut animal multipes et sic simile et quod quavis sit in omni animali sanguinem habentem nichil tamen sanguinis continet in substantia medulle sue sicut dicit aristoteles in li. iij. Item aristoteles li. xvij. cerebrum est frigidum substantialiter et humidum et ideo fontis caloris animalis scilicet cordis est oppositum ut scilicet humectet et temperet et supfluitas caloris et siccitatis arteriarum ex quibus reche cerebri est ortum. nam ex corde procedunt arterie sicut dicit halij ex quibus componit reche mirabile in quo quasi involuntur cerebrum et in illo rechi digerit spiritus animalis et per ipsum spiritum fit penetratio virtutum cerebri ad alia membra et ideo ut dicit aristoteles ibidem cerebrum est primum membrum in creatioe animalis post creatioem cordis Galienus tamen dicit quod cerebrum bene complexionem debet esse in quatuor qualitatibus temperatum sicut ibi dicit halij. Complexio cerebri naturalis magis frigida et humida quam sit calida sive siccata quod si necesse ad eum frigidum calorem predicti rechi et ab mitigando calorem accidentalem cerebri qui accidit ex assiduitate sui motus. Item aristoteles li. xv. homo inter omnia animalia sue complexiois maximam habet cerebrum quia cor maximum est caloris. Unde propter calorem dominum et virtutem complexionis est homo boni intellectus et intelligentior animalibus et non possunt infantibus longo tempore portare caput reatum propter cerebri magnitudinem et propter virtutem donec a calore cordis medietate abstrahis a suo potest alleuere. Sed propter eadem virtutem sic et mala pro suas cognoscit actioes. Nam si fuerit substantia cerebri mollis cla-

mae perit et siccitate capit fere impressiones et sigillatones. Unde propter velocitatem sigillatones fortis maxime est hinc ea tunc et velocis discipline quibus pro eis est non mollis et est eadem efficere hinc eadem dicitur et tardius recipit impressiones et impressiones. Si tamen accepte sunt exceptas diu suat quod est signum siccitatis sic supfluitas et labilitas signum est humiditatis ut dicit halij et sic de alijs qualitatibus intelligens est ubi gratia. Si vero quod fuerit sollicitus consuetudinaliter mobilis instabilis audax incautus calidum cerebrum videtur talis habere eis se hinc frigiditatem prebet. Si vero fuit piger obliuiscens somnolens humidum nimis de hinc. Et eis si fuit multum vigilans et meoria tenax dicitur siccum. Si vero excedens fuit aut caliditate humiditas multe sunt supfluitates et multum accidit capiti infirmitates nocet autem calida et humida et potest meridionalis aer et offert septentrionalis ad est sompnus nec potest longo tempore vigilare et quando dormit accidit ei subethia id est quod fallax visum hinc est eadem et sensus non claros. Si vero excederet aut caliditate siccitas pro oia accidit sicut hinc nisi quod tot supfluitates non generant sensum sicut hinc tales laris claros et a supfluitatibus multos. sicut plures vigilant quam alij homines et sunt aiosi vaniloqui et instabiles et cito accidit talibus calidum post adolecentiam quibus in eis precesserint multi crines similitudine si excederit frigiditas aut siccitate solent tales habere claros sensus et multos meatus a supfluitate in iuuetute et oino sunt infirmitates sicut quod prebet etas de leui aut debilitate et velociter senectus festinat et apparere cito in capite quia eis adueniunt cito amia et si fortiter siccitas quam frigiditas aut amicie efficiunt calidum si vero fortiter fuit frigiditas caliditas non accedit quam vero excedit frigiditas aut humiditate accidit phiditas sompnus et sensus et sunt mali et supfluitates multas et si ita dicitur frigidum a humiditas patiens cadit in apoplexia et in pabulis et in morte et si accidit hinc hac dispositione calidum ut dicit galienus in tegum et in commento dicit idem halij. Et hec de appetitibus capitis et cerebri dicta sufficiant.

Capitulum quartum de caluaria:

Caluaria est atrioe pars carnei ab ossibus carnis sic dicitur propter capilloz siccitatem et neutraliter pronunciat. Unde dicit philid. li. p. ca. ij. sic dicitur superior pars capitis ex tunc ubi capilli capitis colliguntur et in quibus cesaries vta est. vna et nuapac sic occipitium dicitur pars capitis superioris quod extra caput caluaria capillorum sicut cito propter siccitatem dicitur tardius. sicut occiput tardissime sunt nunquam propter hinc siccitatem.

De capillis autem quere infra eodem:

Capitulum quintum de oculis:

Oculi ut dicit philosophus in libro primo de anima. quasi occulti sunt dicti quia eos ciliorum tegmina occultant ne aliqui inciderent in iurie offensione ledantur. siue quia oculum lumen et secretum positum intus habent. **D**ij inter omnes sensus sunt anime viciniores. nam in oculis omne iudicium mentis est. **U**nde anime parabatio vel hilaritas in oculis apparet similiter amor vel odium et ceterae passiones dicuntur et lumina quia lumen exterius accipiunt et acceptum communicant et refundunt. **S**unt autem oculi instrumenta visus ut dicit philosophus. **E**t sunt duo ut si forte unus operaretur eius defectus per alterum suppleretur. et quoniam oculus est loco speculatoris ideo locavit natura oculos in eminentiori loco corporis. **S**unt autem oculi decem cause ipsius substantiam componentes scilicet septem tunice et tres humores. **I**nter humores vero primus albigenus. secundus crystallinus. tertius vitreus. **S**eptem autem tunice sunt septem pellicule siue tele que continent illos humores et ab invicem distinguunt in quibus vel in quorum medio formatur visus et sic sunt a natura invicem ordinate quod quatuor a parte sunt anteriori. quarum prima dicitur tela aranea. secunda yvea. tertia cornea. quarta conjunctiva. **T**res vero sunt a parte interiori scilicet retina. sclerotica et sclerotica id est dura ut postea patebit. **I**nter hec autem omnia unum solum est visus instrumentum scilicet humor crystallinus a crystallo sic dicitur quia crystallo in colore sic assimilatur. **E**st igitur crystallinus humor secundum philosophum albus. lucidus. clarus. in superficie planus. in medio omnium aliorum collo catus et hoc ideo ut ei ab alijs omnibus equaliter servietur. **F**uit etiam purius. clarus et dyaphanus ut citius in oppositos colores transferretur et omnium colorum indifferenter similitudinem imitaretur. **F**uit etiam rotundus in forma et in substantia ut non facile lederet nec in eius angulis superfluum aliquod colligeret vel casualiter pareret. **S**ed ne nimia rotunditate nimis esset immobilis habuit aliquam planitatem ut ad moderandam eius velocitatem duceret vel nam omnes res que per rotundam elisa in sua latea in stabili est et non firma ut dicit philosophus. **Q**uia autem per istum humorem habeat fieri visus patet per hoc quod si aliquid inter ipsum et spiritum visibilem includeretur ut humor vel aliud accidens videndi auferretur cum spiritus visibilis ad ipsum penetrare propter obstaculum non valeret. **O**rganum autem humor iste a partibus cerebri superioribus puris purius et dyaphanis et hoc proprie est pupilla siue medius oculi punctus ubi est proprie vis videndi

nisi nobis propriis videtur. **E**lucet quod am ymagines mundi in speculo apparentes. **H**oc de hoc ista dicitur. **D**ic autem humor in medio aliorum duorum collocatur scilicet vitreus et albugineus. **V**itreus autem humor a parte interiori. albugineus vero a parte anteriori. **V**itreus autem humor ad modum vitri purus est et perspicuus et ambice dicitur gelados cum yuuamē est duplex. **P**rimus et principale est quoniam sanguinem nutritur crystallinum humorem suscipit et dealbat et aprat ut sic facile cadit in subam crystallini non enim sicut veniens ut tunc purissimus humor impurum suscipit nutrimentum quod quidem fieri si sanguis tubus non digestus non dealbatus non subtiliatus crystalli humoris occasione aliquid se miscet. **A**liud etiam est yuuamentum ut phibet humorem crystallinum et a tactu et aspicat tamen magis que respectu ipsius dure sunt plerumque atque grosse. **S**imilitur vero humor scilicet albugineus qui alio nomine dicitur euagaydos est a parte anteriori que etiam dupliciter yuuat crystallinum. **N**am phibet eius lesionem et in sua humiditate tepat vel crystallinos crystallina hietate cum albugine sit humor in oculum magis humidus et crystallinos magis hietus spissitudine sua etiam aliquantulum spiritum visibilem aggrat et oforat. **I**ste tres partes oculi licet videntur humores non tamen secundum veritatem sunt humores quia non sunt liquidi et fluxibiles ut humores si maiorem longe hant in se humoris dicitur sunt etiam corpora vegetata et hanc yvates inatas quod aliam humorum non veniunt dicitur tamen humores propter maiorem molliam et perspicuitatem quam hant cetera membra corporis et magis sunt obediencia que alia organa sensibilia et cetera animalia spiritus virtuti. **D**ij tres humores ne per se miscerentur in interioribus et exterioribus ab invicem separantur ordinantur igitur iste vitreus in hunc modum nam in crystallinum humorem a parte interiori inmediate est tunica que dicitur retina a venis et arterijs pie matris est orta et accepta in modum retis portans secum cibum ad vitreum humorem et cum suis nervis sensum ad crystallinum transmittit. **P**ost retinam vero inmediate sequitur tunica secundum ab ipsa pia matre generata que ethinam nutriti defendit ne rumpat casu aliquid a ledat. **T**ercio sequitur tunica que dicitur sclerotica id est valde dura a dura matre cerebri procedens a duricia ossis omnia alia defendens et est quasi ligamentum oculorum a parte vero anteriori inmediate iuxta crystallinum humorem est tela aranea sic propter sui utilitatem dicta ut esset spiritui prima ex subtilioribus partibus retine tunice generata. **D**ec autem tunica posita est inter crystallinum et albugineum humorem prohibens eos commisceri. **D**ec tunica scilicet aranea coniuncta cum interiori retina ipsum facit orbem

216 v

Nā hee due tunice intia se. claudūt humore
cristallinu. post hanc sequit̄ tunica vnea sic
dicta. eo q̄ vne nigre assimilaf̄ in colore q̄ h̄
lano nature ofilio. Nā omnia predicta in cō
posicione oculi eāt alba q̄ clara q̄ spūs visibil̄
disgregata et iō necessaria fuit tunica vnea
vt sua nigredine lumen in oculo aggregaret
Nā nigredo ē aggregata visus. Hec etiā tunica
ad modū spongie est quodāmodo porosa et vi
losa. nectūz scdm ostē. cōtinens fila. vt cris
tallinu humore a supflua humiditate depura
ret et spm̄ circūstantibz alijs immitat̄. Hec
tunica vnea a pte anteriori cū tunica scd̄bia
in parte interiori iungit̄ que iuncta faciūt
scdm cebem. claudētes albuginē humore
quē illi collocaūt natū vt spm̄ clare faceret
et cristallino humore. humiditatis natū in
ministraret. Post hāc immedia te sequit̄ tu
nica que ab effectu dicē cornea. q̄a cornu lu
cido est similita vñ q̄ puia est. Et spūs visi
bilis racione sue t̄sparencie q̄ cū racione ali
quātile dēh̄ratis sue. est aggregacōm visus
aliquūtu opatiua. racione ei sue fortitudis
et coadherēcie a noamentis exterioribz est
interiori minus forciū defensua. Et hec tuni
ca que dicē cornea. est interiori scz. scleroticā
iuncta q̄ aliū facit cebem. Nā hee due tunice
scz. exterior cornea q̄ interior scleroticā vitriū
humore cōbularit̄ in se claudūt. vñ o aut̄
in supficie oculi exteriori ponit̄ iunctiua que
anace descendēs nō totū teget oculū. sed con
sistit in angulis oculoz. eos scz. ligans q̄ retē
nens vt in debita maneat racione.

Capitulum septimū de dispositione oculoz.

Ad oculū aut̄ sic dispositū q̄ perfecte
organū. aut̄ defectū spūs visibilis p
hūc modū. A proza em̄. i. ab interiori
parte cerebri. exeūt duo nerui oculi qui dicū
tur optici. qui in substācia cristallini hūoris
se infigūt h̄j duo nerui oculi cōsuetudine pte
modū crucis infigunt̄ in oculis q̄ termino si
ue pūcto ractis iungunt̄ q̄ hoc ingeniose
fecit natū vt alterū clauso q̄ impedito spūs
vitalis ad alterū se t̄nsferat et ibi perfectius
suā opleat actionē. vñ tunc pupilla videndi
actu ofortat̄ ppter virtutis visive coaduna
cōez vt p̄ in lagat. ractis qui vno oculo clau
so. directus iaculat̄ q̄ sagitat̄. Itē ideo ppter
pnetunt spūs vi. los vt ex mutua sustenta
cione efficiant foriores. Itē ideo dueniūt in
termino ractus. ne vñ duo videat̄. quod
fiert. si vterq; oculus p̄p̄y doli diuisū vide
ret. Vñ oportet q̄ virtus visiva cōtinuet̄ ad
vñ organū in quo fit vna virtus fontalis
detruata in pupillis sicut dic. auctoz p̄spectie

vt p̄ in illis qui digitos oculis supponūt. in
quibz vna depulsa pupilla. reliqua eleuat̄.
vnde q̄ spūs visibilis diuidit̄ q̄ vna res. du
plex videt̄ et hec ē causa quia lumē ab vno
oculo t̄dit sursum q̄ ab altero recedit retrorsū
Vnde radius ab vtroq; oculo ep̄ies. tangēs
extrema rei mediū intercedēte aere non p̄ne
tat vñ quasi duo videt̄ corpa. cū tamē non
sit nisi vñ. Non tñ omnis strabo videt̄ sic
quīs sint oculi iequales. q̄a radius pyrami
dalis recta linea egredit̄ ad supficiē rei vise
sicut supradictū est de sensu visus li. iij. Das
lus igit̄ bene dispositus ostendat̄ q̄tū ad per
fectā parciū suatū ofp̄icōez vt p̄ supra. Itē
q̄tū ad situacōez. locū em̄ sibi vendicat sup̄
cōez. ppter sue subtilitatis dignitatē et maxi
mā q̄ habet cū anima vicinitatē vt dic. p̄ sid.
et Aris. Itē q̄tū ad quātitatis debitā. p̄p̄ci
onē. non em̄ debet esse nimis p̄minēs q̄ ex
tus. quia signat p̄urbacōez. discrecōis. nec
nimis profundus. quia signat defectū mate
rie q̄ virtutis. Mediocritas igit̄ est laudabil̄
Dicit tñ Aris. in li. xij. profundus visus vi
det a t̄motis. Nā motus aut̄ exeat de cōgāo
visus non diuidit̄ neq; ofsumit̄. sed directe
vadit radius visibilis ad res visas sicut sup̄
pat̄ de visu. Item cōsiderat̄ quo ad motus
diuērsificacōem. Nā in motu debet esse medi
ocritas. q̄a si fuerit oculus nimis mobilis. sigē
excessū caloris. q̄ p̄notat mentis instabili
tatē q̄ affectionū mutabilitatē. Nimis vero
tardus motus. cōtrariā signat dispositōez. se
excessū frigiditatis q̄ p̄tinaciā affectus q̄ w
lūtatis. Mediocritas igit̄ motus laudabil̄
est. quia signat facile mētis apphensionē et
in apphensis debitā racionē. Vñ dicit Aris. li. iij.
xij. Clausura oculi debet esse mediocrit̄ festi
na. quia si fuerit multe ap̄cionis et pauce
clausure et verēdicia denota q̄ stulticia sicut
dicit li. i. Si vero fuerit nimis tarda ap̄ciō
designat defectū virtutis q̄ opatiōē mate
rie neruis. que actioni spūs non cōdit vt p̄
in litargicis. Itē ofiderant̄ oculi. p̄pe quo ad
sue actionis p̄fectionē scz. si fortis est apphen
sionis q̄ de facili s̄i r̄st̄emacōne iudicat de ob
iectis. bonā dispositōez significat vt patet in
oculis aquilinis qui solē in sua rota apphen
dūt. Actio aut̄ oculi ofidemat̄ s̄m̄ actū q̄ obtu
sū. Nā cuius visus subtilis fuerit et multus
remota q̄ p̄p̄m̄q; apphendit̄ quia multus vi
det remota. q̄a vero subtilis ē. discernit ipsa
visa. Ocul̄ ei puū visus sicut dic. Aris. li. xij.
non ei bñ videbit a t̄motis. spūs vero grossus
q̄ multus remota videt. q̄a multus ē. nō p̄fecte
q̄ grossus. pauus vero subtil̄ videt. p̄pe q̄ p̄fctē

sed non videt a longe. ppter spiritus visibilis paucitatem quia cum videt perfecte videt ppter eius subtilitatem. **P**aucus vero et grossus non videt longe ppter sui paucitatem neque perfecte ppter sui grossitudinem. **S**ecundum vero quod quibus habet spiritum visibilem magis grossum et turbidum tanto difficilius est et debilius habet actum videndi. **I**tem ostendit quod oculus secundum coloris variationem quia secundum Aris. li. xij. **O**culi in principio generationis habent viridem colorem deinde mutantur in nigredinem vel glaucitatem vel quemcumque medium colorem eis decentem. **N**am si fuerit humor multus et spiritus visibilis paucus in aliquo accidente perturbatus color ineger in eo fortificatur. **S**i vero fuerit humor paucus et spiritus visibilis debilis erit color glaucus. **N**am sicut dicit Aris. glaucitas quidem oculorum motus debilitatis est. **S**i autem fuerit humor mediocris et spiritus fuerit temperatus ex causis convenientibus ad albedinem et nigredinem color erit varius. **O**culi igitur si fuerint nigri de die erunt visus acuti ppter luminis et humoris in organo visus aggregationem de nocte vero erunt obtusi et lumen noctis est debile et humor nocturnus naturaliter est grauioris motus ut dicit Aris. **O**culus vero glaucus e contrario de die debilis est de nocte vero fortis quia cum materia glaucitatis ex se sit lucida adiuncta luci diuine multum disgregat et ideo in actu videndi manente luce spiritus visibilis debilitatur de nocte vero spiritu visibili in oculo coadunato claritate intra humorem paucum contenta non dum recedente permanet in oculo potentia videndi et inter obscura aliquantulum iudicandi ut patet in murelegis. **I**tem ostendit per partem circustanciam dispositionem sicut ex cilijs et supercilijs quia si fuerint seculia coarctata intus carnosa et humore superfluo repleta visum impediunt quia huiusmodi cilia aeternum grossum ppter paruitatem sui motus non intercedunt. **D**icit etiam li. i. **S**i lacrimale quod sequitur ad angulum oculi fuerit multum carnositatis fuerit accidit oculis milium signatur astucia et formacio mala. **A**lias proprietates oculi quae supra in tractatu de sensu visus Et haec de oculi dispositione et effectu dicta sufficiant.

Capitulum septimum de pupilla.

Pupilla secundum ysid. li. xij. ca. ij. est medius punctus oculi ubi est vis videndi in qua quia paruae ymagines videntur pupilla appellatur paruum enim pupilli appellantur. **V**ocatur autem pupilla eo quod pura sit et impolluta ut puella dicunt autem phisici easdem pupillas quas videmus in oculis per triduum mortuorum non habere quibus non visum cer-

ta despectio est. **H**abet autem circa se quendam circulum qui corona dicitur quo disceat nigredine alba partes oculi a pupilla separantur. **H**ec corona rotunditate sui conat ambitum pupillae et in ipsa consistit maxima oculi pulchritudo. **V**ocatur quod ysid. **S**icut autem dicit **V**alys pupilla est in qua formantur ymagines eorum que videntur in oculo. **O**mnia autem que sunt in oculo ex tunicis et humoribus aut sunt iuuancia pupillae aut ei seruiencia et ideo sedet in medio omnium ut regina. **P**arua siquidem est pupilla in quantitate maxima tamen est inter omnia membra in virtute et ideo maxima sicut et minima apprehendit in tertius a spiritu et cerebro veniente exteriorius vero a lumine imurat. **U**nde mediante luce rei obiecte speciem in se recipit et receptam anime iudicio transmittit. **N**am a singulis partibus rei visae ofluunt linee que faciunt pyramidem cuius conus est pupilla et basis in re visa sicut super de visu est ostensum. **Q**uare ibi. **H**ec pupilla omnium colorum et figurarum rerum superficiei exprimentium est distinctiua et diiudicativa. **I**n medijs coloribus et figuris siue formis delectatur. **C**orruptis autem in extremis aut saltem ppter disconuenientiam tristatur ut dicit philosophus. **I**tem omnia que extra ipsam sibi sunt obiecta videt et diiudicat seipsam autem nunquam videt per lineas super quas venit species rei visae ad visum. **S**ed quomodo se videt hoc accidit per radiorum reflexionem scilicet quomodo primo multiplicatur species rei a se visae ad speculum et a speculo fit reflexio ad visum sicut dicit auctor perspectivae. **E**t ideo fortis spiritus visibilis in aspectu speculi delectatur quia per radiorum reflexionem quasi in se reuersus fortificatur et quodammodo roboratur. **I**tem pupilla omnia sub angulo apprehendit quia siue radij a pupilla exeant ad rem visam siue a re visa ad pupillam redeant semper in pupille medio siue centro tanquam in cono angulariter vniuntur. **N**am angulus duarum linearum alterius est contactus et ideo quia omnes linee per quas formatur visus vniuntur et quasi angulantur in pupille cono et ideo bene et proprie dicitur a philosopho quod oculus omnia videt sub angulo. **I**tem in tertio omnes partes corporis est maxime sensibilis et propter nobilitatem suam opteritatis maxime est passibilis. **E**t ideo citissime leditur et difficillime reparatur. **E**t ideo debet ei natura defendere in tunicis et cooptoia ut sic resistat facili carnis iterum ul' exteriori infertibus lesionem. **D**e hijs autem oculi et pupille passioibus que referuntur in tractatu speciali li. vi.

Capitulum octauum de cilijs. **I**lla sunt oculorum tegmina a celando sic dicta eo quod oculos tegant et celent tuta custodia ut dicit ysid.

phid. li. xi. ca. ij. Sūt autē cilia in subleada
neruosa & tenua ppter facilitatē motū quia
suo motu continuo aerē iterādūt & sic a lesio
ne aeris exteri? custodiūt oculos & defendūt
Dec cilia palpebre dicit q̄a palpitatio semp
mouent. assidue enī ad inuicē cauerunt vt
assiduo motu reficiant obtinūt vt dicit tam
Constā. q̄ phid. sunt minute palpebre villis
piloꝝ vt ap̄tis oculis si quid iciderit vel oc
currit ep̄pellat & in uolutis ip̄his securius & q̄e
cius do uiuat. Itē vt aerē mediocrit̄ intēdē
do uiuificet & sic uisū sereni custodiāt ofe
uēt. hucusq̄ phid. ca. ij. sup̄ dicto. Sed m̄ cō
stan. aut palpebre h̄nt pilos nō oīno rectos
h̄ i extrematib̄ mediocrit̄ inflexos & h̄ ige
miata ē natura vt abili? se claudēt & forcius
si q̄s ip̄dimētū occurrēt ei efficacius obuia
rēt Itē hec cilia in crescēdo d̄tremiatā h̄nt
q̄titate a natura. et ideo eoꝝ pili nō se extē
dūt nec cēscūt vt capilli h̄ d̄tremiatā h̄nt
poroꝝ. Et ideo fm̄ stan. palpebre non sunt
molles nec prose h̄ p̄ci? dure vt pili crescē
tes sunt duri & reflexi & nō minus i crescēdo
se extēdūt sicut h̄ba crescēs i terra dura mo
dia sit et erecta et nō illa que i terra molli
Das palpebras & cilia fecit natura vt essent
corpi cernamēta & oculis iuuamēta. Vñ dicit
Aris. li. xij. q̄ de animal generas solū habet
pilos in palpebris. et om̄e animal q̄dru pes
claudit oculū p palpebrā sup̄iorē. Auīs autē
loco palpebre habet q̄dam cooptoriū ad cū
stodiā sensus uisus et claudit oculū p telā
q̄dam approp̄atā extrematib̄ oculorū. et
quia natura oculi ē aquea & humida & idiget
tali custodia. Itē om̄is auīs claudit oculū
palpebra inferiori. Itē om̄e animal carēs pal
pebris ē debilis uisus vt p̄ i pisib̄. lepro
bus et huiusm̄odi vt dicit Aris. li. iij. :-

Capitulum nonū de sup̄cilioꝝ p̄p̄tibus :-
Sup̄cilia sūt dicta eo q̄ cilijs sūt sup̄
posita q̄ ideo piloꝝ multitudie sūt re
stita vt sint oculis iuuamēta ad depel
lendū humōrē v̄l sudōrē de capite m̄fluentē
Interciliū uero ē illud mediū spaciū q̄s ē in
ter sup̄cilia siue pilis vt dicit phid. li. xi. sūt
autē sup̄cilia cilioꝝ iuuamēta fm̄ stan. ne q̄d
nociuū extēscās adueiat. phibēda sunt et
hōestācia q̄a nullus s̄n eoꝝ p̄sēcia decorat
Habent autē sup̄cilia q̄dam vi latentē pal
siō; anime idicatiuā fm̄ aris. quia cū fuerūt
sup̄cilia recta sicut linee p̄tendūt femineam
mollitiē vel anime leuitatē. Itē sup̄cilia dī
mīta et nimis pressa vel depressa signāt inu
dū sicut dicit Aris. li. i. Itē sup̄cilia eleuata
et in pilis spissa aīositate p̄tēdūt. depaupa

ta uero a pilis & oblonga timiditate. Item
si fuerit spissa & longi pili uisū q̄ amodo ob
umbrācia excessū caloris signāt Itē si fuerit
m̄lte carnis & pauca pilositatis sensū durū
signāt & obtusū & frigiditatē i mēbris p̄ncipa
lib̄ dominātē. Itē si fuerit pilis spoliata a
interiore signāt sanguinis corrupcō; vt pa
tet in leprosis aut naturalis hūoris d̄ump
cionē in ethicis et similib̄. aut meatuū et
uicū humoꝝ opilationē vt patet in castia
tis. Et dicitur exscere contra senectutē intā
tū q̄ uisum impediūt nisi rescindat vt dicit
Aris. li. iij. Itē dicit idem li. iij. in frequētan
tib̄ coitū nimis cadunt pili sup̄cilioꝝ vel al
bescūt. quod quidē accidit ppter humidita
tis d̄umpcionē et ppter defectū uirtutis et
ppter frigiditatis cerebri augmentacō; nā
nimia siccitas calūciē generat. sup̄humidās
p̄o frigiditas calūciē itro ducit sic sup̄dem ē

Capitulum decimū de fronte :-
Frons ab oculoꝝ foraminib̄ ē nomi
nata vt dicit phid. Dec enī q̄dam
animi ymaginacōne et iudicū mētis
sua specie exprimit dū leta vel tristis ē. De
cū dū autē ueritate essentialē frōs ē vt dicit
stan. os semicirculātū nec multū durū nec
multum molle. quod ideo fuit necessarium
vt esset tempatum ne ledere? uicinitas oculoꝝ
pelle autē extrinseca tuta ē ad sui defen
sionē ab alioꝝ organoꝝ sēnsibilū d̄tinuacō; et
ad tocū capitis decoracōne. tocū enī
animalis uirtuositas potissime in fronte lu
cēt. frons enī vt dicit Philosophus sedes
est ueracōdie et honoris. et hoc quidē ē ppter
uicinitatem ymaginacōne uirtutis. eius
uirtute tristitia vel decencia leta i indecēcia
racionis iudicio subito defertur ubi utiq̄
discernunt. frons itaq̄ omniū neruorum
a cerebro descendentiū ad sensum p̄ficiēdū
q̄ amodo turtis ē & d̄fensaculū ifra cuius oca
uitatē descendūt nerui ad oīa instrumenta
sensuū inferioꝝ q̄ misterio de oīb̄ obiectis
sensuū apud racionis domiciliū sit iudiciū. Vñ
fm̄ Greg. frons ē dignissima ps capitis exte
rioris ubi ip̄rimē carteris signū sc̄ signū
iusticie & salutis vt signū crucis q̄s h̄ndā
tū erat supplicū mō loā habet in frontib̄
impytoꝝ. Frōs igit̄ bñ disposita oīa p̄dicta
manifestat. h̄ si fuit a mediocritate d̄generas
alia fm̄ phm̄ p̄n ostiat & figurat. Dicit enī
Aris. li. i. q̄ frons si fuit magna signat p̄
derositatē declinan tem ad stulticiam. et q̄ si
fit inter mediocritatem parua signat boni
tatem uirtutis. Sed quando nimis eleua
tur et quasi i superficie uolūdat excessū fige

corrupte & feruoris & tales sepe s'positi s'nt ad
colias passioes sicut ad frenesi & furorē. frōs
autē t'pā alioy m'broz faciei modice ē carnositas
& piguedis. autē ē fm haly & Aris. q'a car
nositas & piguedis supfluitas ipedit itellēm
Et iō nimia carnositas i frōte ai q'ba r'eluctācia
et exēsiōe cutis. signū ē corruptōis vt pz i lep
his. Itē nimia frōtis actenuacō & supflual' p'el
corrugacō it'riōe defig't cēbri defc'm & hūoris
subtil' finalē d'lipcōe; vt pz in antiq's semio vl
moxlo lōgissio t'pe iamitis. **Ca. xi. de t'p'ibo**

App' t'p'pa d'icū illa capitis m'bra ad dex
trā similit'q; capitis adiacēda q' sic d'icū
q'a s'nt mobilitate d'ia a q' si itual' t'p'm inuēt'
vt d'ic' p'hd. li. xi. c. ij. **D**ūt autē t'p'pa fm d'ic'
ossa v'riq; p'ita in laterib' oclōy d'istituta. q' q'
dē aliq' ulū s'nt mollia & n'uoosa. et h' s'nt n'ca
tū. p'p' s'liū & motū oclōy p'ficiēdū. **N**ā p' t'p'pa
ad istruimta s'liū mediāt'ib' n'uis spūs aialis
defer' & p' eadē fm anathoia; spūs vital' p' q's
dā arterias. a corde ad cēbz demādaē. **N**ā p'p'
n'uooy s'chibitū & p'p' artelaz venaz p'ullatiliū i
loco t'p'oz colligaciā. t'p'pa s'nt passibilia & faci
lioā ad lesioē; vñ aial' passū i loco t'p'oz de fa
cili mōiē. q'a sicut d'ic' Aris. li. xi. c. p'ulsiō q' ca
dit sup ossa t'p'oz mōtal' ē. q'a h' in eis d'igit
vuln' aial' p'clitā. **E**t h' accidit q'a hūoē q' est
i t'p'ibo cito ex' t' p'p' tenuitatē ossū. & t'p'pa d'
c' canescūt. p'p' hūoē paucaitate et siccatate in
eis d'iantē. & p'p' d'it'ibilitatē ad naturā frōdia
tis. Itē t'p'pa it'ri' villōsa s'nt aliq' ulū vñ hūo
ē a cēbro v'ientē recipiūt & s'p'nū ocul' d'ucūt
Et si illi villi fuerit d'p'ssi p' eliq' d'oz; d'cti hūo
ris oculos lacimare faciūt. **Ca. xij. de aurib'**

Auris ē instrumētū audit' & ē d'icta auris a
u'abo hauriēdis. aut q'a g'ci ipaz w'c' au
dēndē wāt. vñ d'icū aures q'si aures. **V**ox ei re
p'assa p' eaz āf' m'et' sonū facit. q' s'nt s'nt e' p'cipiūt
audiedū. **D**ūma auris p' t'iala. d'ic' p'mula. p'mū
ei atiq' auru wāt. h' p'hd. **E**st autē auris. p'p' q'
dā s'ba cartillag'ia q' duabo car' s'nt n'ca de
f'edūt ei ne q'd nociuū i auditū cadat. sicut oau
los def'edūt alia. p'ra auditū a d'iuuāt. **N**ā w'
p'ulsi acis cū vneit ad cartillag'ie; ibi forit
coadunā. **N**ā it'rat forania q' s'nt audit' p'pa i
strumta. **S**ūt autē h' forania i petroso osse cō
st'ituta. i q'bo nūi d'escēdētes a cēbro s'nt ih'pi. s'
lū & motū aurib' d'ef'ētes & imitacō; w'cis i fo
raib' d'ceptā iudicō aie d'ef'ētes. & s'nt h' forania
s'ic torular' t'ns'usa & h' ne frigid' aer' nimis cito
itez; & itelōs pāniclōs sū n'uos ledat & ne āq'd
nociuū icidat q' audit' ip'ediat istruim't d'ic' i pā
li. iij. c. xv. pati' auris multiplicat. q' al' ex' a
p'itate i aure ex'it. vñ & sames eg'di' ab aure
Itē ex' v'mibo foram' ab extr'aseo it'rib' vl ex'
p'ud' hūoib' it'rase' n'ascētib' q' signū ē p'ui
go it'ra auriclas & t'illa' & s'cū' eoz mōcō. **Itē**

ex' supflua carne atq; v'ra patie auricula q'n
mali hūoēs i ea adunā. **Itē** pati' ex' mala d'if
pōe nūi autē ig'diētis. sic pz i soitu t'mitu & hūoī
q' d'igūt ex' u'etohitate i pāniclōs cēbri se clau
dētē i p're nūi auriculais. **Itē** pati' ex' g'os' hū
moib' illic se mouēt'ib' & tūe s'cū' g'uitas capis
cū soitu & t'mitu. **Itē** d'ef'ic' audiet' ex' d'ef'cū v'tu
tis audibil'. **E**x' d'actiōe nūi s'chibil' sic i s'cib'
d'igē d'ueiūt. **Itē** alū sit surditas cū puer' p'ca'
in v'cō. q'n n' negligit istru' audit' p'romē & h'
ē. p'p' sui d'ef'ectiōe; p' p'p' m'at'ia q' iueit s'ibi n'
inoleb'ietē. **Itē** pati' ex' acuta eg'diēdie cū col'ici
hūoēs ad cēbz alēdētes auditū ip'ediūt. hos
aduuat si p' dig' d'oz; col'a purgē. vñ d'ic' i āp'ho
p' s'ur' d' si s'oso col'ica supueneit. s'urbitatē tollit
huat' ost'. **Itē** d'ic' Aris. li. xi. c. iij. **I**strum' audit' p'le
nū ē spū nūi. q'a sic spūs nūi f'at i w'is motū p'
latilē. sic i aure f'at v'atē audit' p'p' h' addit'
cū' res p' s'liū audit'. **E**t d'ic' ibi q' tacō aurū sū
it m'ifesta tela & d'ines s'nt tenuis & h' p'p' s'
tilitatē audit' ip'is. **D**ebilitā' autē audit' t'p'ibo
huide d'p'lois & p'cipue i frēq'nt' co'it'ib' & h' p'p'
ter p'urb' d'oz; spūū q' p'ficiūt auditū. **N**ā vt d'ic'
idē Aris. frēq'ns nimis coit' co'ipi & cordi nocet
idē d'ic' haly. **Itē** fm Aris. li. xi. c. i. rōli aiali au
res ponū' nūi i me' capitis ro'ūdi q'z auris n' i
vna p're t'cē h' p'oc' v'ndiq; w'cū & sonoz d'ias cō
p'hedūt. **I**n aialib' vō d'rup' d'ib' q' ap'ut h'nt
ic'liatū ad t'ra' & si s'nt eleuati corpis s'nt aures
i sup'ioē p're capis vt pz i lobo as'is & eq's. & mo
t' auricula; huōi aialū s'nt m'lti & p'p' eleuacō
nes sū loci & q'a m'ltū mouē' i p'res d'iu'las. w'ci
p'ūt sonū rep'assioē m'la. **Itē** idē Aris. ibidē nū
lū aial' ouās h'z auriculas ex' p'p'las. nichilo d'ctū
h'nt talia aialia q'dā v'ias occultas & ecia' w'a
tilia carēt aurib' ep'ioib' h'nt tū foram' mediū
& v'ia ap'ra p' quā audit' p'fectissime celebra'. **Itē**
hō it' oia aialia h'z aures m'obiles & ecia' fm
d'im'hoē; s'ic b'reu' oēs h' q' ad audēd' marie s'nt
efficaces vt d'ic' li. i. et h' ē. p'p' t'oitatē d'p'lois
vñ q' nimis ē ex'cess' i aurib' hois i m'g'itudi
ne alijs signis d'aurētib' signū ē stoliditatis &
tarditatis itell'cūs vt d'ic' Aris. **Ca. xij. de naso**

Nasus ē istru' olf'cūs fm p'hd. a naib' aut
d'ic' nāl'. **N**ares autē iō sic w'nt q'a p' eas
odoif'ca & spūalia q'si odorem' & int' fetid' & odori
sepe d'iscerna'. vñ q'z odoif'ca nob' p' eas manāt
nares d'icū' h'c' p' cōn'riū. is'ch' & rudes ac i'ep'tl
ignat' q' s'nt nāl' s'nt d'ā. **N**āl' autē duo h'z forania
fm ost' q' p' q'dā s'baz cartillagiosā ad iudicē s'nt
d'istincta. **E**t hoz foranū vñ ad d'auitatē pala
ti tēdit. al'ter sup' ad pelliclas cēbri vadit vt
aere actrahāt cēb' & d'ef'cāt ip'is naib' sp'm aia
lē & ad s'liū odoif'ca p'ficiēd' ad d'ucat. p'mū foram'
s'nt n'cū ad ei cēdas supfluitates a cēb' w'ie
tes. aliō ad sp'm actrahēdū & odonū p'ficiēdū
Sūt tū p'p'ia instrum'ta odonū due cāuicūle

que dependet a naribus per modum mamillarum
 que primo aere attractu in se recipiunt. deinde
 ad interiora parte cerebri transmittunt. Istis
 autem carunculis. subseruiunt nates exteriora
 aere se; attractendo. et intra se includendo et
 subtrahendo ut tanto facilius et perfectius immu-
 tet in organo odoratus. nerui enim a cerebro
 veniens illa duo vbera nati subtrahit et eis
 animalis spiritum administrat ut dicitur ostendit. fumus
 igitur mediata aere per nasum attractus spiritum ani-
 mali se associat. qui immutatus illam immuta-
 tionem in cerebro aie iudicio representat. Nasus
 igitur secundum ostendit. fuit necessarius ad aere tunc
 attractendum ad cerebrum per sua emunctoria ex-
 purgandum. ad calorem innatum in ventriculis ce-
 rebri temperandum necesse est et discernendum fumum
 a quacumque substantia resolutum volentem sua
 uitate ac feruente. Et ideo secundum Aristoteli. li. xij. sen-
 sus olfactus est diuisus sicut sensus auditus
 et ita non est nisi faceret opus proportionatum
 et sensus olfactus non est nisi propter attractio-
 nem aere in animali habente nasum. Et hoc me-
 brum se; nasus in medio est se; anteriori parte
 capitis. Et propter hoc posuit natura nasum in me-
 dio trini instrumentorum sensibilibus quasi trini
 natura posita. propter motum anhelitus alijs sensibus
 necessarius. Recollige igitur breuiter ex predictis
 quod nasus est membrum siue organum officiale ae-
 ris attractiuum et emissiuum. inter odores discer-
 tiuum. grossa. et superfluitatem cerebri purgatiuum
 spiritum animalis ministratiuum per attractionem aere
 pulmonis dilatiuum et restrictiuum. Et ideo secundum
 Aristoteli. Nates posite sunt ex transuerso et non ex
 opposito pulmone ut si frigidus aer quibus sub-
 eat pulmone subito non ledat et si quid aere
 aere sicut puluis vel quodcumque aliud intravit
 pulmone obesse non possit. Est etiam nasus si-
 cut dicitur Galenus super cantica faciei maximam or-
 namentum ita quod eius carencia. tota facies veli-
 dua de honestate. Debet autem dispositio nati
 esse medio cruris. ita quod in longitudine. latitu-
 dine. altitudine modum debitum non excedat.
 Nam si nates fuerint nimis tenues. vel late. mil-
 ti aere attractio ferocitate animi prendunt
 et mentem indignantem. Ex dispositionibus enim
 membrorum corporis sumuntur pronostica iudicia de
 affectionibus mentis sicut dicitur in principio phi-
 losophie. Nam accidencia mentis sepe mutantur
 secundum accidencia corporis sicut vinum album ex vi-
 tro rubro quod infunditur. colore trahit et rubro.
 Et ideo mediocritas dispositionis. medio crura-
 te de signat bonitatis sicut dicitur philosophus in li. suo
 in principio. Impedit autem nasus in suo effectu
 sicut dicitur Galenus super pronostica ibi. Nates acuti
 oculi acui quod. propter vehementiam caloris humi-

ditate consumentis vni et acium nates et prossi-
 dant oculi in acutis et est signum mortis. et ac-
 cidit idem naribus sicut dicit Galenus. quod calidus natu-
 malis est debilis qui non potest se expandere ad
 extrema et ideo consequitur quod spiritus et sanguis
 non accerunt ad extrema. Et ideo propter frigidita-
 tem mortificantem restringunt membra et cor al-
 terat et accidit acumen narium. quod est signum
 pessimum et mortiferum in patientibus acuta. Item
 impeditur nasus ut dicitur ostendit. li. ix. ca. xv. aliqui
 ex mala cerebri dispositione. aliqui ex nerui
 odorabilis opilatione. aliqui ex humorum fetiditate
 et corruptorum humorum in carunculis narium reple-
 tione. quibus ex carnis superflue corrupte in for-
 minibus nati generatione ut patet in poliposis et le-
 prosis. et hec lesio non solum ledit olfactum. verum
 etiam facit minoracionem visus. Aliqui patitur ex ni-
 mio fluxu humoris in ventriculis cerebri de flu-
 entis et hoc vel ex caloris dissolucione. vel ex fri-
 giditatis nimia restrictione sicut patet sepius in
 catarrho. Aliqui ex nimia replecione et acumine
 sanguinis circa venas nati apertis vni de na-
 ribus fluat sanguis tunc fluxus maxime per nates
 in multis egritudinibus causa est dissolucio-
 nis morbi et rerum iudicium qualescunt et salutis ut
 patet in acutis febribus que per fluxum sanguinis
 sepius terminantur. Et in amphorum dicitur. Quu-
 licet deficientibus mensuris sanguinem ex nati-
 bus fluere est bonum.

Capitulum quartum de cibus de gemis.
 Ene sunt inferiores oculorum partes vnde
 barba inchoant ut dicitur philosophus li. xi.
 ca. ij. Genos enim grecice barba dicitur.
 Deinde enim partes dicuntur maxille que per dimi-
 nucionem a malis sunt bene male autem sic emine-
 tes dicuntur oculi partes ad eorum retractionem
 suppositae. vnde autem sunt male. siue quia
 in rotunditate prominent intra oculos quod gre-
 ci mala appellant. siue quia sunt supra max-
 illas. Vnde et a malis diminutiuo dicuntur
 maxille. sicut a palo papillus ut dicitur philosophus.
 Sunt autem maxille siue gene secundum Aristoteli. ex
 neruis et ossibus interius compositae et harum
 ossa carneo cerebro sunt coniuncta. Que ideo
 de varijs et multis frustulis composita sunt. ne
 alia lederent si vnum aliquid pateret. Exteri-
 us autem sunt calide et carnosae ut frigiditate
 ossium et cartilaginum aurium et narium tempera-
 rent et ut organo sensibus sibi vnicuique ad-
 iacentibus suo calore fomentum administrarent.
 Et ideo maxille oculis supponuntur ad
 eorum protectionem. In medio sensuum sunt
 posite. propter nutrimenti administrationem
 calide sunt et neruose propter frigiditatis
 instrumentorum sensuum mitigationem. Candide

sūt et rubicūde. p̄t̄ cenatū faciei et vultū op̄si-
cionē. Maxima ei pulchritudo hoīs resultat i
genis et maxillis maxie fiat dicit ost. Maxil-
le potissime hoīs ostendūt oplexiōes. q̄ si fue-
rūt multū rubicūde mixte cū tēpata albedie et
in substācia nō nimis crasse. h̄ mediocrit̄ car-
nose. calidā et humidā p̄tendūt oplexiōē et ip-
si tēpamentū. Si vero fuerūt in colore albide
sūt alian? rubedis admixtione et in substācia
p̄gues et molles et fluride frigiditatis et hu-
ditatis ostēdūt excessū. Si vero fuerūt fusce
in colore et citre. i substācia aut̄ tenues et ma-
cilēte dñiū designāt siccitatis nimie et caloris
vt p̄ in colericis. Si vero fuerūt quasi liuide
in colore et in substācia a carnib? depaupate
excessū signāt frigiditatis et siccitatis fiat
in melācolicis videri potest. nec solū declarat
oplexiōnū diuersitatē vt etiā animi et affec-
tionū notificant qualitātē. Nā scdm animi
affectiones. ex subito timore. vel gaudio pal-
lescent vel rubescunt subito vt dicit ostā.

Capitulū quintūdecimū de barba.

Barba vt dicit ost. faciei viri est cessa-
mentū vñ aparēs. et cooperiēs max-
illas in vna parte est ad ornamentū
in alia ad maxillaz adiutoriū et iuuamentū
sive famulatū. Nam sua villositate neruos
maxillares tuef a nimia aeris frigiditate et
ideo maxillaz est necessariū tegimentū. Bar-
ba vigoris et caloris naturalis est iudiciū. Et
hec est causa quare vir et non mulier bar-
bescit quia masculi feminis naturaliter sunt
calidiores. et ideo in marib? fumus qui pilo-
rū est materia magis augmentat. que quia
natura nō sufficiebat osumere expulit p̄ duo
loca scz per caput et per barbā. vnde accidit
aliquando in mulierib? calide et humide com-
plexiōis q̄ vident barbescere. Et econtrario
fit in masculis frigidis et siccis q̄ barbescent
parū. vnde et eunuchis non crescit barba.
quia perdidērunt illa membra calidiora que
calidi humoris et sumi qui piloz est materia
sunt generatiua. Ex quo patet q̄ barbe spissi-
tudo caloris et humoris substancialis ac vigo-
ris est iudiciū et differēcie sexū experimentū.
In pueis non crescit barba quāuis paruuli
calidi sint et humidi. quia fumosa superflua
tas que piloz et capilloz est materia. transit
in augmentū et nutrimentū pueroz. Quasi qz
ost. Scdm vero Aris. li. xix. pili barbe fiat
et capilli in sua dispositione representāt qua-
litates vaporis. vel pinguis humoris ex quo
generant qm̄ si fuerit humor calidus fumosus
et siccus. erūt pili barbe sicut et capilli crispi.
reflexi et inuoluti. Et h̄ accidit. q̄a p̄ duas vi-

as vadūt stitias. q̄a ps terrestris mouet
ad partes inferiores et calor mouet ad superi-
ores et sic inuolunt pili et erūt pili crispi p̄t
debilitatē suā. Et h̄ accidit p̄t paucitatē hu-
miditatis et multitudine ptis terrestris. vñ ex i-
teso calore corrugant et inuoluti. Si vero fuerit
vapor multū humidus. erūt pili lenes et longi.
Nā humor decurret lubricando donec pueiat
ad pilos et p̄t h̄ pili et barbe eoz q̄ mozan? i
francia sūt lenes. Nam eoz oplexiō est humi-
da et aer vtinēs eos est humidus. Econtrario
aut̄ accidit in hominib? cerebz siccū habenti-
bus et habitantib? in regionib? calidis. p̄t
siccitatē aeris vtinentis. Item idē aliter co-
lor piloz barbe scdm etatis varietatē et ideo
canescit barba in senectute p̄t debilitatē
caloris et habundantiā frigiditatis. defluūt
autē qnq; pili barbe p̄t caloris et humoris
interceptionē vt in castriatis. qnq; ex corrup-
tione humoris vt p̄ in leprosis. Nā fiat idē
dicit Aris. Casus piloz filis est flurū folioz
arboz et causa istius ē diminutio humoris cali-
di et pinguis. Et ideo nō fluūt folia arboz in
quib? ē humor pinguis. Quasiq; Aris. li. xix.

Capitulū decimūseptimū de mandibulis.

Mandibule a manducando sunt dicte
vt dicit ysid. li. xi. Mandibulaz au-
tē quedā est superior in qua dentes su-
periores infigunt. quedā vero inferior in qua
dentes inferiores radicant. Et ē p̄t mādbule
superioris. q̄ in omni aiali fixa est et imobilis
excepto cetera culo. i. cocodrillo qui mouet mā-
dibulā superiōrē contra naturā omniū aialiu
et fixā et imobilē ten; inferiorē vt dicit Aris.
li. iij. Sūt autē mandibule ex diuersis et du-
ris ossibus op̄tate. neruis et lacertis varijs
onere. Et hoc fuit necessariū p̄t motus cō-
tinuitatē. et aperciōis clausure necessitatē vt
dicit ost. Sūt em̄ quasi due mole vtinue ad
atrendū et molēdū cibū se mouētes. vñ de to-
tū corpi nutrimentū mādbule subministrāt.
Mandibule autē quibusdā ptialis carnositas
et neruosis q̄ gigue dicitur circūdanē vñdiq;
et velant et h̄ p̄t forciōē denciū i maxillaz
fidamētis radicatiōē. et p̄t nutrimentū suū
denciū admixtionez. et frigiditatis denciū mo-
deratiōē. Et dicitur gigue vt dicit ysid. a dētib?
gignēdis. q̄a in eis dētes gignūt et nutriunt.
Facte em̄ sūt ad decorē dēciū pit et nāitatē. ne
nudi horrore p̄t existerēt q̄ decol pelliat la-
bioz circūdan. Qd fecit naturā vt tā dētes q̄
maxillas nō solū itāsec? iuuaret. vt a lesiōe
extāseca defensaēt. Contigit gingiuas corū
pi in animalib? aliqui ex negligēcia. et qnq;
ex putredinis humoribus iusci et corūmpi

et tunc diuersas inferunt molestias et passiones: ut fetore dentium alium vel relaxatio: et

Capitulum decimusseptimum de labijs: et

Labia sunt quatuor: duo exteriora sunt dicta quod autem superius est labium dicitur quod vero inferius est labrum nuncupatur. Sunt autem labia necessaria secundum vitam: quia dentes muniunt atque tegunt. Sunt etiam nervosa et ex diuersis lacertis composita ut sic ad sensum et motum essent habitiora. Nam ad uocis formationem necessarium se aperit et claudit quia illis abscessis per alia operibus laqueo: et tractatione: alia impeditis: ubi a parte non possunt formari. Item labia mollia sunt et carnosa et propter hoc duritiae dentium temperamentum fuit necessarium. Dentes igitur et eorum nervi cum ex natura sint frigidi nimis ledeunt aeri frigido expositi si non labiorum tegimine tuerentur. Item labiorum exteriora sunt rubicunda: quod accidit secundum ostium: propter autem labiorum subtilitatem que est facilius a calore sanguineo recipit quomodo roseam qualitatem. Unde rubedo labiorum signum est puritatis complexionalis et impuritatis turbati sanguinis et intellectionis virtutis sicut e converso labiorum liuiditas signum est defectus virtutis et caloris naturalis. Item labia tenuia sunt in substantia et subtilia ut sint flubilibiora ad motum et abiliiora ad aere imitendum et mitterendum ne subito attractio interioribus sua frigiditate inferat lesionem: et ideolabia aeri frigido se opponunt et ipsi recipiendo depuratum reddunt ut suauius et utilius ad interiora attrahat: hec omnia secundum ostium. Consimiles appetentes narrant Aristoteles libro primo circa finem ubi dicit: labia hominis mollia sunt et carnosa et sepe ari possunt propter salutem et custodiam dentium et ut ueniant ad exitum sermonis. Unde et labia dupliciter habent usum sicut et lingua cuius creatio est ad gustandum humidum et ad sermonem preferendum sicut idem expresse dicit Aristoteles et ideo oportet quod labia sint humida quia si creatio lingue non esset talis dispositionis et labia non possent lingua pertingere ad dicendum multos modos leuiter quam quedam ex eis diametere per passioem lingue: et etiam quodam per diuersionem: labiorum: et ideo necessaria fuit labiorum creatio ut optima esset nature operatio: et propter hoc fuit caro hominis ualde mollis quam homo est boni sensus tactus scilicet et gustus magis quam alia animalia: hec omnia Aristoteles libro primo sic colligit igitur quia labia sunt tegimenta dentium custoditua mollitudo sua duritiae dentium temperatiua uocis articulatione et leuiter forma matua aereis frigiditibus uel caliditibus interceptis

et tunc diuersas inferunt molestias et passiones: ut fetore dentium alium vel relaxatio: et sic dolores vel tristitiae expulsiua. Unde dicitur quod tremor labiorum in frenesi et acutis morbis maxime prendit: ut dicitur in pronosticis Et hec de labijs sufficiant: et

Capitulum decimum octauum de mento: et

Mento est dictum quasi mandibularum fundamentum eo quod inde oriuntur ut dicitur per philosophum: mentum autem ut dicitur ostendit duo sunt ossa et ipsa iuncta sunt in medio ubi dentes subtiliores firmantur quadrupliciter atque pes. Huius ossum extremitas duas habet furculas una est acuta cuius acumen quoddam ligamentum inserit quod a lateribus temporum prendit per quod et bucca clauditur et aperit. Altera uero furcula grossa est et rotunda cuius rotunditate mentum sit molle ut dicitur ostendit: quia hoc membrum fuit necessarium propter originem mandibularum et deinde inferiorum manducatione: et propter uoluntariam aeris clausuram et apertionem: fuit etiam onemans propter faciem complexionem et perfectam ipsius uultus summationem: quod si fuerit proportio naturae frons tota honestat faciem et decorat: hec omnia dicit ostendit. In mento autem aialis materia est fortitudo propter ossis duritiam et nervorum compositionem: et propter fortitatem dentium manducatione: et ideo bruta animalia se tangit per mentum sed facilius si permittunt nam mento fracto tota eorum ferocitas quasi armis perditis enervatur ut patet in hiege: primo ubi dicitur: Confregit dauid mentum eius et eruit os eius de ore eius: et uisus mentum pertractari amoris et fidei iudicium est hiege: primo. Tenuit igitur ab mentum amare quasi deosculans eum etc: et

Capitulum decimum nonum de ore: et

Ore est dictum ex eo quod per ipsum quasi per ostium cibos imittimus et spiritum foris educimus: et quia eo quasi de ostio sermones egreduntur ut dicitur per philosophum. Os etiam ut dicitur idem anime nuncius est quia illud quod ore exprimitur quod spiritus in mente accipimus. Est autem os ut dicitur Gregorius multis circumspicere custodit scilicet dentibus et labijs ut tot intermedijs mens spiritus discernat quod profert siue dicat ut spiritus uerbum transeat per linguam quam per linguam fuit autem oris instrumentum necessarium secundum ostium: propter nutrimentum susceptionem: nullum enim membrum animalis nutrit nisi spiritus nutrimentum in ore accipiat: os enim primo cibum recipit et masticando et inuicando aptum digestionem stomacho transmittit et propter hanc naturam fecit os humidum italescens ut cibi humiditas eius humiditate facilius inuicetur. Fecit etiam os nervosum ut laprositas cibi facilius sentiret: durum ne cibi asperitate lederetur nec nimis factum durum est sed mediocriter ne nimis duritia

sensualitas gustus impediunt. Concaui autē
 et rotundi sunt interseus ut abus assupti
 hinc inde facilius mouerent et per dentes sine
 impedimento spiritus transducerent. Item neces-
 sarium est os propter aeris et spiritus attractio-
 nem enim attractus per os in ipsius cavitate
 imitatur, depuratur et subtiliatur et sic ad cor-
 dis refrigerationem per canale pulmonis trans-
 mitatur sine cuius refrigerio cor per nimiam ca-
 loris incendio uret et destrueret. Item ne-
 cessarium est propter vis informacionem, ad hoc
 enim est palatum oris cavum ut plectrum lingue
 mouerent facilius et ad vocem formandam expe-
 dite eleuaret et deprimeretur. Item utile est ad
 grossam supfluitatum a cerebro et pulmone ve-
 nientium crebriam eiectionem quibus per ostium oris
 exercitio vitalis spiritus in corde et animalis in ce-
 rebro suas complent actiones expedientes. Item
 utile est propter membrorum nutritium a sup-
 fluuiis exponectionem, quando ergo stomachus
 cuius humoribus oneratur natura per vim ex-
 pulsivam operante per oris officium expurgatur
 hinc dicit ost. et gal. super illud amphoer. in
 vomitibus et purgationibus que sponte fiunt
 si quilibet oportuit fieri, operantur et bene ferunt
 si vero non oportuit, nituntur autem os ut dicit
 ost. in viatico quoniam ex alijs membris sibi vicinis
 infirmantibus. Patitur autem pustulas, vl-
 cera et huiusmodi ex corruptis humoribus aliunde
 ad buccam defluentibus, si nateat ita quod ni-
 gredini attineat et caleat doleat aut ardeat
 materia sanguinea est et coheret, si vero mul-
 tum nigrescat tanto molestius est et timidius
 ne ad forisam id est ad cancerum deueniat. Acci-
 dunt autem vlcera in ore lactentium paruulorum
 puerentia ex acumine lactis et eius corrup-
 tione, hinc ost. in viatico pericula seba.

Capitulum vicesimum de dentibus

Dentes sunt quatuor diuinitates edentes
 quoniam omnia apposita diuident et inci-
 dentes ut dicit ysid. Et sunt dentes
 sunt quatuor, quedam plantati in ossibus maxil-
 larum et menti quibusdam radicibus inserti, et
 sunt in maxillis sunt quatuor, quorum quatuor in ante-
 riori parte pares videntur et quadrupli, et hinc lati
 sunt et acuti in affores vel passiores a medicis
 nuntiantur, ad incisiones cuiuslibet cibi sunt
 apti et quecumque in eis accipiunt in ore operantur
 et moedantur. Sunt iterum duo qui canini sunt
 dicti collaterales quadrupli et in similitudine
 acuti duris abis tamen molendis apti. Et
 diuinitates sunt ysid. canini quia ad similitudinem
 caninum consistunt et canes per ipsos ossa
 rodunt, passiores enim dentibus sunt foriores

aciores, longiores et rotundiores, et ideo
 a quibusdam collum puelle wantur et quod pri-
 ores per adere non possunt istis tanquam forcio-
 ribus ad constringendum tradunt. Sunt et per
 alij ex utraque parte superioris mandibule quoniam
 collaterales quadrupli, hinc sunt lati atque grossi
 hinc molares sunt vocati et ad molendum et bene
 sunt apti, nam que concisa et confecta sunt
 a prioribus more mole subeunt ut dicit ysid.
 Sunt quidem in superiori mandibula sex dentes
 scilicet quatuor quadrupli atque pares, et duo canini
 et nouem molares, et totidem etiam dentes numero
 collocantur in inferiori mandibula seu in me-
 to. Dentes igitur quantum ad suum numerum et
 officium quadruplice diuidentur, quibusdam enim
 sunt incisui et hinc sunt quatuor, duo superiores et duo
 inferiores quod primo aspectum se offerunt, quod
 vero sunt pares et hinc sunt quatuor, duo superio-
 res et duo inferiores qui aliter et iuxta inci-
 suos positum mutuo se configunt. Quodam
 vero diuinitates collaterales seu canini et hinc quatuor
 scilicet duo superiores et duo inferiores se mutuo
 collidentes. Quodam vero sunt molares et hinc sex
 scilicet per superius et totidem inferius mutuo se tan-
 gentes et quod ab alijs incoacta sunt quasi mole
 continue cadentes. Hinc omnes sunt mandibul-
 radicati et quod amodo firmiter, sed diuersimode
 quia anteriores scilicet quadrupli et pares vna
 habent firmitatem seu radicem, canini vero mola-
 res tres vel quatuor habere diuinitates ut dicit ost.
 Dentium quoque numerum discernit quilibet sexus
 nam in viris plures, in feminis pauciores in-
 ueniuntur ut dicit ost. et ysid. Distinguunt et
 etiam dentes secundum aetatem, quoniam sicut di-
 cit Aris. li. ij. quod dentes senum generaliter sunt
 nigri non acuti ut patet in canibus quorum etas
 per dentes noscitur, quia dentes iuuenum sunt
 albi et acuti, senum vero eorum ratio. Excipit tamen
 Aris. ibidem ab hac generalitate dentes equorum
 quos dicit habere prius quod precedente etate
 magis albescunt, dicit etiam ibidem oportet
 utique scire quod aialia que sunt multorum dentium et diu-
 torum sunt vite longioris, que vero paucorum sunt de-
 cium et septem sunt vite breuioris. Item
 dicit ibidem, omne enim animal quadrupes generis
 animal sibi simile habet dentes. Item homo
 eicit dentes in iuuetute anteriores non mo-
 lares et hoc contingit forsitan propter firmitatem
 et radicem debilitatem molares autem non eicit propter
 causam contrariam, et est generale in alijs animalibus
 que non eiciunt aliquem dentem prius quam alij sibi si-
 milis loco oriatur prius. Item Aris. li. ij. omne
 animal carnes dentibus in superiori mandibula est fictum
 et castreus nature, omne autem hinc dentes in utraque man-
 dibula est pinguedini simile. Item ibidem li. ij.

Lib. v

Natura non facit aliquid nisi quod melius et perfectius est et ideo necesse est ut materia partem terrestrem declinet a quibusdam animalibus ad partem superiorem scilicet in dentes et culminos prominentes et in quibusdam in cornua. Et propter hoc non potest habere dentes in utraque mandibula animal habens cornua. **I**tem ideo li. p. vi. Solimodo inter alia ossa crescunt dentes dum emanet animal et hoc est medium in dentibus supercrescentibus et declinantibus a locis suis contingit se mutare. Et causa incrementi illorum est propter operationes eorum. **S**i enim non crescerent et sumerent cito et propter hoc terunt cito dentes animalium comedentium multum et arentium dentibus magnis. Et propter hoc ingeniosa est natura et agere cogit dentes ad invicem propter senectutem et minus aliter si vita duraret per milenarium semper dentes plures essent quam in prima creatura. Unde dicitur idem li. ij. **D**entes qui oriuntur intra gingivam non oriuntur in viris et mulieribus nisi post viginti annos et forte in quibusdam mulieribus post li. et origo eorum est cum maximo dolore. **I**tem ideo li. p. x. **D**entes autem oriuntur ante latos quam dentibus acutis indiget ad abscissionem cibi plus quia prius est adiacere quam movere ideo etiam cibus crescit quia minores sunt quia origo minoris rei est ex calore anni originis rei maioris. **I**tem calor lactis facit oriri dentes cito et propter hoc est pro pueri lactentes lac calidius nascunt in eis dentes citius. **I**tem ideo ibidem Anterioribus dentes nascunt in osse tenui et debili et propter hoc sunt velocis casus huiusmodi. **A**d hec ostendit in viatico parva sed a Dentium magnus est iuvamentum et cum iuvamento magni corporis ornamentum ipso in ingo non patientium quia in patientibus actio corrumpit. **Q**uorum passio diversa est. **C**uius diversitatis pars est visui manifesta sicut putredines fetores rupturæ perforationes motus casus limosi tates et similia pars vero non apparet et occulta sicut quam dentes nimium dolent et tamen exterius sani apparent. **C**ausa autem talis doloris sunt humores a capite descendentes vel a stomacho mediante fumositate ascendentes vel humores acuti in gingivis et tunc dolores nimium cum salu et pulsu sentiuntur propter maliciam humorum et acumen. **S**i vero dolor est a capite iustas sentit in capite et dolor in facie rubor ex sanguine vel colera ad radices dentium descendens. **S**i vero fuerit a stomacho dolor sentitur in stomacho et assidua et continua egredietur et erumpit. **D**entes etiam aliqui perforantur aliqui tunc puniuntur aliqui ex vermibus in citrinum vitide seu nigri colore mutantur que omnia ex corruptis et pessimis humoribus ex malis cibis per nervos

ad ligamentum dentium descendentes accidunt bino. **I**tem **D**entes etiam aliqui moventur et causa motus humores sunt in dentibus radicibus quod si sunt acuti necesse est in dentibus foramina effici ac fetores et putredines generari. **C**ui si vermes fuerint in causa dolor maximus gignitur ad quod nervum sensibile corrodedo penetrat. **O**bstupescunt etiam dentes et exacerbantur ex humore acido intus vel extra nervos inficiuntur et dormitare videntur ex causa nimis frigida sicut ex niue vel glacie nervos dentium contrahente. **I**tem dentes quique cadunt ex nimia humiditate ligamenta dentium relaxante quique ex nimia siccitate ut per in semibus quod dentes propter subtractionem humiditatis nutritibilis dilabuntur. **H**as et multas alias dentium recitat ostentat passiones sed hec sufficiant. **C**ollige igitur ex predictis quod dentes in mandibulis tantum in fundamentis propriis radicantur et frigida dominante albescentes ceteris ossibus efficiuntur propter sui duriciam de facili non leduntur. **S**ubstantia enim dentium est ex se impassibilis cum non sit sensibilis ut dicit ostendit. **U**nde dens ruptus nullum dolorem patitur. **D**icit tamen pati et dolere propter nervum sensibilem qui in eius radicibus sepe levi et grauius. **D**entes enim inter se cum nervis colligantur terminos carnis dentes excedunt et tamen in carne radicantur vix intra se nec in se esse patiuntur. **C**laui sunt labijs ne videantur. **I**ndecens est enim cum apparent nisi forsan propter eum. **I**tem superiores ad inferiores reuertuntur et hinc invicem multum coaptantur et si inferiores aliqui moventur superiores tamen fixi immobiles reperiuntur. **O**rdinate autem ad invicem operantur ad informacionem articulatae vocis maxime cooperantur toti corpori obsequuntur.

Capitulum vicesimum primum de lingua.
In tua a lingendo cibum est dicta et vel quia per eam articulatis sonus verba ligat sicut enim plectrum cordi sic alii dicit lingua dentibus ut dicit philosophus. **E**st autem lingua instrumentum gustus et locutionis ut dicit ostendit et operatur de substantia siue molli carne prosa et spongiosa et nervosa. **E**st autem nervosa propter sensum et motum prosa ut facilis sapor penetrat ad nervum facientem gustum ad quem veniunt multum veni sanguine plene unde rubianda est in colore. **D**ec eadem operatur parviculus quibus spatium buccæ et palatum induit et restat a superiori parte patet tota ab inferiori autem parte patet versus ad ligamenta quibus merito est onera unde radices lingue et sensibilis nervi quibus incipit sensum et motum a spiritibus sunt occulti. **I**n quibusdam autem hominibus ut dicitur ostendit et alibi lingua plus quam oportet in tris

q̄ nec in diuersas partes mouet̄ vnde op̄s
tet̄ inci di ligamenta vt motus per totum
buccae spacium amplietur. Passiones enim
multe accidunt lingue vt in subst̄cia ipsius
vel in neruis ad illā venientib̄ vnde in viati
co ost̄ā. Lingua animalis perdit motū volun
tariū. Vnde et v̄sum amittit sermonis cuius
causa est ex defectu virtutis motiue ex cere
bro veniente vel ex neruo opilato per quē vir
tus tr̄sit animalis Aliquādo ex apostemate
vel ex pusculis in lingua accidentib̄. Aliquā
sunt pp̄ria vicia in subst̄cia lingue. sicut
cōplexio mala ex qua est sensibilis distempe
tancia ex nimio calore vel frigiditate humidi
tate vel siccitate v̄l apostema vel tumor q̄ filia
q̄ si lingua videat̄ nimis tumida excessū calo
ris designat Si vero alba frigiditate si mol
lis humiditate si sicca q̄ aspera siccitate q̄ oia
talia lingue impediūt v̄sū vel tollūt in toto vel
in parte. Si aut̄ lingua sana videat̄ nullas
habens maculas loquela tr̄ sit ablata ex ce
rebro est defectus vel ex neruis sensib̄ opila
tis Aliquā est perditio loquela ex perditā men
te vt in frenesi vel liturgia. Ducusq̄ ost̄ā in
viatico Alias designat defectus lingue in p̄
tegi. ost̄ā v̄bi dicit. Accidūt pustule late et
ex̄tante in pelli oculis exterioribus lingue sicut
accidit pueris malū lac suggestib̄ et sunt
quādoq̄ albi. q̄nq̄ nigri coloris Accidit aut̄
apostema lingue eam nimis magnificans et
ab ore exire facit̄ q̄ vocat̄ epulū lingue Aliud
eciā genus apostematis lingue est qd̄ rana vocat̄
est eo q̄ sicut rana nascit̄ sub lingua q̄ aufert
v̄sū lingue et ita rana muta dicit̄ ab effectu.
Est aut̄ aliud apostema lingue sanguinolentū
v̄n̄ tota lingua patit̄ et loquela patit̄
cū gustu impedit̄ Ex viscosis em̄ humoribus
in lingua dominātib̄ sensus gustus corūpi
tur q̄ imutat̄ ita vt dulcia amara q̄ insipida
iudicent̄ q̄ eōtrario vt dicit Ga. Item dicit
Gal. sup̄ Amphoz. q̄ accidit lingue balbucies
ex nimia humiditate q̄n̄ lacerti lingue p̄
nimia humiditate in extremis nequeūt̄ dila
tai sicut est videre in ebriosis qui balbucit̄
q̄n̄ i cerebro humore nimio p̄fidum. V̄n̄ dicit
Ibidē Gal. naturaliter aut̄ balbucientes vel
pp̄ter nimiam cerebri humiditatem balbuciant
vel pp̄ter lingue humectacōem vel pp̄ter v̄trū
q̄. Illa eciā superflua humiditas est causa q̄
h̄ter aliqui efficiunt̄ drauli qui aliquas l̄as
p̄ferre non possunt sc̄. v. p. n. l. c. p. t. p̄fe
runt et hoc patet in infantibus qui multas
l̄as corumpunt q̄ eas proferre non possunt
Dec omnia dicit Ga. sup̄ illū amphoz. p̄p̄o.
drauli a diarria maxime capiūt̄ quia nimia

humiditas talū que est causa drauliz adom̄is
ēdit ad stomachū q̄ intestina sepe lubricando
inducit diarriam vel diffenteriam i dest flux
um ventris sicut dicit Ga. Item dicit ost̄. in
pantegij. q̄ in lateribus ligamentoz lingue
sunt quedam vene que saliuam lingue admi
nistant. Dec ab inicio lingue incipiūt. a qui
bus emanat quedā humectacio flemmatica
que saliuā appellatur vnde ille vene vocantur
a medicis saliuales. siue habitacio saliuālis
Inicio aut̄ lingue v̄n̄ exēit hec vene est caro
glandulosa et alba ipsius saliuē generatiua
que humectat linguam et tempat̄ ciboz siccit
tate et augmentat eoz succositatē vt post di
ces. v̄n̄ dicit Aris. li. vi. q̄ oues aliqui h̄ntes
sub lingua venas albas q̄ ille faciunt fetus al
bos q̄ alique h̄nt nigras q̄ ille faciunt fetus ni
gros. alie vasas q̄ ille p̄creant fetus varios
q̄. sic collige igit̄ breuiter ex iam dictis q̄ li
gua ē subst̄cia carnosa sanguinea q̄ potosa
influentie sp̄s receptiua in oplexione calida
et humida in dispositione tenuis q̄ oblonga
anteori parte similis gladio in cono in colo
re rubianda in loco cauo q̄ humido sita ad
motū facilia. v̄n̄ informat̄ a sapoz discretia
per emissionē saliuē ois humectatiua. ocep
cionū anime interpretatiua. dentib̄ q̄ labijs
quasi muro duplici circūsepta. In diuersis
animalib̄ quo ad figurā varia Nam in qui
busdā breuis est q̄ grossa in quibusdā vero
econuerso. Qui vero habent linguam gros
siorem. habent vocem grauiorem et econuer
so. Quedam eciā animalia habent lin
guas medicinales et salutiferas. et hoc vel
ex nature bonitate. vel ex occulta aliqua pro
prietate vt lingua canis vt dicit Cassiodor.
Quedam aut̄ linguas habent mortiferas
propter maliciam et furiositatem humoris
in eis dominantis. sicut lingua serpentis dra
conis et tabidi canis cuius morsus est sum
me venenosus. cuius lingua apparet semper
ex̄ta os et distillat venenū et inficit aquam
in quam cadit. de qua qui biberit. efficitur
tabiosus vt dicit Auicenna et Conitantin.
in tractatu de venenosis animalibus et vene
nis. Vnde eciā serpentum lingue secundum
Aristotilem nigre sunt siue liuide. siue subtri
fe et maculose. acute. et in motu velocissime
Et hoc contingit propter humorem furio
sum et venenosum. qui tam velociter linguā
agitat vt vnus numero bifurcari videatur
lingua tamen aspidis quamuis in corpore
viuens serpēs quū plena sit veneno mor
tifero. sepata tamen a corpore q̄ desiccata ve
nenū perdit. et venenū si profens fuerit p̄dit

vnde in presen. la veneni sudore ptoru pced co
suevit vñ talis lingua velud vtilis q pñcia
reputat int thesaur. os egios preciosa qñuis
prius fuerit venenosa.

Capitulum xxij. de saluie proprietatibus.

Salua est humor fleumaticus ex na
turalibus venis lingue gñatus vt dic
ost. Est aut salua naturalit hñda
in colore alba. et inuitate mot⁹ ligue et mistru
mētoꝝ spumaliū spumosa i sapore ispidā. q̄a
potencialiter est omniū saporū in se receptiua
Si em̄ esset aliusius saporis de remiati. nō
esset aliusius susceptiua. Est etiā sedm eundē
ost. salua in tēre gustū et eius obiectū media
nichil em̄ sensu gustus percipit nisi cuius sa
por mediāte salua gustus organo presentat
Vnde ipsa sedm qualitātē saporis rei gustatē
immutat fuit autē necessaria salua vt dicit
ost. ad humectatōē oris vt saluie beneficio
irrigaret. Itē ppter digestiōis pparatōem.
Cibus em̄ fictus in ore assumptus. non vtilit
stomacho mitere nisi salua media prius
humectaret. quia sñ saluie administratio. res
ficta non de facili. tñ glutinet. Itē vtilis est
ad faciliōē supfluitatū cerebri et pulmonis
evacuatiōem. quia tales emunctiones. calore
vel frigore indurant. aut muiscant. quia nō
ita de facili per ostiū oris extraherent. nisi p
mo cū humoris saluialis aduicio lubriādo
ad exitū pararent. Itē salua hominis habet
quandā vim latentis infect. omis. vñ et san
guinē aialis ledit si mediante aliquo vulnē
aliq̄o sanguini admisceret. vt dicunt p̄dicti
Auctores in tractatu de venenis. Et h̄ forisā
est vt dicit. A. racione crudiditatis. Humor
em̄ crudus sanguini perfecte digesto in suis
qualitatibus repugnat et suū vt dicit auctoꝝ
pturbat temperamentū. Vnde est etiā vt dicit
sancti et habetur a plinio q salua siue sputū
hois icium interem̄t serpentes et veneno his
anim alio ē venenū sicut dicit Basilius sup
illō verbū in Gramatō. Ipsa dicit caput tu
um et tu. insidi. cala. eius gen. iij. Itē sicut
dicit Gal. sup Amphoz ibi. In samiei sputo
fit phthisis et fluxus et vbi salua tenet mōi
unt. et. Phthisis. p̄t vltis pulmonis. semp
tussit et a supfluitate samiei vltius spuen
do se eponēt prout possūt. sed tam. n. mors
imminet qñ non spuum. quia venena eius
salua cū samie vie spūs interius claudunt et
sic phthisis suffocati m. xiiij. Itē sicut dic. Ga.
in li. crif. Inter sputū et saluā est differentia
P̄ā salua ē supfluitas natural nutrimenti
pectoꝝ et generat digesta. Sputū vero ē illō
q̄ ad pectus aduenit sñ diuersitatē acrius

naturalis et acrius p̄t natura. Nec est semp
digestū. Et ideo sputū in acutis febribus et
aposteatibus si leuit fiat cū signis digestiōis
et sñ tussis laboriosa. fortitudinē signat virtu
tis et defectū mōbi sicut dicit in p̄noticia et
ecōuerso Et s̄m Ga. et alios amētorēs ibi
de. In salua siue in sputo ostendunt etia gñā
liter. Color scz. odor et sapor. Quia si sputū su
erit i colore liuidū. cordis et spumaliū signat
lesionē. Si vero sanguineū cū samie admixta
pulmonis de signat alteratōē. Si etiā fuerit
in odore fetidū. interiōē signat corrupciōem
Itē si in sapore fuerit amarū aut acidū. hñō
tis corrupti in stomacho et pulmone. seu in
substācia lingue signat dñacionē. Itē in spu
tis habundare. signū est fleumatice opletio
nis. vnde et in sembo solent sputa habundare
grossa et viscosa s̄m intensiōem frigidita
tis et resolutiōem vel dissolutiōem humoita
tis substācialis.

Capitulum vicessimūterciū de voce.

Vox est aeris tenuissimus ictus. p̄lec
tro lingue formatus vt dic. ysid. et p̄f
tia. Digana autē vocis sū instrumenta
multa sūt vt dicit ost. s. pulmo. et arterie. gut
tur. vuulla. os. dētes. labia. atq; lingua. Sñ
em̄ istoz instrumentoꝝ non forma. Et ho
rū quedā sunt vocis receptiua sicut pulmo cū
suis receptaculis et canalibus. Quedā vero
sunt vocis ordinatiua sicut vuulla que vocē
sedm ost. pulchā reddit et fortē. qñ ad alia
instrumenta se habet. p̄portionaliter. detem
em̄ introitū tempat et ne nimis impetiose
epeat. cohibet et refrenat. A receptiōe etiam
pulueris guttura et arterias prohibet et aser
uat. Quedā em̄ sunt vocis emissiua vt cana
les pulmonis et arterie que sūt quasi quedā
fistule. que si fuerint leues munde et tempate
dulcē ac temperatā et equalem reddunt vocē.
Si vero asper fuerint et plus debito fuerint
late et stricte aut dist. xte. nimis graue. vel ex
ilem dissonā aut inequale emittunt vocem.
Ad formacionē igitur vocis aer in folliuulo
pulmonis recipitur et per ordinatum arteri
atū motum per os emittitur. Vnde ex. v. loci
aeris amocione et organoz vocis extēsiōne
sonus redditur. qui in ore animal prolatus
et plectro lingue formatus. vñ a sapiētibus
dicitur. Vnusq; constan. in pantezñ. Vnde
Aris. li. iij. Pulmo est primū vocis recepta
culum. Et ideo omne animal carens pulmo
ne caret et voce ac loquela. loqui em̄ est dis
tinguere vocem. Vnde omne animal non ha
bens linguam absolutam non habet vocem
vt dicit idem. Apes. vel mulce caret voce.

faciunt tamen crepitū in volando extendendo
et strahendo alas per aerē cadentem inter co-
pus et alas et sic faciūt locuste. Et huius pba
cō est qd nunq̄ faciunt sonū in sedendo. h̄ tm̄
modo in volando. si ana aut̄ habet vocē p̄pria
et antecius lingue sue applicat̄ ori suo et qd ex
lingua viciat̄ canne pulmonis absolutū est
et p̄ter hoc habet vocem p̄p̄iam et est coar
et non facit hoc nisi in aqua tantum et p̄prio
masculus tempore coitus quādo clamat femi
nam p̄ vocem cognitam. si ana vero multipli
cat vocem qm̄ ponit mandibulā inferiorem in
aquam et extendit sup̄iorem et p̄ extensōne
duarū mandibularū voci faciūt et p̄ter nīmū
conatū extensōnis lucēt earū oculi sicut can
dele cantant et wiferant plus de nocte q̄ de
die quia tunc est sepius coitus earundem et
Item ibidē. aues p̄u corporis plus wiferāt
et garrunt q̄ magni et maxime tempore coi
tus qm̄ wiferatio auum est maxime in illo
tempore. Item idē. gallus wiferat post bellū
et victoriā. Item in auibus est qd masculus
dat vocē et nō femina sicut gallus. et mas
curmā. loqui autē appropat̄ur homini. qui
autem naturaliter sunt muti sunt surdi et ha
bent vocem sed omnino indiffinitam vt dicit
idem. Item idē in eodē libro. omnes femi
ne sūt subtiliores vocis et acutiores q̄ masculi
p̄ter vaccam quia vox femine est grossior
Item ibidem ep̄tus spermatis est maribus
apud alteracionem vocis et hec ē in termino
duoz septenniū. aliq̄n tamē mutatur vox in
quibusdam. et ē significatio motus ad lūcu
riam. Item ibidem qm̄ equi incipiūt coire erāt
eorū vox maior si milit et femine. vox tamen
femine clarior est. Item ibidē. voces masculo
rū mutantur quando mutillanē. Itē dicitur
li. viij. ff. voces omninū q̄d ruxediū mutanē et
efficiunt sicut voces feminatū qm̄ castranē. et
li. xij. ff. dicit̄ de causa acuminis et alteracōis
vocis est fm̄ alteracōne etatū quando vox iu
uenū animalū ē acutior voce senū et mulier
q̄ virorū voces et omninū animalū sūt acutio
res in iuuentute. Itē idē multe femine et mul
ti iuuenū wiferāt voce acuta quomā p̄ter de
bilitatē mouent pauā aerem et quod ē pau
ā mouetur velocius. et vox ē velocius acuta. gra
uitas autē vocis sequit̄ tarditatē et aer mul
tus mouetur tarde. mares autē et senes mo
uent multū aerē. et ideo sūt ḡuiores vocis. nec
uos enim et arterias habēt fortiores masculi
q̄ femie et senes q̄ paruuli et nō castrati q̄ ca
strati p̄t debilitatē ergo nūoz erāt voces ca
stratoz similes vocibus feminatū. hucusq̄
Aristoteles. Vox est equalis. clam. fluxibilis

inter acutum et graue mediocriter est laudabi
lis. sicut conuersio. vox tremula rauca et asp̄
debilis et dissona nimis grauis vel acuta est
vituperabilis. Nam vox vnica dissona et in
ordinalis multarum confundit vocem armo
niam. Vox itaq̄ consona dulcis et ordinata
est letifica. amoris excitatiua. passionum ani
me expressiua. vigoris et virtutis organorū
spiritualium protestatiua. puritatis et bone
disposicionis earundē ostensiuā. laboris sub
leuatiua. tedij seu fastidij ablatiua. etatis et
sepe discretiua. preconij et laudis acquisiti
ua. affectiōnis audiendum mutatiua. sicut
de cepheo dicitur in fabulis qd vocis sue mo
dulacione actores et nemoza montes et saxa
demulcebat. ita est etiam vox composita na
ture consona et amica qd non solum delectant
homines verum etiam bruta animalia. quod
p̄ in lobus q̄ cantu bubulci dulci sono pot
us q̄ iaculo ad laborē. volucres etiā i dulcis
vocis modulo delectantur in tantum qd sepe
dulcem per sonum ad laqueos et pericula ab
auctore prouocantur. iuxta illud poetiam. Fi
stula dulce canit volucem dum decipit au
ceps. Item per dulces et cantilenas et armo
nias et musicas inuēniunt et amiaci et freneti
ci ad sensum mentis et sanitatem corporis
sepius reuocantur. Unde dicit Constantinus
in viatico pericula secunda capitulo de amo
re dicit̄ qd. Vereos. sicut dicit. Diant tñ
alij qd cepheus sic dixit. Imperatores ad con
uiuia me mutant vt ex me se delectant. ego
tamē delector ex ip̄is cum q̄ vel in animos eo
rum flectere possim de ira ad māuetudinem
de tristitia ad leticiam. de auaricia ad largi
tatem. de timore ad audaciam. Nec est ordi
natio musicorum que circa anime suauitatē
esse dimoscitur et cetera. dulcisona et melodia
demonēs aliquando coarantur et exire de cor
poribus compelluntur vt patet in saule a quo
spiritus malus voce dauitica recedere cogeba
tur. vt patet secundo regum decimo septimo
Ex quibus omnibus iam patet qd utilis sit
iocunda vox atque dulcis. Econtrario vero
est de voce inordinata et horribili quia non le
tificat sed contristat et aures ac mentem gra
uat. Unde Constantinus in quodā capitulo su
p̄dicto. interrogatus quidam philosophus
quare homo horribilis grauior esset quam
quodlibet pondus. taliter respondisse fertur.
Vomo inquit horribilis pondus animi est et
cetera. Nec de voce bona et mala nunc suffici
ant. nam de hijs q̄ vocē impediūt supra dictū
est in tractatu de lingua. Et ad hec dicitur
infra q̄

Capitulum vicesimum quartum de gutture.

Guttur est extremitas canaliū pulmo-
nis vt dicit ost. et est duplicis iuu-
menti. maius enim et primū est vt
aerem attrahat et mitat. secundū est vt
interius traiciat et vocem faciat. Hec canalis
substantia cartilaginosa est atq; dura vt cū
ventus exeat vt emissa fiat clara. nam tau-
ritas vis fit ex humiditate canalis pulmo-
nis. Componit igitur a tribus cartilaginibus
prima est alterius gibbosa exterior. concava
interius. Secunda priore est maior et recte
iuxta os stomachi colloca. Tercia cartilla
go media inter primā et secundā existit car-
tillaginibus quasi quadam conuexione
gutturis componit vt dilatetur et ostingatur
induit tota substantia gutturi eisdem pan-
nialibus quibus lingua induitur et palatū. Con-
uexitas autē gutturiū quam aer intrat et exit
habz quoddā corp? lingue sile. opositum ex
glan de et pinguedine et pelliculis et vocatur
a medicis lingua gutturiū siue cataracta. et
est primū vis vt dicit instrumentū. Nō ei
potest aliter vt esse nisi claudatur ista cata-
racta. quia si via gutturiū fuerit aperta im-
possibile est vocem esse quia aer paulatim exit
Unde gutturiū cataracta ad flatum ostingē-
dū fuit necessaria. quia vero guttur patitur
ab humoribus a capite descendentibus. Unde
tūcitas generatur et tussis quāq; a tractu cor-
rupti et hūi aeris. quandoq; etiā ab iniectu
pulueris. ideo habet vniuersam pro obstaculo
ne puluis et huiusmodi aliquid pulmonem
valeant subintrare que fuit necessaria vt vo-
cem faceret pulchram fortem et expeditam
Alleuiat autē aerem introeuntē eiusq; tem-
perat frigiditatem. Unde quidam moriunt quā
radicitus eis incidit quia nimium recipiūt ae-
rem guttur et pulmonem infrigidantem
Est igitur guttū organū vis ifrōioni neces-
sariū cibi et potus in primū digestiois locū
scilicet in stomachū ibductiū. quia ideo lon-
gum est et rotundū vt amplioris aeris ad in-
frigidatōez caloris cordis fit facilis attrac-
tiū et expulsiū. Est autē in vtraq; extre-
mitate magis cauiū et in medio magis stric-
tum vt sic fit vis magis informatiū. Est
autē ex diuersis cartilaginibus more caphi co-
opicientibus opositū vt fortius existat et ita
vt ex temeritate cartilaginibus ad vis va-
riandū facilius se reflectat. Ingemiat autē
est natura circa guttur vt fm duplex officiu
animali necessariū duplicē hābeat cauū-
tate. Habz enim viā canalē ad aerē attrahēdū
et anhelitū pñciendū hābet etiā viā ma-

nifestam ad cibū recipiendū. et hec duplex
via qdam coopaulo qd epiglōtū dicitur distig-
uit hābet in se in superficie gutturiū ad modū
vestis ad vtrūq; foramen gutturiū equalitē
se habentis. Cū enī natura cibū appetit elau-
so foramine anhelitus ad foramē ad suscep-
tionē nutritiū oīno se apit et econuerso cū
natura attraccōne aeris desiderat foramen
aliud gutturiū se claudit et obatur. Item
ostigit guttur multipliciter pati scilicet per
extinseam compassionē siue qualēcumq;
lesionē. Item quāq; p incautam cibi vel potus
sumptionē. Si autē cibus intrauit meātū
per quod ostingitur aer via spiritus de facili
itercluditur et aī suffocat. quāq; p humorū
fluxū et reuatisatōez. conueit autē hūores a
capite ad canales gutturiū ofluē et ibidē facit
apostema. qd si materia colerica fuerit et furio-
sa cito mortificat animal et suffocat. nam vt
dicit ost. angustat flatū ita qd infernus viz
cibum vel potum sumere possit vel recipere dolo-
re patit mimum. si autē fit materia sanguinea
infernus apparēt plenus corpore rubus in
facie vne sūt plene plenus pulsus tumor ca-
lidus et dulcis ex superhabundantia sangui-
nis sentitur gustus. Si vero ex colera tuba
dolor est frigidus angustia nimia calor cum
fiti maxima et vigilia amaritudo in gustu ē
Si autē fit ex fleumate nō tantum dololet
sed tumet lingua et mollescit. Si ex salso fit
fleumate omnia saporat in gutture tāquam
salsa vt patientis efficiuntur sicut parulorū
catulorum quia ex siccitate salis fleumatis
trachea arteria coartatur vt dicit constan.
Conueit autē istam materiam malā quāq;
totam recolligi interius in pellicula que diu-
dit viam aeris que trachea arteria a via p
quam transit cibus que dicitur yso-phagus
et facit squinancia qm vno die iterficiat. Ex
compressione enim trachee arterie denegat
aeri liber transitus ad cor. Ex compressione
enim yso-phagi ciborum transitus denegat
quandoq; colligitur materia partim intra et
partim extra et tunc dicitur squinancia et
non est ita mortifera. quādoq; tota materia
est extra et dicitur synancia et est adhuc ni-
mis mortifera tamen periculosa. In omnibus
hijs est dolor vehemens gutturiū sed p̄cipue
in prima cū suffocacōe vis. est etiam diffi-
cultas spirandi et respirandi ita etiam replen-
tur neru et squinancia qd ita maxille spas-
mantur qd viz etiam cum malleo possunt de-
tes aliquādo aperiri et ita auertatur lingua
qd viz vel nunquam potest extrahi. In omni-
bus istis morbis guttū p̄mētibz bonū signū ē

vel op aspiratio anhelitus et respiratio quia
trachea arteria non nimis est oppressa. Unde
no ita timetur suffocatio. nichil enim ita ti-
metur in hac passione sicut amissio aeris a
quo non potest animal p vicissimam pte vnus
hore sine periculo abstinere. Nec et multa alia
vt dicit ost. patit guttur. scz vlceres; et in
flacoez; sitim inmoderate. vocis rauicitate
ex humiditate nimia arteria gutturis infun-
dente et voce impediende. vel qm; extinguente
vocis a speitate ex siccitate aeris vel corporis
siue cibi vel pulueris instrumentu loquendi
exa speitate. Sed de gutture dicta sufficiat. *

Capitulum vice simu quintu de collo

Quoniam est dictu eo q rigidu sit et
rotundu. caput baiolans et sustentas
cuius pars anterior gula. posterior
vero ceruix vocat vt dicit phid. Ceruix autē
est dicta eo q p illam partem ad medullā
spine cerebri digeratur. Unde ceruix quasi in
vi cerebri dicit vt dicit phid. Est igit collu
membru rotundu inter caput et corpus me-
dium et est osseum ex multis ossibz et ner-
uis opositum. osseum quide est vt forci sit
ad caput sustentandu. neruosum autem ad
motu voluntariu faciendum et ad sensum ad
inferiores pres corporis defendendu. Collu em
influentia virtutis motiue ecipit a cerebro
et ecia sensitiue et recepta ad inferiores par-
tes corporis neruis mediantibz transfundit.
Debet autē collu habere quida ouemencia et
apportionē cum capite. nam si forma capitis
fuit tepate magna et ceruix aliquatulu grossa
leuitate hgt oplexioms et dispositiois vt di-
cit ost. si vero fuerit caput paruū et collum
magnu quātitati illius non apportionatu ha-
būdancā designat materie supfluan et vir-
tutis iformacie defectu et est caput sup cepha-
lica infirmitate et aurialaz dolore fatigat vt
dicit ost. fm autē Aris. li. iij. collu disposi-
tio variat in animalibz et volatilibz. Nam in
quipedibz spissi corporis et crurū mediocriū
collu artū est et grossū et huius animalū in
collo plurima ē fortitudo vt patet in bobz et
bubalis et vesis et in lupis quoz maxima
in spondilibz collu fortitudo ē et ideo solent
boves p colla iugoz vincul alligari. aialia vo-
logi cruris et grossiois corporis solēt esse collu
logioris et hoc pte necessitate pastus vt p;
in equis. camelis. ceruis et huius. maxima
autē equū pulchritudo ē in collo. nam fm ei
erectioē et spissitudinē et erectioē a pluribz
est a aimos? Itē Aris. i. eodē. aues habētes
cervu rostrū habent certū vt patet in accipi-
tribz. aquilis et nisis. que vero sunt hntes

rostrū et rectum habent collu longū vt p; in
gruibus. ardeis. anseribz et similibz et hoc ē
quia acquirūt cibū de profundo. Item idem
ibidē. omnes aues pedum longorū habent
collu grossū et spissū et volant exrenso collo
et si habuerūt collu longum et delectabile de-
clinant illud et quasi compliant in volando.
Item idem si qd animal fuerit longi cruris
erit longi colli. et si ateri. ateri. Item omne
animal habens collu habet pulmonem. tale
vero quod non anhelat acē interius collum
non habet. animalia autē anhelosi corporis
non habent collum distinctum a corpe sicut
nec pisces et hoc quia non habent scapulas
quia non vocat collu nisi membz qd ē inter
caput et scapulas vt dicit Aris. ibidē. *

Capitulum vice simu sextu de humeris

Humeri dicti sūt qm; armi ad distinc-
tionē hominis a quadrupedibz mutis vñ
nos humeros. illi vero armos habē
dicunt vt dicit ost. Sunt autē humeri ex
varijs ossibz opoliti. quoz pcpua ista duo
spatule dicunt ad modū spati late. spacio em
latū dicitur. fuerūt autē ossa necessaria vt
dicit ost. de caus duabz. aut vt defendet pec-
tus ne qd retro pateret ab exterioribz. aut
armoz ligent ossa q interius sūt caua. et ex-
terius vero gibbosa. Erat autē intra cauitatis
vt pdesset costis q ossa sūt habencia nodos
quos medici vocat spatulaz oculos qd nomē
ex officio assūperūt. sicut em oculi totū cor-
poris anteriores sūt defensores. ita ista a po-
steriori pectom et eoz costas et ossa defendūt
et custodiūt. sunt autē isti ideo oculi caui vt
armoz caua possūt ingredi. Habent autē
spatula duo caua retro. vñ conū rostro
assimilat p qd eadē spatula firuile ē onepa-
ne a supiori locū suū nō exeat interū. Nota
ad hoc natura posuit alterū ne subitis eripet
cauē armoz. firuile aut fuerūt ad hoc ne-
cessarie vt armos ligaret et a pectore differe-
faceret. hoz ossa exterius sūt rotunda. interi
vero caua et cū tenacitate pectoris aut col-
ligata. retro vero cū conū rostro. Sunt autē
eoz ligamēta ossa cartilaginosa q vocantur
spatularū capita ad hoc posita tm vt cathe-
nacoez faceret armoz. Ex iam dictis pat; q
humeri et armistēti necessarij sūt ecia ad spi-
ritualū mēbroz defensionē. Itē ad brachioz
siue costarū siue pectoris et vicalū ossū ca-
thenacoez et colligacionem. Item ad ossium
et spondilium collu supportacionem. Item ne-
cessarij sunt ad ponderū diuersoz sustentacoz
nam ratione siue ossuositatis et neruositatis
maximam habent fortitudinem et vigorem

Itē post caput & collū in corpore maximā op-
tinent eleuationem Alijs em̄ membris sup̄emi-
nent sub capite ostiatis vt pz in omni aīa
li. Itē pa unē hu neri qñz ab extrinseco vt
vulnere siue qualem ūq; lesione siue ppter
nimā laboris & oneris cōtinuatē & tunc po-
tissime citant p̄ quietē & aliquid vngenti
apposicōez. Vnde dicit Acl. li. septimo q̄ iūc-
ture elephantis solent inungi oleo oliue. p̄t
faciliore oneris & laboris tolleracōez vt meli⁹
dormiant. Itē qñq; a causa intrinseca; ex
fluxu humorū cōcrecentiū ad iūcturas in ner-
uis humerorū. ex quibus nerui grauantē & in
suo effectu imp̄dunt. Qñq; etiā ipse iūctus
sup̄fluis humoribz replen⁹ ex quorū acumine
dolor in sensibili neruo generatur.

Capitū vice simū septimū de brachijs.

Brachia a fortitudine sūt dicta. Vnde
em̄ grece forte dicitur latine vt dicit
p̄ h̄. In brachijs em̄ chori lacertorū
sūt & in ligno robur existit. Vñ chori diamē
musculi. Et diamē chori eo q̄ illuc quasi
viscera chori videant vt dicit p̄ h̄. Brachiū
autē vt dicit ost. ex duobz dicit ostibz vnū
est sup̄ et appellatē cubitus sup̄ior alterū in
fra dicitē cubitus inferior. Est autē os inferi⁹
p̄tiori maius quia p̄tioris portato maius eē
debet & firmius. Conathenat autē brachiū
cū armo sup̄iori. nectitē neruis fortissimis
quibus mediātibz sensū & motū voluntariū
recipi: et ad manū postē trāsmittit. Sūt bra-
chia rotunda ppter maiore ad operacōem &
motus habilitatē et maiore impassibilitatē
vt non facile paciā. Sunt etiā flexibilia in
iuncturis tribus scz circa manū cubitū & ar-
mū vt motui voluntario sint habilitata & ad
obediendū volūtatē imperio p̄p̄tiora. P̄t
terea brachia respectu aliorū membroz min⁹
sūt carnosa & hoc ppter substantiā ossiū ner-
uosam ex qua cōponunt ppter roboris et vie-
tutis ampliācōem. In brachijs em̄ maximā
est hominis fortitudo ad portandū ad elcūā
dū. ad cōstringendū. ad repellendū. ad pug-
nandū. ad operandū. Itē brachiorū ossa sunt
grossa. dura. & caua. & medullis plena. Gros-
sa quidē sunt & dura. ne de facili rumpant. ca-
ua. ne nimis soliditate nimis ponderosa red-
derent. Medullis plena: vt ossa sicca & dura
medullā autē pingue oleo irrigarent & vt spūs
a neruis & vnīs cōfluentes medullati tēpie
seruarent & nutrent. Cū r. muscularis & lacer-
tis intermixta carne tegunt ne ab aliquo ex-
trinseco de facili lederent. In iuncturis & ve-
tebriz cartilagine vestiunt. ne nimis duricie
ossiū mutuo se collidendi nerui sensibiles a

liquā in oleisā patērent. Et vt ipsa ossa in
suis iūcturis planicie & mollicie cartilaginea
expedicius mouerent et nullius asperitatis
ocursu tardarent. Itē brachia ppter vnitatē q̄
habēt cū regione cordis. sp̄m & pulsū p̄ quāsdā
arterias recipiūt & variā ipsius mutacōez; ad
cōsistenciā defectū et profectū in vnīs & arte-
rijs pullantibz manifestāt. Itē brachia ppter
vicinitatē cerebri familiatē habent oueniēciā
cū capite et ab eo recipiūt latentis virtutis
influentiā. Et ideo p̄ defensione capitis s̄m
sensū natūē & s̄m deliberacōē cōtra ictus fericiū
se opponūt. Itē vne totius corporis & maximo
de regione capitis cordis & epatis oueniunt
in mambz & digitis nutrimentū tribuūt. Et
ideo qui sanguine repletos se sentiūt & gra-
tos aliq̄ de vnīs brachiorū apertite cōsuecēt
et sic brachia sepe vulnereant & paciunt vt
alia membra sanitatis beneficiū cōsequantur.
Dicit etiā medici q̄ sicut habet in li. flōmia
Qui infirmant in vna pte corporis debent ve-
nā in parte oppositā apere. Vnde qui pati⁹ in
dextera minuit de sinistra. & cōuerso nisi ma-
teria fuerit venenosa vel alias furiosa. tunc
em̄ sanguis ad parte oppositā non est attra-
hend⁹ ne materie venenositatis trāsiens p̄ cor
vel aliud mēbz nobile ipsū ledat. sicut dicit
ibidē. Brachia itaq; ppter vtilitatē aliarū
partū corporis sibi mutuo seruūt & mēbroz
custodia vulnereant & percuti & a suo onere mi-
nui nō subterfugūt & se paciētibz restitūt.
Hoc autē vt dicit. Ga. brachia habent ap̄ū
vt qd cor diligit brachia diligāt & in ap̄p̄ū
eorū voluntarie se extendāt. Quod autē corde
diligi sentiūt q̄to vicinior possūt cordi appli-
cant & cōstringūt in tantū vt totū dilectū totū
amantē cordi imprimēt si valeant. Et hec
de brachiorū appetatibz sufficiant. Itē denud a-
cio et inquietatio brachiorū mortiferū signū
est in acutis vt dicit in pronostica.

Capitū vice simū septimū de mambz.

Manus est dicta eo q̄ sit totius corpo-
ris munus vt dicit p̄ h̄. Ipsa enim
cibū cōministrat. Ipsa oīa operat
ac dispensat. Per eā accipimus et damus.
Abusue em̄ ars. vel artificii dicit. sicut ali-
qñ de aliquo pictore. vel scriptore dicit. Iste h̄z
bonā manū id est scribendi artē vel artificii.
Dextera a dando est dicta. Nā vt dicit p̄ h̄.
de p̄ pign⁹ pacis dicit. Ipsa fidei & salutis testis
adhibet. Et hoc est illud apud Tullii. fidem
publicā iussu senat⁹ dedi. i. dextera. Et aplūs
ad galathas. Quibus dedi dextera fidei et so-
cietatis. Sinistra autē dicit quasi s̄m dextera
siue quia rem fieri sinat. & a sinendo eī sinistra

est wata. **P**alma autē dicitur digiti et pānis
manus interla. sicut tractus pugnis. **P**ug
nus autē a pugillo est dicitur. sicut manus
expansa dicitur palma ab expansis ramis. **E**st
itaque manus magnū corporis iuuentū pa
riter et ornamentū. p̄p̄riū et principale tactū
instrumentū. **N**ulla enim pars corporis est tac
tū tam sensibilis sicut sola manus ut dicit
p̄h̄s. et etiā ostā. **M**anus autē scdm eundem
ostā. quo ad exteriorē partē sui ex nouē par
tibus ossibus medulla carētib; diuersis et solidis
ē compacta. habuit autē tot ossa ut manus esset
mobilis. **S**unt autē ossa diuersē forme. **A**lia
sc̄z gibbosa. alia concaua. alia recta ut cū om
nia iungentur quasi vnū os redderet. **I**sta
autē ossa in duobus ordinibus stantia ex vna
parte cū vltē p̄ctimibus. et alia parte cū du
abus brachiorū conathenacionibus forūter
colligant. **C**onathenacio ad superiora habet
hoy trū vnā conuicitatē brachia subeuncia
per quā manus lateraliter extendit atq; strū
git. **C**onathenacio vero inferiorē atq; minorē
interiori extremitati brachij iungit ipsius a
cumen conuicitate quinq; ossū subintrante.
Dec vero conathenacio motū facit an et retro
Vola manus dicitur pars interiorē vbi maxime
viget tactus. **E**t ideo in illa parte est magis
carnea et magis mollis p̄pter tactus tonica
tem. **E**t duas habet partes. **D**ecten est vna
pars digiti pars altera. componit autē pecten
ex quatuor ossibus ut si forte vnū ledat. al
terū non patiat. **I**n conuicitate autē quatuor
ossū p̄ctimis quatuor digiti sunt inserti et in
eis conathenati. **E**t ideo dicitur Aris. li. iij.
Manus non est vnū instrumentū sed multa.
Natura enim dedit homini instrumenta virtu
tibus conuenientia ut pote manus in quibus sūt mil
ti digiti et diuersi ut p̄ eos minima et maxima
valeant retineri. **N**am ut dicit idem. creatio
manus est conueniens multis et oppositis op̄
tacionibus. **E**st enim diuisa et extensa in multas
partes et potest homo vti vna sola parte. et
duabus et pluribus s̄m diuersos modos ha
bent enim vltē manuū hoc sibi appropriatū. q̄
nunq̄ in homine pilescunt. quāuis exterius
in aliquibus pili crescunt. **M**axime autē hoc
contingit in masculorū manibus et hoc p̄pter
caloris habundantiā dominantē. **E**st autem
manus dextra fortioris caloris et maioris sic
citatatis q̄ sinistra. **E**t ideo ad operandū dextra
leuior est et habilior q̄ sinistra. **V**n̄ Aris. li. iij.
animalia quadrupedia que generant anima
lia. loco manuū hominis habent pedes ante
rius. **E**t pes sinister in animalibus non est ab
solutus neq; leuis motus sicut nec sinistra ma

nus in hoībo p̄ter q̄ in elephante. **E**lephas
etiā ut dicit Aris. li. i. vti² naso forti et longo
loco manuū et p̄ ipsū accipit cibū et reddit orī
suo reddit etiā p̄ nasū orī suo potū. **E**t nullū
animal potest h̄ facere nisi ipse. **I**nter volatilia autē
vntē pede pro manu p̄stitutus et porphirio. s.
pellicanus. **N**ā p̄stitutus pede cibū accipit et in
tingēs in aquā cibū cū pede suo porrigit sic in
tingētū. **S**imilit et porphirio. **P**atē autē ma
nū materialit sc̄z contractionē. arefactionē. pul
sationē. sc̄sationē. vermiū conuersionē. pruritū
et titillationē. iūcturā. dislocationē. et circūgrā
passionē. **C**ausat autē contractio q̄n̄ ex calidis
et siccis humoribus nervos desiccantibus vel frū
gidis et humidis eosdē inficiantibus et trisū spi
ritū includentibus ut p̄ in paliticis et lepro
sis quorū manus ex putridis et corruptis hu
moribus nervos consumuntibus et desiccantibus co
trahunt. **A**ccidit etiā manus ex debiti nutri
menti subtractione ut p̄ in decrepitis et squa
lidis fame laborantibus et in contractis. **C**ūq; ex
distēpauca calois. et excessu tercia humiditate
consumente ut p̄ in p̄sticis. ethicis et hūdi
Cūq; ex vicio venarū et nervorū qui op̄ilant.
Vn̄ ex defectu humorū et spiritū v̄tus regitā
ipedit ex quibus manus arefcūt et a vigore et
compulsiōe depaupant. **P**ulsule autē et v̄lice
turgētēs ḡnant ex p̄uis et corruptis hūoribus
extrema petentibus v̄n̄ et caro intus superficialit
corripit et ante eleuata i v̄stias vel pulcūlas
imutat. **D**ifficite autē et pruritus et hūdi acci
dūt ex humoribus calidis et acutis fumis intus
tancis qui autē sc̄ndūt et suo acumine carnis
superficiē diuidūt et incidūt et p̄mū pruritū et
titillationē faciūt. sed post dolore non modicū
sup̄ducūt. **I**te etiā hūor corruptus sub cute la
tens. q̄n̄ nō expellit nec a calore naturali consu
mit. paulatī plus et plus corripit et in puos
vermiculos ouertit. qui paulatī autē corrode
tes. titillationē. pruritū et pruritū. **D**islocatio
q̄n̄ accidit ex tāl̄ passura l̄ op̄siōe nimia
Vn̄ ex hūdi violēcia iunctura locū suū exiit et
sup̄inducit dolore grauius et tota manus reddi
t̄spotens ad aliqd̄ op̄andū. **A**ccidit etiā idē ab
int̄sico sc̄z a nimio humore nervos iunctūē
infrigidate. lubricitate. et relaxate v̄n̄ de facili
iūctura dislocat. **C**ircūgrā vero dicit eadē passio
in manibus. que et podagra in pedibus nūcupat.
Cū autē ex hūoribus grossis et crudis. in iūc
turis coadunatis et aglobatis. v̄n̄ et articulari
et iūcture indurant et q̄n̄ nodose efficiūt. **T**al
infirmetas ē lōga arthetica q̄ solet in maibus
gnati et vix curat et si fuerit diuturna ut dicit
sup̄ aphor. **M**ulta alia incommoda solēt manū
p̄cipue occupare. sicut p̄sticis et hūdi et h̄ sufficiat

ppter feminas & etiã propter nidos • variat
 aut vngula in omnibus vlatilibus & anima
 libus quo ad disposicõem etiã quo ad visũ
 Nã in homine manus muniũt atq; cõnant
 In vlatilibus muniũt atq; pedes eoz armãt
 Animalũ vero pedes custodiunt et calcant •
 Unde in quibusdã animalibus vngues sunt
 rotunde et integre vt in equis • in quibusdã
 sũt longe & absclise vt in porcis • Dicitur em̃ ab
 Aris. li. xiiij. Omne animal habens culmos
 prominentes sicut porci habent vngulas sci
 las et in vnguibz ponit natura fortitudinẽ
 animalũ Unde Aris. li. xiiij. Natura inquit
 semper ponit vigoreẽ in membris quibus vñ
 tur animalia sicut facit in dentibus qui sũt
 q̃si serria & vnguibz ppter vigoreẽ & viuamẽtũ
 Capitulũ. xxxi. de latere •

Latus scdm ysid. est dictũ eo q̃ in ia
 centibus latet. Est em̃ leua pars corpo
 ris vel sinistra • In latere aut dextero
 habilitate est motus • sed pars leue forcior est
 et oneri ferendo accomodacior • Unde pars il
 la leua a leuando dicta est • eo q̃ apicio fit ad
 leuandũ aliq̃d & portandũ vt dicit ysid. Ipsa
 em̃ gestat clipeũ ensẽ pharetram et cõstellũ
 et cetera onera vt expedita fit deẽ ad agendũ
 ysid. Latere ossibz costarũ potissime fulciunt
 Et dicuntur coste scdm ysid. eo q̃ ab ipsis inte
 riora custodiuntur • et tota ventris mollicies
 costarũ munere aseruetur caucius & saluet • Cõ
 ponunt autẽ coste laterales ex pluribus ossi
 bus dorũ spondilibz colligatis & ex diuersis
 cartillagimbus ossa predicta cõiungentibus
 vt dicit ostã • et sunt hec ossa similitudinẽ se
 micirculi habentia • Que dũ simul ex parte
 spondiliũ dorũ et pectoris iunguntur • circulũ fa
 cere videntur vt dicit ostã • Sũt autẽ ossa qui
 cedentia vt dicit idẽ septena et septena • ex vtro
 q; latere colloata • que cũ septẽ tenent ossibz
 cartillaginis specieẽ pretendentibus in furell
 la pectori coniunguntur • quorũ sumitas tenent
 cartillaginosa sicut gladius acuitur & cõi sto
 machi supponit ad sui cordis defensionẽ vn
 de in opõicõe costarũ et pectoris in vniuerso
 trigintaduossã dixerunt • quoz quatuordecim
 in lateribus & in opõicione pectoris • & de
 cẽ posteriores in dorũ opõicione • et octo ossa
 cartillaginosa omnia predicta cõiungentia cõ
 ueniunt vt dicit ostã • Contingit autẽ latus
 sepe pati ex causa extrinseca • vt ex casu ruptu
 ra • caissione & huõi • quandoq; ex intrinseca
 vt ex fluxu humorũ & carnisu repentiũ ad locũ
 et cõcauitatem costarũ • Aliquando apostema
 generat vt patet in pleuresi que generatur ex
 apostemate existente in tenentitudine costarũ

Cuius signa sunt • dolor lateris • tussis • febris
 acuta • cognoscit autẽ precipue per spũ san
 guineũ si ex sanguine • per citrinũ si ex colera
 per albũ si ex fleumate • per liuidũ si fuerit ex
 melancholia • raro tamen ex humore melancoli
 co generat • sicut in practica dicitur • Talia em̃
 apostemata quãdo radicant in latere • grauiũ
 simũ inferunt doloreẽ & suffocacionẽ & inflam
 macionẽ & tũc in latere apostematico pacies
 quiescere non potest nec iacere • Unde dicitur in
 pronosticõ. q̃ in febris acutis egrũ iacere et
 precipue in dextero • bonũ signũ eẽ quia signat
 loca vicina non esse apostemata • & spiritualia
 membra sunt liberiora et habent locũ in quo
 dilatentur & sic homo melius spirat & respirat
 quia nec stomachus nec alia membra cõpri
 munt spiritualia • Contingit etiam ex ypocon
 dris in regione vacua sub costis ventositatẽ
 aggregari • et in costarũ pellialis includi • ex
 quarũ distensione punctura & dolor generat •
 Quandoq; etiã contingit ex humorũ grossoz
 carnisu locũ opilari & indurari & ita loca latera
 lia vel indurari nimis & strahi vel etiã mimmũ
 eleuari • Et ideo dicitur in pronosticõ. ypo • In
 ypocondris si fuerint sine dolore et si molles
 sint • si bene opõite • hinc et inde bonũ • Si ve
 ro fuerint aut dolentes aut spasmo distente
 idest si stracte fuerint • vt solet fieri in spasmo
 Si inter se dissimiles • Si in aliqua earũ fue
 rit pulsus magnus vt saltus • malũ • Signat
 em̃ angustia vel alienacionẽ ac • Quod qui
 dem verũ est in acutis febris • & maxime si
 fuerit visus oculoꝝ horribilis et inordinatus
 vt dicit idẽ cõmetator • Si vero fuerit ordina
 tus motus oculoꝝ • non est tãtus timor de fu
 tuã alienacõẽ & in acutis vt dicit idẽ •

Capitulũ tricesimũscandũ de dorso •

Dorsũ a duricie est dictũ eo q̃ fit duri
 or corporis superficies ad modũ saxi
 ad portandũ fortis & ad paciendum
 durabilis vt dicit ysid • Dicitur etiã tergũ • eo
 q̃ in ea parte supini in terra iacemus quod
 solus homo potest • Nam bruta animalia aut
 in ventre aut in latere iacet • vñ aialibz tergũ
 abute dicitur vt dicit ysid • A terõdo tũ potest dici
 tergũ • q̃a varijs flagellis terit non solũ dor
 sum aialiuũ verũ etiã dorũ hoim captiuoz vt
 dicit idẽ • Vel fm stemigũ • tergũ dici potest a
 terõs grece • qd est rotundũ laticũ • eo q̃ dorũ
 aialis • q̃dam spẽz • presert rotunditatis • eo q̃
 oia ossa corporis sũd anẽ supra dorũ • sicut cari
 na nauis Incipit autẽ dorũ fm ostã • & ysid •
 a puppi capitis & p̃tendit vsq; ad renũ vid
 mitatẽ • Est autẽ dorũ ex varijs ossibz & spondi
 libz opõitũ • & hõ ob q̃tuor causas fuit necitũ

prim o quia omnium aliorum est fundamentum
 sup qd omnia alia ossa sunt posita sicut na
 vis sup carinam mediam est locata. secundo qd
 viscerum interiorum defensio est et cooperatum
 Tertio qd nervorum a cerebro ad diversas
 partes corporis inferius descendendum est ad
 iutorium vt hinc et inde motu voluntarius et sen
 sus diffundat. Quarto vt medulle descen
 dentis a cerebro sit vehiculum et ab intrinseca
 lesione illius defensum. Ex multis autem ossi
 bus positum est animal vt facilius se erigat
 et inclinet et vt onera supposita ferat fortius
 et suppetet. Vocant autem ossa dorsii spondi
 lia et sunt coanua vt medulla spinalis qd a
 phisicis dicit micha facilius feratur ad infe
 riora membra ad motu voluntarium faciendum
 Eadem enim est natura et virtus in cerebro et
 in micha vt dicit ost. et ideo duplici pellicula
 hinc cerebrum est vestita vt dicit idem. Unde
 si hec medulla in spina dorsii ab aliqua causa
 fuerit impedita siue lesa virtus animal ledi
 et in suis actionibus impedit sic et quibus ledi
 tur. Unde et animal lesa micha de facili mo
 rit et propter quod natura fecit ossa spondi
 lia dura et nervosa et insuper acuta et spinosa
 propter maiorem medulle defensionem et propter fa
 ciliorum resistenciam et repulsam iniurie scilicet
 inferentis lesione. Est autem cutis dorsii siue
 pellis spissior et durior quam in ceteris partibus
 animal et hoc propter causam supdictam. Pa
 tiat autem dorsii multa ab interiori et ab exte
 riori quia exterius patit verberationes et excoria
 tiones et multiplici lesione. intrinsecus autem
 patit nervorum contractionem humorum nimiam re
 pletioem viarum et meatuum spirituum opilacionem
 puncturam et horripilacionem et multiplicis
 gutture infestationem.

Capitulum tricesimum tertium de pectore.

Pectus est ossa pars et inferior inter
 mamillas et pullas et ideo pectus
 dicitur quia est propinquum inter partes
 eminentes mamillarum vt dicit ysid. in v.
 ysid. et ost. pectoris fundamentum est infra dor
 sum positum cuius magna est cavitas vt intra
 posita custodiat et cor ad pulmonem cum alijs
 membris spiritalibus protegat et defendat
 Magnitudo autem cavitatis pectoris fuit ne
 cessaria et utilis vt pulmonem huc et illuc po
 sit dilatari ad refrigerandum calidum fumum ce
 dis. fuit autem osseum et nervosum propter maio
 ritudinem et fortiozem vitalium defensionem
 quibusdam pelliculis interioribus cum qua
 pinguedine circumdat interioribus et minuat
 propter caloris naturalis fomentum et servacionem
 et frigiditatis ossium pectoris et thomacis

figacionem. Sunt autem in pectore sunt ost. due
 cavitates ad se invicem quibusdam pelliculis sepa
 ratas. fuit hec divisio necessaria vt flatus pec
 toris in vna parte casu in aliam amittat. in altera
 parte cavitatis ad vite aial custodiam servare
 tur qd si vtraque cavitas infirmare anhelitu in
 tercluso de facili moreret. Item pectoris pellicu
 las cor et pulmo colligant et ne in suo loco ex
 eant inuoluuntur vt dicit ost. li. ij. ca. xv. Est
 igitur pectus mamillarum fundamentum et hoc non
 solum propter ornatum. verum etiam propter necessariam
 pectoris iuuamentum. nam sua carnositate coo
 piunt et eius ossa frigiditate tepantes ab in
 trinseca lesione aeris frigida protegant et de
 fendunt. nobilissimum itaque membrum est pectus hu
 manum quia sedes sapientie et domicilium caloris vitalis
 et vigoris quo bene disposito cum suis contentis
 atque sano torpore totius vigor in suis actio
 nibus confortatur et e converso lesio pectore totius
 corporis opago deterioratur. patit autem pectus
 materialiter quibus a nimia frigiditate ortigen
 ter nervi et ligamenta thoracis paucunt et in
 suis effectibus impediunt. et aliquid ex nimia
 caliditate et siccitate substanciali eius humorem
 olumentem et nervos pectoris contrahere vt per
 in partibus et ethicis calore nimio consumptis
 quibus ex nimia humiditate sanguinea vel fleu
 matica meatibus pectoris infundente et replente
 Unde et quibus sequitur suffocatio et quibus raudi
 tas et vocis ablacio vt dicit ost. quibus ex hu
 more corrupto in pelliculis pectoris collecto. vult
 et pectus apostemat et impedit anhelitu et
 animal aliquo tempore suffocatur. aliquid patit ex
 colligacione aliorum membrorum que ledunt nam
 gutture lesio aut pulmone aut stomacho ne
 cessario vt pectus doleat et patiat. maxime autem
 sunt passiones pectoris pialose et precipue inte
 riores propter cordis ubi est sedes vite vicinitate
 Unde magis ledit modica punctura interiori
 in pectore quam vulnus maximum exterius in
 brachio vel in crure. Varias disposicionis pecto
 ris in lobis et in volatilibus vt dicit Arist. nam ho
 mines habent pectus latum et aliquantulum a dextris
 et sinistris eleuatum in medio et ipsa eleuacio
 signum est animositatis et virtutis et nullum ani
 mal habet mamillas in pectore propter homines
 et elephantes vt dicit Arist. li. ij. animalia
 enim vbera habent aut in latere aut in ventre vt porci
 et canes asini vacce atque oues sicut dicit
 idem. plures fetus generant animalia habentia
 vbera in ventre vt patet in canibus et in porcis
 quibus illa que in pectore habent vt patet in ho
 mine et elephante qui nunquam generant nisi fecerint
 vnum vt dicit idem li. v. Aues autem generaliter ha
 bent pectus acutum et maxime aues prode que

sūt aurū rostri et acuti vnguis et modice carnis ac boni volatus et acuti visus quoniam vident quibus suis a motis valde et ideo tales aues eleuat se in aere valde alte plusquam alia volatilia et hoc propter predictam causam sicut dicit Aristoteles. *li. ij.* Auitas autem pectoris in talibus auiibus animositatis et generositatis est iudicium ut dicit philosophus de accipitribus magis autem inquit animosius pectore quam rostro vel vngue. accipiter est armatus et ideo accipiter est animosus pectore in aere patitur et deicit propter animam suam.

Capitulum tricesimumquartum de mamilla

Mamilla enim a rotunditate est dicta malo enim grece rotundum latine ut dicit philosophus. papilla vero dicitur apud mamille quam infans sugit labijs et apprehendit. et dicitur papilla quia a puero tangit et palpat. Dicunt autem mamille vbera quasi lacte vbera vel quia lactis humore in more vteris sit plena. nam post partum si sanguis nondum fuerit pueri nutrimento consumptus naturali meatu fluat in mamillas et earum virtute albescens lactis recipit quantitate ut dicit philosophus. *fm. ost.* autem mamille de glandulosa suba sunt opposite carni scilicet molli et alba sicut lactis est natura. Sunt autem vena et arterie glandulosa in subscantia mamillarum intermixte per quas diffunditur sanguis cum spiritu ad mamillas. Sunt autem mamille in pectore posite ut cordi essent vicine ut per caloris cordis decoctionem sanguis in materia lactis facilius ducatur. nam sanguis per cavam venam ab cor veniens et deinde ad pectus tendens tandem ad mamillas penetrat et in eorum carne spongiosa in materia lacteam vi caloris se transmutat. caro enim ipsius mamille carnea est et cavernosa. porosa scilicet ut spongiosa. unde ad generationem lactis est aperta ad cuius libet nutrimentum pueri. Dabitur autem mamilla hoc propter ut dicitur super amphoterum quod mulierum que facture sunt abortiuum mamille ex molestant ut dicitur propter. Item si de pectore materiam mulieris postquam geminos concepit ex mollietate masculus abortiuus fit. si vero sinistra femina abortiabitur et si vterque vterque fetus pariet abortiuum. cuius modum assigat ibi galenus. in omni dicit enim quod quantitas mamille paucitate lactis signat. unde cum infans debitu non habeat nutrimentum necesse est ut abortiat ipse fetus. Item ideo propter. ibi ideo. mulieribus in quibus sanguis calidus superfluus generat mamillas materiam futuram hinc. cuius ratio est secundum galenum quia sanguis calidus et superfluus vel feruens ad mamillas fluxerit si prope nimiam etate sui et ca-

loris excessu non poterit in lac mutari in firmo hinc acuta resolutus caput patit et sic materiam propter pueritatem; cerebri generat et inducit. Item ideo in eodem mulieri menstrua si voluerit retinere sciam maiorem id est venteris debet apponere ad mamillam id est sub mamillarum vena de matrice ascendente ut dicit galenus. per attractionem enim ventosarum sanguis superfluus attrahit ad mamillas et sic inferior fluxus menstrui minorat sicut ideo recitat galenus. Item in eodem si mulieri hinc in vtero lac multum fluxerit ex mamillis fetu debile hinc si vero sunt vbera dura sanum hinc esse fetu. ideo enim non diminuit lac quia fetus est debilis ad accipiendum et ducendum in suum nutrimentum. unde nimia fluxibilitas in amillarum corruptio fetus et imperfectionis signum est ut dicit galenus. si vero fuerit medio creta dura sanitate fetus desigunt nimia enim mamillarum quantitas et macillencia post conceptum fetu esse debile hinc et corruptum. nam signum est quod subsequi debeat abortiuum ut dicit ideo. Item si impregnata fuerit masculi apparebit dextera mamilla maior sinistra. si vero fuerit femine erit sinistra maior et hoc primo apparet quando fetus incipit se mouere ut dicit Aristoteles. *li. xij.* Item sicut dicit idem sexus ex lactis multitudine et coagulatione mamille nimis indurascunt. si supercreuerit pilus aliquis tempore indurationis accidit infirmitas magna et dicitur pilosa nec cessabit dolore quo usque exeat putredo sicut ibi dicit Aristoteles. Item dicit ideo *li. vi.* quod animalia que sunt multorum vberum sunt multorum filiorum et habent vbera a parte inferiori diffusa ut patet in canis et in porca. et cum parit porca datur primo filio suo primam mamillam. secundo secundam et sic de aliis. animalia autem pauca vbera habentia paucos habent filios ut mulier et elephas que habent vbera anteriora in pectore collocata. mamilla igitur est membrum nutrimento fetus necessarium sanguis menstrualis ab generatione lactis susceptum et suscepti sanguis impuri deputatum. digessimus. imutatum. de albiatum. dulcoratum. lipissatum. pectoris et cordis defensum. sexus et etatis discretum. corruptionis menstruatim et motum. rotundum. oblongum. nigrum. carnosum. per uuluum debite expositum. carnosum seu porosum.

Capitulum tricesimum quintum de pulmone

Pulmo cordis est flabellis a penetratio uento in pulmone enim neuma scilicet spiritus qui flando et agitando aerem recipit et emittit. vel dicitur pulmo quia a palpat se apprehendo ut flatum capiat et stringendo emittit. Unde in continuo motu est inspirando et expirando ut dicit philosophus. est autem pulmo de carne molli

et aera creatus spume coagulatae similis? ut
 dicitur ost. Cuius iuuamentum est ut cor vbiq; cir
 uidet et aere frigidu ad sui tempore adminis
 tret. Est etiam pulmo instrumentu spūs et viciis
 Spūs fuit necessarius ppter cor: ut per at
 tractione aeris refrigerare et p eius restrictio
 ne sumosa supfluitas expelleret. Et iō pulmo
 inter cor et guttur est medius ne subito ad
 cor aer irrueret. sed potius aere receptu tem
 peraret. Est itaq; pulmo quoda cetera similitu
 do. sequeatq; p aere frigidu ad cordis feruore
 mitigadu vt calidu ad vici necessariu vel ad
 flatu. Sine em pulmone vt forami non p
 neq; anhelitus vt dicit Aris. li. viij. **P**ropt
 ergo predictas causas caro pulmois mollis
 est et leuis ac caua. vt de facili mutet aere
 in sui natura vt sic vitalis spūs facilius tras
 eat in ventriculo cordis ad seruationem vite
 animalis et generacois. Et dicit Aris. qd omne
 animal anhelans habet pulmone. et omnia
 animalia abulancia anhelant. et quoda aia
 lia aquosa anhelat vt delphim. **I**tem omne ani
 mal generans habet migru pulmone et est mul
 ti sanguinis ppter calore nature. pulmo vero
 aialis ouantis est paruus et ficus et potest
 inflari et tumescere vt dicit Aris. Et sicut di
 cit idē li. viij. **Q**ueda animalia non habent
 pulmone. sed branchas loco pulmonis. **I**tem
 ibidē li. vi. **O**mne animal habens pulmona
 calidius est aiali carete pulmone. aial enim
 habens pulmone multu sanguineu ē respectu
 animalis nō habētis. **P**atē aut pulmo mul
 tipliciter. qsq; em ex humore reu n at; ante
 ad canales pulmonis et sic varie generant
 passioes. **S**im varias humoz ad pulmois pū
 cipiu fluziones. sic sūt squinacia tussis pthi
 sis. aucedo. asperitas viciis et similia. **Q**u
 q; patē ex coadunacōne humois in pennis
 pulmonis vnde fit pthiis et alie horēde pas
 siones vt p; in sanguine et sanie excreantibz
 vt dicit ost. **I**tem aliqñ patē ex ppe substācie
 vlceracōe. et hoc accidit ex acumine humoz
 ad pulmonis substācia defluentis. **T**alis
 passio non de facili curat quia cū ex humois
 acumine substācia pulmonis fuerit vlcerata
 ppter ipsius pulmonis tencitudinē et motū
 continuacōem non de facili solidat vñ et tunc
 aer attractus p forame vlceratū de facili eu a
 nescit vñ ad temperie caloris cordis non suf
 ficat. quin potius ppter aeris attracti pauci
 tate cor in se penitus marcessit. **I**tem dicit Aris.
 li. viij. Animal si anhelauerit in comedende
 cadit aliquid ex cibo in cauitate pulmonis
 et tunc accidit animali tussis et strangulacio
Nā tussis nichil aliud est nisi motus aiate

virtutis ad expellendū supflua circa spūs in
 strumenta vt dicit ostantū. **R**ecollige igit
 breuit ex predictis qd pulmo ppiu cordis ē
 instrumentu quia cor refrigerat. subtilitate
 sue substācie aere attractu alterat et immutat
 vici format. a motu nequa qd cessat. quia cō
 stringit se mutuo et dilatat aere ad supplemē
 tu caloris in suis folliculis et poris reseruat.
Nō tam diu potest viuere animal sub aqua
 si suffocacōe qd diu potest recollectu aere vti
 nere. sui motus continuitate aere admouet et
 deponit vel deputat. spiritui vitali continenciū
 nutrimentu admistiat. cor demiq; ab instru
 mētis sensibus sepatat. humore spumolum
 generat cordis substācia localiter circūdat
 qñ aliqua occasione pati more accelerat a c
 cione virtutis vitalis impedit et perturbat
Nec omnia dicit Constā. per ordinē.

Capitulū tricesimūseptū de corde.

Cor sedm ysid. a cura dicit eo. qd ois
 sollicitudo et sciencie ca usa in eo manz
 qd quide pulmoni ē vicinu vt cū im
 attendit humidi pulmonis remedio tempe
In medio cor animalis positū est. vt ad oia
 corpis mēbra vita influat atq; motū vt dicit
 ysid. Est aut cor sedm ostā. substācia que
 dā carnea villosa. dura. oblonga. et rotunda
Fuit aut cor cauu ppter caloris seruationē
 Est em cor totius corpis fundamentu. fuit
 aut villosu vt facilius dilacando et ostringē
 do se moueret. fuit etiam dutu ne de facili lede
 ret. fuit etiam rotundu vt maior habundācia
 spiritui in eo reperiret. fuit et oblongu et in
 forma pimeū vel piceū sc; vt tendens in acutu
 vt actio caloris naturalis semper in conū ten
 dens. fortior eod dext. **P**omē aut substācia
 cordis inter ambas cauitates pectois in me
 dio ipsius animalis vt a corde qñ a centro
 ad circūferenciā totius corpis spūs vitalis de
 ferret. **C**aput aut cordis qd acutu dicit. in
 sinistra parte humidi corpis colloca^t et quia
 in hac parte cordis acuta plus viget et inha
 bitat spūs vitalis. ideo in sinistro brachio
 pulsus fortissimus inuenit. vergit autē cor
 ad sinistra partē hois vt ipsius calore frigi
 ditas sinistre partē tempe. **H**abet autē cor
 duas cauitates sc; sinistra. que in acumen
 tendit. et dextā que intra subsistit et hęc cō
 cauitates ventriculi cordis nuncupant. **E**t in
 ter istos duos ventriculos est vñ foramen
 qd a quibusdā vna. vel via caua nuncupa^t
Hoc forame oia dextā partē est latu. oia
 sinistra vero partē strictu. **E**t h^o fuit necessa
 riū. vt sanguis a dextro ventriculo veniens
 subtiliatur et sic facili spūs vitalis i sinistro

ventriculo generat. Dicit enim Aug. li. de
differentia spiritus & anime qd in dextro ven-
triculo cordis plus est de sanguine qd de spu
in sinistro vero e conuerso. quia ibi spūs vita-
lis generat. ad viuificandū animal per quas-
dam arterias diffusus vndiq; dilata. Simi-
lita em pars cordis duplex hab; forame. vnu
inter arterias vne que portant sanguinem a
corde ad pulmonē. Alterū foramen est. vnde
exit arteria maice. que est forma arteriarū
totius corpis per quā pulsus in corde genera-
tissime in parte sinistra pp̄t causam supra-
dictā. Similiter pars dextera duo habet fora-
mina. vnum intra vnam que dicitur concaua
portans ab epate sanguinem in dextram cor-
dis concauitatem. de altero vero exit vna ar-
terie vt nutriat pulmonē. Cooperiuntur autē
foramina qbusdā pellliculis q̄ aperiunt san-
guinē a corde in spm̄ emittēdo. Deinde clau-
dunt reditū prohibendo pro humido. In vtro-
q; autē cordis ventriculo est frustulū q̄ddam
exterius quod auriculae assimilatur et hec duo
frusta cordis aureole nuncupant in quibus
vne & arterie radiaunt et solidant. habet cor
in sua latitudine quedā ossa cartilla zmosa.
que cordis sedes appellatur. Circuit autem cor
quidā panniculus qui dicitur esse capiula cordis
et hic cū panniculis pectōris solidatur. Hic
panniculus non nimū. ppe cor iungitur. ne
forte eius motus impediatur. qui cordi fuit ne-
cessarius vt esset fundamentū caloris natura-
lis vnde animal generat. Duasq; ostā. li. iij.
ca. pxi. Dicit autē Aris. li. i. qd non est mēbrū
in quo sit sanguis ita infusus sicut in corde.
Sanguis em̄ in pulmone est frigidus. s; cor-
di infusus est. Item idē li. pi. Cor positū est in
omni animali i medio pectōris p̄ter qd in ho-
mine. quia cor hominis declinat ad partē si-
nistram. pars autē acuta cordis declinat ad in-
terius pectōris in omnibus animalibus p̄ter
qd in piscibus. qm̄ pars acuta in istis ad
partē capitis dependet in loco iūctiois bñ-
chor. Item in eodē dicit qd omne animal ha-
bens sanguinē habet epate & cor. Item idē li.
xij. In corde em̄ est principiu venarū & prima
virtus creas sanguinē & ei⁹ sanguis ē mūd⁹
clatus calidus et maioris sensus & quiescens
intellectu. Item in eodē principiu sensus ani-
malis est in corde & sensus cū corde sūt cōtinuū
Et. iij. & v. li. dicit. Cor vniū in anteriori
pectōris & in medio. quia principiu est vite et
omnis motus & omnis sensus in eo est. Ven-
sus autē & motus non sunt nisi in anteriori p-
te cordis & p̄ter hoc distinguit mediū & vl-
timū. Et anhelitus primo vadit ad interiorius

cordis. Natura autē creatōis cordis est ex vi-
nis quia ex genere venarū. Et situs cordis ē
quiescens. qm̄ est positū in loco superiori et in
anteriori. quia nobiliter ordinatur in loco no-
biliori naturaliter. Cor autē inter omnia mem-
bra nobilissimū est. & ideo positū est in medio
corporis quo indiget necessario. quia anima-
liū est complementū. nec est aliquod mēbrū ita
necessariū ad vitā sicut cor. Vn̄ corde lesō nō
viuit aial. Et ideo corpus cordis est in medio
& creatio eius ē in corpore spisso & naturalit̄ oca-
uo. & est cōtinuū qm̄ principiu venarū est ex eo
ad recipiendū sanguinē spissū aut ad custodi-
endū principiu motus. Et in nullo mēbro est
sanguis sine vn̄is nisi in corde tm̄. quia exit
sanguis a corde & vadit in venas & non venit
sanguis ad cor ex alio loco. qm̄ cor est fons &
principiu sanguinis & primū mēbrū habens
sanguinē sicut manifestatur ex anatomia qm̄
creatio cordis apparet primo sanguinea & est
principiu motuū delectabiliū et offēnsibiliū.
Et vniūsaliter motus aiuslibet sensus ex eo
incipiūt & ad eū redeunt & eius virtus expā-
dit ad omnia mēbra scdm̄ vnu modū. In ali-
quibus autē aialibus inuenit os in corde. pp̄t
sustentamentū eius. sicut ossa ponunt in mē-
bris & in cordis animaliu magni cordis sunt
tōtes ventriculi & in aiali parui cordis sūt duo.
Et idē debet esse in corde animalis venter. qm̄
cor debet esse locus receptōis sanguinis puri
et temperati in q̄titate & qualitate. Et est val-
de calidus et humidus. quia cor est mēbrū in
quo est prima virtus. Duasq; Aris. li. xij.
vbi multa dicit de hac materia. Item idē li.
xvi. sc; qd cor aialis debet esse complementum
p̄ter hoc creat cor prius. Et p̄ter calorem cor-
dis et exitū venarū ex eo posuit natura mēbrū
frigidū ex opposito cordis. sc; cerebrū & p̄ter
hoc creat caput in generacōe post creatōem cor-
dis. Contingit autē cor pati vel ex alioz hūoz
colligēcia vt dicit ost. vel ex p̄pa distēpancia.
Si em̄ in corde dominec excedens caliditas
ebullit sanguis cordis et agitatur & sic vitalis
spūs ledit. Si vero nimia frigiditate cor ostē-
gitur & congelatur sanguis. vnde & mors sequi-
tur. Quāq; etiā patit ex aliquo apostemate
capsulā eius inficiēte. q̄a tunc animal nō diu
viuit. Itē accidit cordi tremor & hoc ex hūdi-
tate aquosa in pellliculis cordis dispersa. que
debita eius impedit dilatacōem & cōstrictiōem.
Vnde videt infirmo. qd cor de loco ad locum
moueat. Item accidit ei defectio ex spirituū
vel virtutis spiritualis dissolucōe & spirituū
um euaporacione. Et hoc contingit vel ex ni-
mia replecōe virtutis aggrauante et cōfunde. a

aut ex nimia inanitate virtute dissolvente si
 aut patet in cardiaca et in quibusda post ni
 miu sudore siue nimis acuta potione. **I**te pa
 tie aliqui ex fumositate aliqua corrupta et ve
 nenosa ad cor penetrate et cordis meatus cor
 rupte unde mors sequi indelate. **I**te pati
 qz de vne caue opilacione vñ et sanguis
 nutrimentu cordis et vitalis spūs euagatur
His et alijs modis cor patit vt dicit Astan
 li. ij. ca. p. iij. **D**icit ad hec Gal. in regm. qz
 virtus et aplezio cordis ostendit per hec sig
 na scz per magnitudine respiracionis et veloci
 tate pulsus et frequencia eius per virilitate et
 festina ad actione per sua audacia et furore. p
 amplitudine pectoris et eius pilositate. **H**ec
 omnia calore dominantē in corde signat. **O**m
 nia vero signa contraria designat eius contrarie
 tate. **S**uper que locu dicit **H**aly. in omento
 qz cor in homine se habet ad modu radicis in
 arbore Arteria nascens ex sinistro ventriculo
 similis est trunco. vel cruce arboris. que elon
 gata a corde ramificat in duas partes quaz
 vna tendit ad sursum alia deorsu. et ille ramifi
 canē et diuidunt ad modu virge ex ramis p
 totu corpus vsqz ad arterias capillares spar
 sas in cute et qñ dilatate cor et dilatant et oēs
 arterie simul et qñ stringit et ipse simul co
 stringunt et per dilatate eaz attrahit aer
 frigidus ex exterioribus cordis ad interiora ei
 et in stringit eaz exprimē. vilice fumus in eis
 generatus extrahit ipsu ad interiora et p hoc
 eius calor euertat et per eius euentate. eius
 aplezio adequat. **E**t vt ait idem virtus mo
 tiua que est fixa in corde. attrit per arterias
 ad vnamquazqz parte corporis et deserit vni
 qz appria vita et appriu calore vitale. **S**eruit
 em pectus cordi se apiendo et frigidu aerem
 attrahendo et se claudendo. ac fumosu vapore
 generatu ex corde expellendo. vnde si pectus et
 arteria et alia vitalia instrumenta fuerint
 salua et obediunt virtutes in operibus suis et
 quando sunt infirma non obediunt. **U**nde bo
 nitas et malicia subministrandū organoz p
 mouet. vel impedit cor ad suas peragendas
 actiones. **U**nde quando cor est forte et habet
 membra sibi obediencia. bene in dilatando et
 stringendo se habencia. fortis pcedit a cor
 de respiracio. fortis pulsus et fortis operacio
 secundū bonitate organoz et virtutis. **Q**uādo
 vero virtus est debilis et remissa. non potest
 extendere arterias in omnes dimensiones
 vnde sequit minoz respiracio et minoz pulsus
Item ibidem **S**i cor fuerit nimis frigidu. et
 nimis humidu. et pulsus mollis. et erit homo
 priuatus virilitate et audacia. timidus atqz

piger. et a pilis in pectore nudus. **P**ter vapo
 ris fumosi vnde generantur pili paucitatem
Si vero fuerit cor nimis siccu et frigidu facie
 pulsum asperu duru et paruū signat et respi
 racio tarda est et rara. maxime si pectus par
 uū fuerit atqz strictu. **H**uicqz **H**aly super
 regm Gal. et hec sufficiant.

Capitulū tricesimūseptimū de anhelitu
Anelitus cordis et pulmonis est mo
 tus. ppter attractione frigidū aeris
 ad temperamentū innati calois cum
 eiusdem expulsiōne generatus. **C**or em nullo
 modo carencia attrahendi aeris pati potest.
Si em per modicam spacium ab attractiōe
 aeris quiesceret. leberetur. vel deficeret. **H**a
 nelitus ergo contrarios habet motus. quia
 dilatando pulmonem aerem trahit et con
 stringendo expellit. **H**anelitus itaqz est
 caloris cordis per attractione aeris tempera
 tiuus. et expellendo vaporem fumosum. eius
 dem purgatiuus. **E**st ecia animalis spiritus
 et vitalis nutritiuus. **I**tem fortitudine vel
 debilitate consistencie spumaliū ostensiuus
 sicut superius de pulmonis proprietatibus
 dictum est. **I**tem in anhelando plus de spiri
 tu attrahitur qz expellatur. pars em non mo
 dica transit in vitalis spiritus nutrimentu.
Infra em pulmonē se recipit et tam diu ani
 mal sine suffocacione viuit qz diu inter in
 strumenta anhelitus. spiritus se concludit.
Item patientibus instrumentis anhelitus
 spiritus corrumpunt et secundū qualitate
 organoz patientis immutatur vt dicit **Con**st.
Patie autē anhelitus quandoqz ex defectu
 virtutis mouentis netuos et regentis. quan
 doqz ex stipacione instrumentoz spūs. que
 prouenit ex grossis humoribus. vel ex gros
 sa ventositate viam anhelitus opilante. vel
 ex aliquo apostemate pulmonis. pāniallos
 cordis aggrauate. siue ex nimio calore cordis
 in pulmonis substancia dominante. ex quib
 bus omnibus debilis redditur anhelit⁹ at
 qz rarus. **S**i autem fuerit veloci et paruus. ca
 lorem alienum signat. qui virtutem suffocet
 et potissime vniat. **S**i tactus fuerit aliud
 et sitis ac lingue deficcacio subsequatur. **H**a
 nelit⁹ vero paru⁹ et frigidus et in acutis febril
 bus signū mortis ē. **E**ius ei tarditas defectū
 virtutis designat expulsiue frigiditas vero
 extinctionem signat caloris naturalis et de
 factum virtutis in substacia cordis et instru
 mentozum spiritus. **I**tem immutatur anhe
 litus ex membroz intericorum vniuersali cor
 ruptiōne vt patz in leprosis. quibz anhelit⁹
 fetidus ē et corrupt⁹ et acis vicini corruptiū⁹

Vnde talium flatibus solet esse appropinquanti
corruptius et infectius. Inficit enim aerem vi
cinum et reddit corruptibile sicut fibulus igni
flando aerem corrumpit et aves volantes in
terris ut dicit Avicenna et Avicenna.

Capitulum tricesimum octauum de stomacho.

Stomachus grece os dicitur eo quod sit
ostium veteris et ipse cibum recipiat atque ad
intestina transmittat ut dicit ysaia.
Est autem stomachus secundum avicennam rotundus
oblongus concavus interius asper in fundo
et villosus et carnosus duo habens officia
vnum inferius alterius superius. Est autem asper
et villosus ut cibum receptum melius retinere
possit. Nam si esset lubricus et in superficie
planus ex sua lubricitate cibum exiret indi
gestus fuit autem carnosus in fundo ut diges
tio confortaretur. Caro enim calida est et humida
ex quibus qualitatibus maxime viget diges
tio in corpore animalis rotundus autem fuit ut ca
pacitatem cibum reciperet ampliore. Preterea si
alterius esset figure scilicet triangularis vel huius
humores mali in eo de facili ad putredinem col
ligere non cum talis forma non posset a superflu
is propter angulos dehereri. Oblongus fuit
ne nimia rotunditate sua spiritalia exprime
ret ut tanto facilius cum superioribus et inferior
cibus iungeretur. Preterea stomachus precipue
humidus in parte superiori est strictus in in
feriori vero latus et hoc fuit necessarium quia
cum homo ceteris animalibus sit erectus cibum
eius semper ad inferiora descendit et ideo uti
lis fuit eius inferior latitudo ut in eo recipi
possit cibi multitudo Item nervosus est propter
maiores sensibilitatis et appetitus vigetiam
Epate etiam circundat ut ei calor maius ad cibo
rum decoctionem ab epate ministraret. Epate enim
suis quinque fistulis stomachum circumcingit et
ei calorem tribuens succositatem et humorem unde
sanguis generatur per quasdam venas quas mu
sardas medici vocant recipit et foriori caloris
actione in sanguinem alterat et convertit. Ad
hec dicit avicenna quod si stomachus fuit substan
cialiter calidus cibos grossos bene digerit
delicatos vero sumit et plus digerit quod appe
tit et propter similitudinem cibos calidos maxime
querit nec fame sustinere potest. Frigidus ve
ro stomachus grossi cibi non est bene diges
turus et ex eis cito gravatur et eos cito mutat
in humores acidos et corruptos. Stomachus
vero hucusque cito sit nec parum aque sufficit
que si superflua fuerit rugam in ventre facit.
Quod si fuerit humidus stomachus non sicut
humidum cibum appetit sed parum digerit. Duc
untque ista tria. Accidit autem stomacho

ut dicit idem in libro primo de diversis passionibus
scilicet mala digestio sumofitas diarrhea vomitus
singultus inflatio ructuatio et hec ex diversis
causis accidunt. Quia quandoque ex mala
appetitione quandoque ex nimia manditione quando
que ex nimia repletione quandoque ex nimio hu
morum acumine quandoque ex cordis putrefacti
one quandoque ex virtutis digestive defectio
ne quandoque ex cibi qualitate qui sit purgatiuus sto
machus purgare et ad excrementum pellere aut si
viscosus lubricus et sic de facili egredietur quandoque
ex virtutis expulsive nimia debilitate non so
lum ex se patitur verum etiam ex aliorum membrorum col
liganda et vicinitate. Stomachus enim est to
cius corporis paterfamilias omnium membrorum
nutrimentum recipiens et singulorum membrorum put
redinem admittens necessitati ut dicit idem avicenna.

Capitulum tricesimum nonum de epate.

Epate hinc iecur nomen habet eo quod ig
nis in eo sede habet qui visus ad cere
brum subvolat et deinde ad oculos et ce
teros sensus et membra se diffundit et calore
suo succum sibi attractum in sanguinem transmu
tat quod ad usum pacendi nutriendique corpus
simul membrum administrat. Vnde epate dicitur quia
talium membrum patet. In iecore est sedes volup
tatis et concupiscentie cuius extremitates fibre
rotant que sunt quasi lingue eminentes et stoma
chum amplectentes calorem ad ciborum digestionem de
ferentes vel ephitres et dicitur fibre quia ad am
phibi ab ariolis deferebantur quibus oblatas
et succosis respersa dabantur. Quasi ysaia. Est
autem epate ut dicit avicenna membrum calidum et
lubricum in dextero latere animalis colloatum. Sto
macho suppositum ut suo calore primam iunct
digestionem. Est et sanguineus et in colore rubi
dum quia succositatem et nimiam caliditatem in humore
sanguineo est tristitia. Aliquitulum est etiam durum ne
de facili ledeatur variatur enim epate in hominibus in
quantitate et partium multitudine quia in hominibus est
maior quam in alijs bestijs eiusdem quantitate. Nec
minus partium eius in quibusdam est duplex et hoc
ad minus in quibusdam triplex vel quadruplex
vel ad maximum quintuplex invenit. A lata autem
epatis concavitate progrederetur quedam vena que a
medicis porta nuncupatur et hec antequam exeat in
quinque dividitur venulas quinque partes epatis
intuites. Epate et succositatem prime digestionis per
quasdam venas in sua concavitate actrahit et per caloris
naturalis ebullitionem celebrat digestionem sedo
in massam sanguineam et quatuor humorum naturam ducit.
Quod et calidum est et humidum transit in materiam san
guinis autem receptaculum sunt vena quod autem calidum et
hucusque est in natura colore autem propter exceptam est astra
fel quod pro frum est et hucusque in materiam credit misce

antus. p̄riū receptaculū ē cistula fellis. quod
 vero frigidū est & si cum ni natura cedit me
 lancholie cuius p̄riū receptaculū est cistula
 splenis. h̄ quod ē liquidū & aquosū in humo
 re transit flumatis cuius p̄riū receptaculū
 est pulmo. Ex quo patet q̄ epas naturalis
 virtutis est principū fundamentū prime di
 gestiōis in stomacho maximū iuuamentū
 se cū de vero digestiōis in substantie sue cō
 caritate est p̄fectiū. puri ab impuro sepati
 uū. In gulis mēbris nutrimenti t̄mmissiū
 am̄ris ueneri excitatiū. diuēlarū passionū
 receptiū. **P**atē enim q̄q; ex nimia calo
 ris intensiōe. **U**nde et porī aperit̄ur interi⁹
 ex quo ap̄cione v̄tus euanesceus remissius
 operat̄. q̄q; ex nimia frigiditate ouerfōnē
 at tracte succositatis in natura sanguinē a m
 impediēte & hoc sepissime at̄igit ydropisim
 generari. cum ydropisis nichil aliud sit s̄m
 platonē nisi error virtutis digestiue in epa
 tis caritate. hac enim virtute errante & in
 sua operacōe deficiente. necesse est sanguinē
 corumpi quo indigesto corpus q̄d inde nu
 trit̄ in tumescendo extendit̄. vnde & ydropi
 sis generatur. **I**te patē epas ex substantia
 sue mala oplexione & hoc s̄m humo q̄tuor
 distēpādā in ipsius effecia domināte. **I**te pa
 tiē ex viariū eius opillaōe. **C**ontigit enim
 sepe humore grossū & viscosū in venis epa
 tis adunari. **U**nde cū sanguis clausus ex̄ta
 nō potest causa ē d̄ficiōis et opillaōis
Idem etiā accidit ex nimio calore humorem
 sanguinēū deficiente & substantiam venarū
 epatis otrahente q̄ non potest sanguis libe
 re diffundere ad alia mēbra corp̄is nutrit̄da
Hoc idē autē aliq̄ potest at̄ingere ex nimia
 frigiditate humores o gelate et meatus epa
 tis ostringente & ad mēbra nutrit̄da distar
 sū sanguinis p̄hibente. **I**te idem accidit ex
 a postemate substantiā epatis aggrauante &
 putredinē in ipsius substantia generante. **I**te
 idem accidit ex inclusa ventositate pelliculas
 ipsius epatis extendente et ex mēbroz ince
 d̄macione dolore & merore inducente. **I**tem
 sepe patē ex immoderato fluxu sanguinis q̄
 accidit ex venarū ab ipso egrediētiū ap̄cōe
 et hoc ouenit ex nimio sanguinis acimine
 vel ex nimia replecione vel ex debilitate vir
 tutis reccitue vel ex nimio exercicio & labori
 sicut dicit̄ ost. ad hec de natura & signis com
 plexiōis epatis dicit̄ **G**a. in tegm̄. signū
 epatis q̄n est aliudū et amplitudo venarū nō
 pulsabilū. sup̄ quē locū dicit̄ haly. q̄n do mi
 nat̄ et vincit cal̄e in epate sit epas maius
 et vna eius maiore dilatat̄ et magnificata ē

Magnificant̄ oēs vene nō pulsatiles in om
 nibz mēbris & calefit sanguis & generat̄ q̄q;
 colem̄ citerna et p̄ p̄cessum tempis post sta
 tum adolecēcie adut̄ colem̄ citerna & fit ex
 ea colem̄ nigra & diuerse aliq̄ ex tali colem̄
 accidūt passiones. aliq̄ autē ex nimio calo
 re epatis cordis resistit frigiditas. nā a cor
 de velud a mēbro sup̄iore et nobilioze epas
 in suis actionibz mo detat̄. et hoc idem dicit̄
Aris. li. xij. vbi p̄ponit cor epati tanq̄ prin
 cipū eius regitiū. **I**te dicit̄ **G**a. q̄ frigiditas
 epatis ex calore tempatur. & signū frigi
 ditatis et siccitatis epatis ē strictura venarū
 & paucitas sagūnis sicut humiditatis eius
 de m̄ signū est mollicies venarū & sanguinis
 multatudo. **I**te idem dicit̄ **H**aly. q̄ epas est
 fons humiditatis corp̄is. vnde cū sit radix
 humozis si sit epas siccum non pot̄rit ali
 quod membrū corpus conuertere ad humo
 re vel humiditate vt eius possit resistē siccita
 ti. **I**ntendit̄ autē & remittit̄ siccitas & humi
 ditas epatis s̄m cordis dispoſitiōe. **E**pas
 ergo est mēbrz nobile cuius alteracōe alter
 tatur corpus et influit nutrimentū et virtū
 tes nutritiuas et in membra reliqua in
 ferioza sine medio. ad sup̄iora vero median
 te corde s̄m iudiciū **G**a. **C**onuerso autē po
 nit **A**ris. li. xij. q̄ cor facit omnia p̄dicta
 mediante epate. que autē v̄tior sit oppinio
 aliorum iudicio detelinquo. **E**t hec de p̄pria
 tatiibus epatis dicta sufficiant. :

Capitulum quadagesimū de felle :

Fel ē d̄ictum eo q̄ sit folliolus. ge
 stans humore ex dominio colere tu
 be amarissimū vt dicit̄ yhs. **E**st em̄
 cistula fellis quedā pellicula sup̄ gilbū epa
 tis collocata. et habet duos furculos. p̄ vnū
 deportat̄ colem̄ rubea ad intestina vt per ea
 virtus expulsiua confortet̄ vt acimine suo
 intestina melius expurgent̄. p̄ aliū deporta
 tur colem̄ ad stomachū vt sua caliditate vir
 tutē adiuuet digestiua. **E**st igit̄ fel membrū
 calidū & siccū gilbo epatis sup̄positū & p̄riū
 colem̄ rubeo receptaculū cuius iuuamentum
 vt sanguis a colem̄ rubea mundificet̄. sang
 uis enim ex p̄sencia colem̄ incendet̄ nisi in
 fra cistulam fellis eius sup̄fluitas loaretur
Est autē sua caliditate decoctionis cibarioz
 iuuamentum sua subtilitate penetratiū sua
 mordificacōe et acimine pungitiū & intesti
 norū corrosiū. et ad sup̄flua ac fetū da eia
 enda excitatiū. et etiā ex nimia caloris in
 t̄sioue amarissimū. q̄ sui admixtiōe dul
 cebnis sanguinis imutatiū. hucusq; ost.
 s̄m **A**ris. in li. xij. delphinus non habet fel

genus omnium volatiliū et omne genus pi-
scium et omne ouans habet fel. sed s̄m magis
et minus et forte erunt in vijs subtilibus ex-
tensis ab epate vsq; ad intestinum. Iste vis-
for: rassis erunt fetide et forte erit in tali in-
testino et diuersificatur. quia quando q; in su-
periori. quando q; in medio. et q̄nq; in infe-
riori. et quedam volatilia habent fel occulta-
tum intestino vt columbe et coturnices et hy-
rundines. q̄dam habent fel magnum in epa-
te et in ventre et intestino sicut ancipiter nil-
uus. Item Aris. li. xiiij. animalia quedā non
habent fel omnino sicut equus et mulus et
asinus et elephas. camelus etiam non habet
fel distinctum. sed habet venas paruas in q̄-
bus est fel. Item quidam homines habent
magnum fel in epate. et quidam non. Et ē
fel q̄dā sup̄fluū aggregatū sicut fer̄ in ventre
illo tamen superfluo vitatur natura ad aliq̄s
iuuamentum. in illis autem qui habent na-
turam epatis sanam et quorum sanguis na-
turaliter est dulcis non inuenitur fel. aut
si inuenitur erit paruum et hoc in venis val-
de gracilibus et propter hoc erit epas eoz q̄
cauet felle boni coloris et dulcius alii. q̄m autē
hab; aliq̄s animal fel inuenit q̄ ē sub felle
vald̄ dulce. nam p̄ collectionē fellis ad locū
vnum alie vicine partes redduntur dulcio-
res. fel etiam ex sue substance subtilitate et
acumie est grossorum humorum miscissuū
et sua siccitate consumptiuum. Unde in collis
oculorum est necessarium ad visum clarifi-
candum et auendum ad impedimentum spi-
ritus vitalis remouendum et maxime fel an-
cipitris et aliaz voluc; viuencū ex rapia sicut
in in viatico constantim. tangitur ex fetore
autem nimio et ebullicione fellei humoris
ab epate redeuntis bullicione inficitur sang-
uis qui infectus ad nutrimentum membro-
rum transmissum ea immutat et inficit et anti-
croceum colorem scilicet vel viridem siue ni-
grum superinducit. cuius passionis signa
sunt ista. tocius corporis infectio. fitis ad est
et ois am̄ritudo. dolor frontis. aurium
tinnitus. vrina crocea cum consimili spuma
continua. vomitus croceus. Aliquando etiā
contingit poros cistis fellis opilari. Unde co-
leas inficit ipsum epas a e consimilem indu-
cit passionem. Unde constantinus in viati-
co dicit quando patitur fellis substantia id
est cistis et deficit virtus eius qua solet ab
epate colem turbam extrahere remanente
colem cum sanguine tingitur et alteratur. q̄dē
etiam contingit quando apostema est natū
in vijs p̄r quas colem ad fel transit. Unde

ad epas rediens p̄r totum corpus cum sang-
uine se diffundit quia sepius inferior opile-
tur quod ascendit ad viam superiorem fellis
et ab ipsum stomachum. Unde facies fit ci-
trina. os amarum et licetum. in stomacho
ardor et fitis. vrina cum egestione alkescit
propter elongacionem colem ab epate et te-
nibus vbi vrina solet surgi. si vero porus su-
perior opiletur colem tingit in fetore et ap-
parent signa que p̄ccibus sunt contraria
vt idem dicit constantinus. Et hec de felle
dicta sufficiant.

Capitulum q̄dragessimūm de splene

Splen est dictum a splendo quia p̄-
tē sinistra iecori otaria supplet ne va-
cua existeret quoniam quidam casu
risus esse existimant. nam splene videmus.
felle irascimus. corde sapimus. cerebro senti-
mus. iecore amamus. quibus constantibus
sanum est animal et integrum vt dicit ysidus.
Et s̄m constantinum splen in sinistra parte
collocatur cuius forma naturalit̄ est oblon-
ga et parum versus stomachum concava et
versus costas est gibbosa. In hijs duobus lo-
cis quibusdam panniculis colligata. Et di-
citur splen duas habere venas. p̄r quarum
vnam colem magnam a sanguine epatis
sibi attrahit. p̄r aliam vero quantum sibi
sufficit ad stomachum transmittit vt eius
appetitus confortetur. Splenis igitur est iu-
uamentum vt ei in sinistra parte corporis de-
fectum suppleat et ex opposito ad cōseruacio-
nem stomachi iecori respondeat vt propt̄
mundificationē epatis sanguis feces sibi at-
trahat et quantum ad appetitū sufficit confo-
rtao; stomachi transmittat. Est igit suba
splenis raris et spongiosa p̄pter facilitatem hu-
moris feculenti attractionem remissionē. et est
nigra p̄pter melacolie nature cuius est excep-
taulū assimilao; Est etiā a sinistris inter
costas et stomachū posita p̄pter sinistre pris-
tēpantiā et infrigidao; ac p̄t̄ cōseruandam
stomachi cūgic̄ calefactio; aliq̄ntulū ē du-
ra ne de facili ex quāritate humoris feculenti
atrahatur lesione. contingit autē splenē pati q̄n
ex virtutis otentue defectioe et hoc q̄n nō
sufficit humorē attrahere vel attractum ad
locū aliu destinare. Itē q̄nq; ex opilaoe q̄n
sc; humores grossi et viscosi in vijs splenis
opilant et abundant. Vñ et eius actiones imp̄-
diunt. Itē q̄nq; ex nimia hūoz̄ epleoē q̄a hu-
morēs ad splenē cōstingētes p̄t̄ sui similitudi-
nē attrahū et sufficiēt si euacua; vñ iuuicā
et i cōuitate splenis iduan itū vt ip̄s̄ sple-
nis suba cōsc̄ videat. s̄m sentēciā p̄poc̄tis

si splen sic magnus corpus marcescit. et si splen marcescit corpus impinguescit. Unde ipsius splenis mediocritas ad puritatem potius quam ad magnitudinem intercedens boitatem et plethorem designat ut dicit Aristoteles in libro primo de partibus animalium.

Capitulum quodragiesimum secundum de visceribus

Uiscera secundum philosophum inferiora dicuntur proprie intestina membrorum vitalium subdita et subiecta que quidem dicuntur intestina quia quedam interiori naturali quadam familiariter reuerentia sunt superiorum membrorum calcitra et eorundem quedam necessaria instrumenta. Et dicuntur viscera quasi vitalia quia locis vitalibus circa pericardialia ubi gignitur vita sunt interioribus circumfusa. hucusque philosophus in octavo autem intestina quedam sunt membra interioribus mutuo se tenentia cavata rotunda per ventris longitudinem et latitudinem collocata. quorum positio et substantia stomacho assimilatur. Sunt autem numero sex principalia intestina quorum tria sunt subtilia que superiora sunt iuncta. tria vero sunt grossa ab inferiori incipienda. primum intestinum trium subtilium vocatur duodenum quia in sua longitudine secundum mensuram cuiuslibet hominis est duodecim digitorum et hoc super dorsum erigitur et in nullam aliam partem retroque secundum vocatur ieiunium quia semper est a cibis vacuum et dicuntur sapientes et experientiores quod mortuo animali semper inuenitur illud vacuum dicuntur tamen illi qui quod hic dicitur ab anatomicis quia a se omnia eiciens nichil de acceptis ad se retinet nutrimentum. tertium subtile est appellatum sedo similitudinem habet tamen nunquam nisi cibi corpuleuma est iuentum. In grossa vero intestina primum vocatur oesophagus et in subtili extremitate habet os unum et est illud intestinum sic vocatur eo quod ipsi sit cebatum id est quasi viduatum ab altero officio. Cum enim cetera intestina duo habeant officia illud habet unum solum et ideo se habet ad modum sacci quia multa recipit et pauca respectu aliorum eicit vel emittit. secundum vero intestinum sub oesophago sive sub sacco positum dicitur pleon et hoc a dextera in sinistra tendit et dicitur pleon eo quod in eo intestino plura passio fieri consuevit. tertium intestinum vocatur a grecis colon et hoc immediate cum inferiori totius corporis officio est coniunctum et in hoc intestino grauissima passio scilicet colerica generatur vel ex ipsius intestini nimia obstructione vel alicuius grossi et frigidi humoris coadunacione et per consequens viam illius intestini intrinsecam operatione sicut narrat aristoteles et etiam Galenus super amphoriam. Daretur igitur ex predictis ad quid sunt necessaria intestina quia cibum mutant et in sua cavitate superflua capiunt ad naturam ex-

honorabilem ad hoc etiam sunt necessaria viscera rotunditas gibbositas et volubilitas ut dicit aristoteles ut cibum transmissus a stomacho in eorum gibbositate aliquantulum inhaerere et secundum animalis necessitate superflua expelleret et necessaria retineret. Fuit autem rotunda ne a stomacho in aliquo angulo superflue collecta emanaret que correctionem induceret intestinis. Sunt etiam intestina duobus panniculis minimis vel ad minus inuoluta. et hoc fuit necessarium quia si unus panniculus pateret ab altero paninulo subueniret. Sunt autem intestina aliquantulum villosa et eorum villi per latum etiam extenduntur ut fecis superfluitatem expellerent et necessaria nutrimento convenientius retinerent. Sunt autem viscera siue intestina inuoluta ad inuicem et onera ita ut minora maioribus et graciliora et debilia a grossioribus et fortioribus inuolantur ut sic actiones virtutis naturalis et in expellendo superflua et in recidendo necessaria aptius perficiantur. Dicit etiam Aristoteles in libro primo quod secundum varietatem denticulorum in mandibulis animalium variantur in quantitate et qualitate natura intestinorum. Unde dicit quod intestinum omnium animalium habentium dentes in utraque mandibula est minus intestino non habentium et nullum animal habet intestinum rectum nisi habeat dentes in utraque mandibula. Item ibidem venter serpentis est strictus et est similis intestino amplo et si fuerit naturaliter parvus habet felicitatem et si fuerit magnus super epar. Item idem Aristoteles in libro primo omnia animalia ampla et recta intestinis sunt gulosa valde quia propter diminucionem visus cibi et in digestionem eiciunt superfluitatem cibi indigestam et cito exire cibum et ideo appetunt multum et continue querunt cibum. contingit autem pati viscera et intestina multipliciter dicit constantinus in libro primo de partibus animalium. Quandoque ex colerico humore vel e melancolico substantia intestinorum corrodeat et fluxum dissensionem inducentem et hec passio pessima est et sepe mortifera ut dicitur in amphoriam. Solutio ventris in cuius initio colera exire magna est mortale. Item quandoque ex ipsorum viscerum interiori punctura et vulneracione et hoc vel ex te ori apostemate putrefactione et puncturam in panniculis ipsorum viscerum inducentem vel ab exteriori lesione. Item quandoque ex interclusionem vinctuositatis panniculorum et ne uos eos extendente et ille dolor grauis est in tantum ut aliquando intestina penetrari videantur. Item quandoque ex humoribus grossis et fleumaticis inferioribus partibus intestinorum obtusitate et stercore exire prohibente et plura passio vel colerica

inducit. Unde si morbo perniciosa et mor-
talis vero sanitas suscipiens et sepe die sedo
vel tercio intericiens nisi celerius succurrat
Ceteras intestinox passiones que infra in trac-
tatu de infirmitatibus de colerica passione :

Capitulum quod dragefimum tertium de renibus

Renes ut ait varro sunt dicti eo quod
obseni humores ab hijs nascuntur
nam vena et medulle tenuis humorem
desubant in renibus qui liquore rursus a renibus
a calore venereo resolutus reuertit et ad loca
genitalia se diffundit ut dicit philosophus. locus
autem in lateribus spondilium dorsum in quibus est
sedes renium diametrum lumbi qui secundum philosophum. ob li-
bidinis lasciuia lumbi sunt dicti quia in vitis a
renibus et lumbis est causa venere voluptatis De
renibus autem dicit aristoteles quod fuerunt facti ut ab epa-
te aqua sanguinis sugeres eum depurgaret et
eius calamentum scilicet urinam ad vesicam per meatum veri-
cide sidem est vias urinales transportaret quod etiam
dicit haly. super regnum. ordinavit inquit creator su-
per duos renes ut attrahant aquam sanguinis
ab epate et eam transfunderent ad vesicam expul-
sionis gratia quia dicit aristoteles. li. iij. renes inquit
fuerunt creati propter vesicam ut si opus vesice
esset melior et perfectior. quia renes sunt ad tolle-
ndum superfluum humidi defecantis deuretatis ad
vesicam. Item idem reniculus de preter aliorum est simi-
lifer in omni animali habent renes et hoc quod
calore in dextra parte forior est vel superior Item idem
in omnibus animalibus renes habentibus reniculus dexte-
re minoris pinguedinis quam sinister et aliorum quam
natura in dextra parte leuior est et maioris mo-
tus et caloris. calor autem dissoluit et consumit
pinguedinem. Item renes sunt de vltimis membris
interiorum et propter hoc indigent magno calore
si collige igitur quod renes sunt calidi et naturalis
caloris obseruatiui frigiditatis et dorsum spon-
dili sunt temperatiui a caliditate epatis aqua hu-
moris attractiui. sanguinis collati. viciu-
naturalis obseruatiui. humoris seminalis genera-
tiui. porosi. rotundi. pinguedine coopti. car-
nosi quippe sunt et porosi propter facilitatem aque super-
fluitatis attractionem. rotundi ne colligant
aliquem humorum ad putrefactionem pinguedini
sunt muniti ex frigiditate ossium dorsum aliquam
sustineant lesionem recipiunt autem renes quidam
venas stomachi ab epate egredientes quibus
humor in sedam digestionem superfluum deferunt
ad ipsos renes. unde opilatis illis renibus et
in suo officio impeditis renes vna cum epate
patiuntur. Accidunt aliquando in renibus varie pas-
siones ut dicit aristoteles. li. iij. ca. xxxiij. quod si vena
epatis percluduntur ab humore sanguineo ad
sui nutrimentum depauperantur. unde necessario

exeruantur. si vero meatus eorum inferiores ca-
lores et frigo restringantur ex presencia humoris
superflui eorum suba subintantibus muretur et dunt
et dilatantur et per sequeles corumpunt vel in hu-
mores de siccati putricant et in calidum putantur
multis etiam alijs modis patiuntur sicut ex appo-
stematibus venefitate frigore nimio vel calore :

Capitulum quod dragefimum quartum de vesica

Vesica secundum philosophum a venti capacitate est
dicta. nam per venti contractionem apertam
et dilatatur sicut conuerso per venti
emissionem contrahitur et arctatur. vocatur autem ve-
sicalia per diminutionem; a vesica dicta quodam pel-
licula pendens in gutture autem sicut bursa in
qua volucrum primo recipiunt cibaria que in pre-
dicta vesicula digestionem sedem in iecore faciente
sepantur et in eodem folliculo tanquam in pmp-
tuatio proprio contra futuram esuriam referuntur. si
vesica pro ut hic luminat secundum aristoteles. est panis
durus rotundus concavus sicut factus in omni
parte clauus excepto solo officio superiori
fuit autem substantia eius dura ne acimine
vine cuius est receptaculum ledere. fuit autem
ex omni parte clausa inferius ut liquore subito
attractus inuoluntarie expelleret. Unde per
vnum et idem foramen vena ingreditur per quod
egreditur ut patet in anathomia. fuit etiam
rotundum ut in augmentum calamenti sangui-
nis dilaretur et ad ipsum susceptum; capacior
daretur. dicit enim aristoteles. li. iij. quod omne animal
habet pulmonem multum sicut et propter hoc indiget
cibo humido plus quam sicco et ideo fuit necessa-
ria vesica ad recipiendum huius superfluitatis
humiditatem. Item ibidem nullum animal habet plumas
aut scamas aut cortices siue testas habet ve-
sicam omnino propter torturam maris a siluestre. nam
superfluitas in humidis animalibus transit in nu-
trimentum plumarum et scamarum et humidum. Item ibi-
dem li. iij. omne animal generans habet vesicam. ouans
autem non propter quod genus lactarum et non erit humi-
ditas a vesica motuorum et forte aggrat in vesica
et superfluitas sicca et ex eo contingit lapis. Item
ibidem li. vi. in animali omni carente vesica est vna
via apparatus erit cultoris et seflue humiditatis

Capitulum quod dragefimum quintum de vena

Vena secundum phisac est colamentum sanguinis
et aliorum humorum ex actione nature gratiam
nam ab epate sumit in circuitu in renibus
incipit suba et colore. aqua enim suba sanguis
per quodam venas subtiles transfertur ad renes
nutrientes. vna cum ad renem deportata fuerit re-
gionem ubi colat et ad modum seti eliquati
depuntur et vi caloris epatis et renum tin-
gitur et colatur et sic desubans per poros veri-
cides in vesicam in ipsum conuoluntate abundat

Unde hec substantia humida & liquida a vicia emissa est vrina sic dicta qua est vitiosa & modicissima qua ut dicit Egidius quod tangit modet deficit & vrit vitiosa est & deficiatua habet naturam unde videlicet ota scabiie serpi gine & impetigine & ota puscilas & vhi cas si paciens inde se abluerit in potu splentis ofert mundat vulneta putrida & loca saniosa. Cu felle eia ancipitris colliriata et oculis caute limitis nimissa pannu corodit et delet maculas oculo & sicut expresse dicit Gal. Et ideo vrina non est abhorreda qua in multis vtilis est & accepta Dicit eia vrina ab vritu greco idest demonstrata de monstrat em interioza quia ut certificamus de interiozo vrine inde ofultamus demonstrat em virtute natural in epate et in alijs membris interiozibz per vrine substantia & colore & maxime per eius sedimen siue substancia qd medici ypostasim vocant certificamus Na si fuerit illa residencia in fundo vasis pinea coadunata non diuisa fortitudine designat virtutis & oplet actione caloris natural in ipsis membris. Per media aut regione vrine qd medici ene omnia dicit de media regione corpus idest de corde & sibi adiacentibus iudicamus. Qui si vrina in medio fuerit in colore & in substantia bene disposita non liuida non volubilis aut obscura vel obumbra spualia membra iudicat esse sana Similiter p parte vrine superioze qd nephile nuncupat de fortitudine virtutis animalis in regione capitis pronosticamus Na si non fuerit circulus nimis grossus non igneus non liuidus non viridis non granulofus sed in colore et substancia tempatus cerebz & oia alia membra animali virtuti seruicia denunciat esse certa Si vero otaia signa fuerit in vrina: et factam designat corpus dispositioe Iudicatur aut vrina precipue fm substantia et colore. Na aliud signat qu tenuis est in substantia qm humoris dominantis siccitate aliud qm est medio cris quia tuc designat temperamentu siue equalitate & medio critate Scdm colozes aut iudicat qu multi sut colozes scz viginti ut dicit ysaac & Egidius quoz quida calois vel frigiditatis intentione alij emissionem alij medio critate pteudut Na remis su caloze designat glauc lacte & huoi Intentione vero a ruzho superius Medio cris vero sub citrinus & sub rufus Inter quos quida designat mortificationem vt niger viridis liuidus quida indigestione albus lacteus glaucus quida digestione imperfecte et imperfecta inchoacionem vt sub pallidus pallidus Quida

perfecta digestionem vt citrinus rufus quida excessu siue excedente intentione vt sub rubi andus rubi andus quida abustione vt in opostian. Quida superadustione & mortificatione vt niger viridis Rigedo tamen causatur quandoq; a frigiditate calozem naturalis penius exfiguente si aut pteendit liuiditas sed quando procedit ex vltimata abustione tunc pcedit viriditas. Istoz autem coloz causas difference non pertinet ad hoc opus sed qui eas scire vluerit libros ysaac theophilii constat Egidij legat in quibus tractatur perfectissime de vrinis sed ista ad presens hic sufficiant.

Capitulu quadiagesimuseptu de venter & Enter vterus et alius inter se differunt vt dicit ysid. vent em e qui acceptos cibos digerit & apparet extrinsecis. Et dicitur venter eo qd p ventem veniatibus ad totu corpus. Alius est qui cibum recipit & purgari osuevit Vteru sole mulieres habent in quo recipiunt et dicit vterus eo qd fetus impleat interius vt dicit ysid. Est igit venter nutrimenti totius corporis receptaculu vt dicit ost membroz nutritibiliu sedes prime digestionis & secunde fundamentu cuius creatio est carnosa calida & humida & hoc ppter digestionis necessitate panniculis diuersis circuloz ac ppter interioris aseruationem cuius dispositio est rotunda ppter liberioze ciboz nutritibiliu colloacionem. Oblonga fuit ppter facilitate ipsius cu supioribus & inferioribus coniunctione siue colligacionem. Mediu em locu in corpore sibi vendicat vt nutrimentu inferioribus & supioribus membris distribuat et transmitat. Est igit venter inter omnes partes corporis mollice & infemice & tñ ceteris est vtilior Na tanq nutrimentu corporis pro omnibus alendis corporis membris recipit et deoquit & ad singula membra debita nutrimenta deriuat & transmitit Superfluitates multas ppter alioz membroz nutrimentu in se colligit sed eas diu ferre non sustinet ipsas a se recit & repellit. Ex mala dispositione membrorum nutritibiliu q intra se o tinct diuersas infemitates otabit aliqui & inaurit q quide passiones tato sut pualiores qto ventris alijs vitalibus sunt ppinquiores. Patitur siquidem sepius ppter nimia repulsionem & tunc non curatur nisi per contraria euacuacionem. Et eouerso quando molestatur ppter nimia manicoem ei succurrit per contrariam repulsionem sicut dicit in Amphoz. Quecuq; em egritudines ex plenitudine fuerit euacuaco sanat & quecuq; ab manicoe soluit plenitudo

Item actiones ventris secundum diversitatem typis
variant. Nam in yeme natural caloris in inta
ricibus ventris. oculus forcius opaf. unde
appetitus in yeme magis accidit. et digestio
forcius generat. quia ut dicitur in Amphoz. ven
tres in yeme et vne calidissimi sunt natura et
sompni longissimi.

Capitulum .xlviij. de umbilico.

Umbilicus medius est corporis locus sic
dicitur quasi duorum umbro fiat umbro
in medio clipeorum locus est dicitur. Ex um
bilico est infans in utero pendens nutritus. Est ei
umbilicus secundum est. ex nervis vis et arterijs co
positus. quo mediante fetus sanguinem subtile
attrahit et suggit. et per ipsas arterias spiritum re
cipit. sumptum aut umbilicus iuxta matricem
duo fetus egredietur et cum fetu erit. quem obstetri
ces ligant quatuor digitorum longitudine. et ex
hac ligatura sunt exterritates umbilici et co
tunditates. Quasi est. Super. Et. aut. pvi.
dicit Jero. sic. Naturale est infantibus ortis
primo umbilicum prescindi. deinde ad diluen
duo sanguinem aqua lauari. tercio humorem par
vuloz sole ficari. quarto tenera corpora panis
stringi ne membra diffuant et sic depraven
t. Ibidem etiam dicitur glosa Greg. q. umbilicus
est quo fetus alitius in utero haurit artores
et virgule per indices humorem occulto terre nu
trunt. In umbilico autem sita sunt genitalia
mulierum. sicut in lumbis genitalia virorum. et
ideo umbilici nomine luxuria designatur in
Job. pvi. virtus eius in lumbis eius. et fortitudo
illius in umbilico ventris eius. De umbilico
autem dicitur Act. in li. xiiij. q. omne animal ge
nerans et ouans habet umbilicum tempore pnis
et cum crescit partus auis. latet umbilicus et
nichil omnino apparet quomodo continuat cum in
testino per aliquam partem venarum. Item idem
li. xvi. Creacio umbilici non est nisi cortex co
tinens venas et cum umbilico continuat et accit
sanguis a matrice per venas umbilici quasi
per canalem ad pueri nutrimentum. Crescit
ergo conceptum per esse umbilici ut dicitur
in eodem.

Capitulum .xlvij. de genitalibus.

Genitalia sunt partes corporis ut et
nomen ipsum docet que gignende solo
his virtute accipiunt ut dicitur ysid.
Hec etiam pudenda pre verecundia dicuntur. ysi
et teguntur ita quod non habent eandem specie deco
ris sicut alia membra que in prompta sunt
locata. Et ideo reputantur inhonesta. inter que
vni dicitur vereturum. vel quia vici est tantum. vel
quia membra est verecundum. vel etiam ex quo
vritus emittitur. Nam proprie dicitur vritus

ille humor a vici natura fluens ut dicitur ysid.
Sunt etiam alia membra virtutis generati
ue fundamenta. scilicet testiculari diminutiue a tes
tibus dicitur. quorum nervus incipit a duobus
sine quorum testimonio non est aliquis vir per
fetus. huius semen calamo administrant. quod a
spine medulla et a renibus suscipiunt gratia
procreandi. Quasiq. ysid. Secundum est. sub
stantia eorum posita est de carne glandulosa.
alba molli et tana. et hoc fit propter caloris
obseruacionem. et sanguinis imutacionem in al
bedine. quod fit per vehementem calorem in ip
sorum substantia sanguine decoquentem et in albe
dine amutantem. Et dicuntur hec membra prin
cipalia quia principalis actionis virtutis na
turalis scilicet generatiue sunt proprie instrumenta
que si preclia fuerint. viget virilis serpus ener
uat. et masculina opletio in femineam alterat.
Et ideo secundum Act. li. iij. Eunuchi quando cas
trantur ante pollucionem in sompno. coeunt in cor
pore eorum post hec pilus. Si vero castrantur post
pollucionem. preter pilos pectoris omnes pili
defluunt et efficiuntur effeminati et molles ani
mo et corpore ibecilles. Unde Act. li. viij. voces
hominum quando castrantur mutantur et efficiuntur
sicut feminatum et forme eorum alterantur et figure
Animalia autem quando castrantur in iuuen
tute efficiuntur maiora. sed si castrantur post per
fectionem non augmentantur. Cerui etiam si cas
trantur post perfectionem non augmentantur.
Cerui etiam si castrantur ante crementum cor
nuum non coeunt eis cornua et si post coeum
castrantur non ulterius crescant cornua am
plius nec mutantur cornua. nec ciccit ea sicut
faciunt non castrati. Dicitur etiam ibidem. q.
si vituli non castrantur cito post annum rema
nent parui. et dicitur quod castrantur. extabunt
tabices nervorum. et si acciderit loco vulneris a
postema. creantur testiculum abscessum et
ponunt cinerem super apostema. Et quedam
animalia solum castrantur propter testiculos
sicut castrantur qui etiam quando persequuntur
a venatoribus. ipsis dentibus truncant tes
tes ne ulterius persequantur. Dicitur etiam q.
onageri masculi castrantur filios et eis dentibus
prescindunt testiculos. sed matres a masculis
occultant eos et precauent eis a matribus
ne castrantur. Item dicitur libro. pvi. q. au
um testiculari post tempus sibi ad coitum a na
tura deputatum efficiuntur parui in tantum
quod tunc non apparent. sed tunc quando in
stat amoris tempus crescant valde. Sunt
igitur testiculari cum alijs membris sibi ad
ministrantibus humoris seminalis principi
um et eius primum et radicale fundamentum

Nam ut dicit ost. deus ad animalium genera
 mōs; duemēta duemēcia pcreavit mēbra
 in quōb; iseruit materiale principiū genera
 cōnis quod quāde sine amoris affectu non
 potest pducā ad effectū talem mēbris geni
 talib; hquidē iseruit inseparabilitatē et appe
 titū ut vñū quodq; animal ad cōseruacōez
 speciei et multiplicacōez sui animatē. et h^o q
 dem diuino motu factum est ne forte abho
 miato coitu ab aialib; generacō emittē. ad
 generacōis autē talis cōplexionē necesse est
 duo animalia duemere sc; masculū et feminā
 ex q; semine mutuo pcreatē qdlibet id iū
 diu ita q; in vno scilicet generan cū si in fe
 mina esset quasi principiū materiale et pas
 siuū. in masculo vero esset formale principiū
 et pncipaliter effectiuū. et ideo dicit Ari. li
 v. q; generacō animalium duplex hab; pnci
 piū scilicet matē et feminā. ex matē autē pnci
 piū motū. sicut forma. femina autē ē sicut
 materia. ex cōmixtione autē vtriusq; fit crea
 tura et cōmixtio vel creatura embriōnis et ap
 tauit igit deus membra generancū ut a tra
 tū emittēret feminale pncipiū alterū recipē
 ret. Et hec mēbra taliter a deo sapiētissime
 sunt formata ut ad opus suū nec meliora
 possūt esse neq; pfectiora ut dicit ost. Sed
 certe hīs membris plurimū abutunt. qmā
 iphis ab generacōis fructū nō vñū ē h pcd
 cōtra mōis ordinē et naturē iura nō ad seruā
 dū proli sed potius turpiudini ac libidini
 eadem cōpelle dinoctant. et ideo de ista ma
 teria dignū duxi sub silencio pterire ne for
 te spermatū explādo originē pgsū finē
 videar carnalib; occupacōez cōgendi arena
 lia exhibere. de hoc solū admouens vniuer
 sos ne quis putet pbedicōez membroz offi
 cō esse p libitu abuten dū. nam quācumq;
 limbū generacōnū cōsum vsū voluntarie
 mēbris genitalib; ludibria libidinis exer
 cit aut patē vniuentū deū naturē et genitorem
 iam pbidit nec in generacōe iustoz nisi cum
 digne penituerit locū inter filios gloriē pos
 sident. non abusus generatiue pter patris
 luminū iniuriā et quā meretē offēlam tollit
 graciā. vulnerat naturā. pedit societate an
 geliā. acquirē gehēnā. denigrat famā. cua
 quat substanciā. et spoliat gloriā sempiternā
 nam ut dicit Ambrosius :-

Capitulū qdagefimū nonū de matrice

Atrix in femina est singularē mēby
 ad modū vñū dispositū ad suscep
 cōnē humozis semialis a natura de
 putatū ad quā tanq; ad mulieris corpis sen
 tūā cōfluit humozū menstrualū supfluitas

que ppter menstrualē fluxū et refluxū mē
 struū est vocatū eo q; circuitu lunari; lumina
 solet accidere hoc supflūū ut dicit ysid. hec
 eiam muliebria nuncupantur que in mulie
 ribus ducūt naturaliter q; diu vigeat in eis
 vis cōcipiendi. quib; totalitē deficiētib; defi
 cit cōceptōis virtus Et dicit muliebria qā
 in solis mulierib; hec infirmitas iuenit. nā
 sola mulier aial menstrualē ē ut dicit ysid
 cuius cruore cōtacte fruges nō germinant
 moriūtur herbe. amittūt arbores fructus. et
 Quis sanguinis appetat et natura qre sup
 li. iij. in tractatu de humorib;. Hoc mēstruū
 est humane generacōis principiū. hoc nobi
 liū et ignobiliū est cōmune in matris vtero
 nutrimentū. Unde ager nostre natiuitatis ir
 rigat et nutrit infantulus q; diu in matrice
 cōseruati Hab; autē duas cellulas siue cōu
 rates dextera sc; i q; masculū generat. et fini
 strā q; cōceptōez femie deputat. fe; autē inter
 duas cōuaitates cōpctus vtriusq; fetus di
 spohōez habere cōsuevit In anatōmia autē
 dicit q; matris tres hab; cellulas a dextis
 masculo appropriatas. et tres a sinistris femis
 deputatas in medio vtro nascit hermafro
 ditus in matrice vō cōcipi fetus q; a fouēdo
 est sic dictus cuius folliculus siue pellicula
 qua circumdat secundina dicit que simul cū
 infante nascitur et si in matrice casu aliquo
 post partū in vtero manserit periculū iducit
 nisi naturē vel medicīne remedio expellatur
 Subiacet autē matris ipsa multis passio
 nib; qnq; patit supfluoꝝ humozū retencōz
 et hoc autē ex viscoso humore cōa vnarum
 opilante vel ex frigiditate cōartante. vel ex
 sicante cōsumente. et hec diueritates p fig
 na ppta dimoscant. Item qnq; patit nimū
 humozū menstrualū fluxū et effusione et hoc
 vel nimia habūdancia quā natura vō prest
 retinere. vel ex nimia acuminis humozū vio
 lencia. et hec passio si antiqua fuerit vix
 at. ex quo enim cōsticia vnaꝝ longo temps
 sunt apta difficile cōsolidant. Item patitur
 matris suffocacōez in qua passione videtur
 mulieri debere suffocari matrice spumalia cōp
 mētē qd cōtigit ex nimia humozū cōplēcōe ma
 trice extendēte vlcōrupta et venensa humo
 sitate a corrupto humore cōsoluta vātūitate
 matricis cōplente et extēdente. Unde ma
 tris cōpleta supius eleuata cōprimē spuma
 lia vñ mulier pnc suffocat Itē qnq; patit pnci
 pitacōez quādo dextrosū vel sinistroisū pl
 debito inclinat. vñ de loco suo extērius egre
 ditur qd accidit ex neruoz iphus relaxacōe
 ex supfluis hūozib; ipā; mētē aggruantib;

Itē patitur aliquādo apostematis interioris punctuū & dolere vt dicit ost. ex humoribus collectis ad apostemā. vnde sequit̄ pictura dolor grauissimus & acū. Itē patitur post in pregnacōe; dolorem et distensionē ex motu plus et maxime circa partū. tunc em̄ mouetur motu foridiori. Vnde necesse ē tūc tempis matricē danti atq; ledi. maxime autē patit̄ q̄ in partu se eroneare nititur et exiūs fetus a casu aliquo impediē quod attingit aliq̄ciens ex angustijs viarū ipsius matricis q̄n; ex pinguedine mulieris. aliq̄n; ex nimia fet̄ magnitudine & debilitate ac defectu virtutis expulsiōe in corpe p̄turiētis. aliq̄n; etiā attingit fetū esse in cētū & ideo nō adiuuat moriendo ad exitū siue ad partū. et aliq̄n; credit se mulier habere p̄uē & gestat in vtero aliquod frustulū menstruōsi sicut narrat Aris. li. viij. Accidit etiā mulieribus post impregnacōe; inflatas q̄ mola dicit̄. putabat enim quedā mulier q̄ post coitū viti ess̄ impregnata & inflabat̄ venē eius & apparuerūt in ea signa impregnacōis & tūc p̄uēit tempus patiendi non diminuebat̄ in ea tumētis s̄ sic māsit p̄ tres annos tandē p̄p̄it frustum carnis ita durū q̄ vix potuit ferro diuidi. & tale frustum mola dicit̄ et hoc accidit sicut dicit Aris. ibidē q̄ sit sustentacōe cepti ex pauore & humore male digestiōis quia tūc generat̄ frustū q̄d mola dicitur in matrice cēt̄ istis & multis alijs patitur misera mat̄r mater nostra. *

Capitulum quinquagesimū de natibus

Nates dicunt̄ eo q̄ ip̄s inmittunt dū sedemur vt dicit̄ ysid. vnde conglobata ē in eis caro ne p̄mētis carnis mole doleant. De innatib; itaq; fertur truncus corpis qui a nullo incipit et v̄h ad nates se extendit vt dicit̄ ysid. Nates fm̄ ost. sunt neruose et hoc p̄pter choracū et feruorem cum truncō corpis colligacōe et ideo fuerūt carnosae et ad temperandam neruorum et ossū fragilitatem & ad defendendā neruorū sensibilitatem vt dicit̄ ost. li. iij. ca. vij. *

Capitulum quinquagesimū p̄mū de femoribus

Femora dicuntur eo q̄ ex vna vel illa parte corpis viti a feminis discernunt̄. Extenduntur autē ab vnguibus vsq; ad genua et mouent̄ femora in corpis quorū dantur vertebra dantur. corpe v̄o q̄h iuncte ar̄ dicunt̄. flectunt̄ autē femora int̄ et non ex sub us se; et non supra sicut brachia. Vnde a quibusdā frustagines dicunt̄ vt dicit̄ ysid. Sunt autē femora ex magnis ossib; op̄ita

vt dicit̄ ost. li. iij. ca. viij. tota a superiori p̄te concua. a parte anteriori gibbosa duo habēcia acumina. fuit autē necessaria magnitudo vel quia totius corpis sunt ossū fundamēta vel quia maiores portant lactos & neruos p̄ quos fit p̄dum motio voluntaria. tortitudo partis exterioris fuit autē necessaria vt loquimur habeant lacerti et nerui qui si essent intrinsecus contristarentur & lederent̄. Sunt autē eadem intrinsecus aliquantulū rotunda et hoc fuit necessariū q̄ si ex vna p̄te tantū tortuosū esset totum corpus esset tortum et nō rectū. dantur insup fuit necessaria cum gibbositate interiori vt infirmior esset mōssu eorū. Concuitas fuit necessaria vt dantur cruciū essent subintractiua. sunt etiā femora carne et musculis munita vt ossa habeant tuelam ab intrinseca lesione et etiā infirmitate ossium tēparent. Sunt etiā versus partem hominis superiorem grossiora. ad partes v̄o inferiores graciliora. hoc erat necessarium vt tanquam media inter extremitates debitas haberent ai v̄tis q; p̄coe; *

Capitulum quinquagesimum secundum de genibus

Genua scdm̄ ysid̄erum coniunctiones sunt femorum et crucium. Et sunt dicta eo q̄ in vtero genis sunt conposita. Cohescent enim sibi et cognata sunt occultis lacrimatum iudiciis et merore. Nam a genio genua dicuntur. cum enim quis gignitur ita formatur vt genua sursum sint quorum coniunctione oculi formantur vt concua aut econditi efficiantur scdm̄ verbum philosophi. Genua comprimit aretha gena. Idem. homines ad genua se prosterunt facilius lacrimantur. Volūt enim natura eos v̄tero mat̄no ememorē v̄bi in tenebris considebant antequam ad lucem venirent. hucusq; ysid̄eris. Sunt autē genua fm̄ constantinum libro secundo capitulo octauo ossa quedam rotunda. cartilaginosa atq; concua. fuerunt etiā rotunda et vt crura et coxa in ipsorum concuitate facilius iungentur. neruosa sunt ne de facili crura a superioribus separentur. propter hoc etiam sunt neruosa vt actiones spiritus animalis ad motum grossibilem faciendum ad partes inferiores transmittentur. De paupertate autem genua a carnositate et pinguedine propter motus continuitatem. Si enim essent nimis carnosae tunc de facili opilarentur. et sic actiones virtutis sensibilis p̄ aliquam carnis grossiciem impediuntur. Vnde & genua q̄a neruosa sunt valde

et sensibilia sunt de facili lesione incontinentia
quando nerui sensibiles interiorius vel exteriorius
aggrauantur vt dicit constantinus.

Capitulum liij. de cruribus.

Quia a curando sunt dicta quia ab
hijis atterimus et ingressu facimus Et
sunt dicte tybie quia tybie sunt files
siue tulle in specie et longitudine vt dicit ysid.
Sunt autem crura secundum ostia inter femora et
pedes intermedia quibusdam neruis et lacertis
cum inferioribus concatenata per que influentia
gessibilis motus et regitue virtutis ad pe-
des deriuat. Sunt autem crura ex ossibus fortis-
simis opposita que tanquam columpne corporis ad
deferenda ipsius mole sunt habilia. Sunt etiam
quibusdam musculi et carnositate a parte ves-
tita superiori vt sic in applicatione eorum cum femo-
ribus nec ab eis recipere nec eis inferre
offensiuam. Vnde tanquam calcitra ad mole corpo-
ris suppetrandu carnositas ipsorum crurium in
parte superius interiorius est collocata. Sunt etiam
neruosa vt sic ad motum velocitatem essent forti-
ora. Sunt etiam medullis plena vt virtus vi-
talis animalis per neruos et artenas diffusa
custodiantur et ossium firmitas medulle humec-
tatione irrigantur vt dicit ostia.

Capitulum liiij. de pedibus.

Pes vt dicit ysid. dicitur a pedes grece
quod est indeclinabile. Nam pedes alter-
nis motibus solo fieri incedunt. Est autem
pes extrema pars hominis sustentans pondus
totius corporis. Componitur autem secundum ostia ex os-
sibus quadraginta quatuor quorum duo sunt calca-
neo. Duo metatarsi in parte pedum decem digitorum
triginta. Est autem subus carnosus in extremi-
tatibus planus in medio aliquantulum conuexus.
Ideo carnosus vt ossa et arteriarum duricia tu-
erent. Planus fuit vt superposita facilius po-
terent. Ideo conuexus fuit vt si pes a tuto sup-
ponere ad conuexum locum refugium haberet diuisis
ligaminibus et neruis ossa pedum colligantur quod
fuit necessarium ad maius robur propter forti-
orem corporis sustentationem et pedes motum
haberent leuiorem. Variantur autem pedes in
animalibus. Dicit enim Aris. li. viij. Quaedam
animalia pedes habentia habent pedes ante-
rius et posteriores. Et quedam in lateribus si-
cut animal habens sanguinem et multi pes.
Et hoc genus habet proprium quod pedes eius
sunt in anteriori corporis. Et causa illius est
quia pars anterior et posterior sunt adunata
in loco vno. Item ibidem dicit quod natura po-
tuit loco manuum in quadrupedibus pedes an-
teriores. Pedes autem posteriores sunt neces-
sarii vt possent pondus animalium. Et fuit

hoc necessarium vt esset quatuor pedes in qua-
drupedibus. Nam ad terram totum eorum cor-
pus naturaliter inclinatur et etiam ad terram
mouet toto brutali appetitu. Et ideo necesse
fuit tot fulcimentis erigi vt possent habili-
ter et facilius motu pro gessu progerere et moue-
ri. Ideo etiam fuerunt pedes posteriores neces-
sarii quia sicut dicit Aris. quod pars anterior
omnium animalium quadrupedum maior est et
spissior parte posteriori. Et ideo vt facilius
possent erigi et moueri posteriorius sicut et ante-
rius pedes posteriores sunt necessarii. Eo uer-
so autem est de pueris scilicet quia pars anterior
est ponderosior inferiori et propter hoc incedunt
pueri super manus incuruati et videntur ma-
nibus pro pedibus in rependo quia non pos-
sunt eleuare corpora sua quoniam superior pars
corporis maior est inferiori et attenuat pars
superior corporis magis inferiori. Cum ergo iuue-
nescit homo augmentat pars inferior et at-
tenuatur pars superior vnde paulatim sensum
erigit. Dispositio autem quadrupedum est con-
uerso quia pars inferior primo est valde mag-
na sed in iuuentute roborat pars superior et
eleuatur. Et propter hoc erit eleuatio capitis
et anterioris partis equorum multo maior quam
partis posterioris. Signum huius est sicut ibi-
dem dicitur quod pullus equinus pede posteriori
tangit caput suum sed quando intrat etatem
non potest facere idem. Item dicit Aris. li. ij.
quod pes sinister in animalibus in parte anteriori
non est absolutus neque ita leuis motus sicut
sinistra manus in hominibus propter in ele-
phante. Item ibidem dicit quod elephas in se-
dendo flectit pedes suos sed non potest flecte-
re quatuor simul propter pondus corporis sed
flectit pedes posteriores sicut homo. Item ibi-
dem dicit quod volatile flectit pedes suos ad poste-
rius sed alas que sunt loco manuum flectit ad
anteriorius. Item ibidem dicitur quod pes dexter
maioris est motus generaliter in animalibus
quam sinister. Et ideo animalia quedam
quando ambulant primo mouent pedem
dextrum sicut leo et camelus arabicus scilicet
deomedarius. Aliquando tamen quedam ani-
malia mouent pedem sinistram sicut vulpes et
lupus qui habent pedes et tibias sinistree partis
parte omnia longiores. Et ideo semper claudi-
cant a dextris a sinistris alcius se erigendo et
se ad dextrum deprimendo. Est itaque pes dexter
maioris caloris motus et vigoris generaliter in
animalibus quam sinister. Et est figuramque ad
hoc Gal. super Amphor. dicit quod mulier
in vtero fetum gerens et iunctis et compo-
tis pedibus dum subito fuerit vacua si

masculū habuerit in vtero primo ad mouen-
 dū pedem dextrū ad mouebit. si vero feminā
 gestauerit e conuerso. Item dicitur ab eode li. ij.
 q. iij. q. omne animal multoꝝ digitoꝝ in pedi-
 bus est multoꝝ filioꝝ q. conuerso. Item li. ij.
 pedes omniū quadrupediū sunt ex osse q. ner-
 uis q. modica carne. Similiter et volatiliū et
 bipedalū preter hominē cuius pedes sunt sub-
 tus multe carnis. et hoc ppter ossiū q. neruoz
 multipliciū de fessione. Itē sūt aiancia vicia p
 de loco manus vt fimeca in quadrupediū. q.
 phtacus q. porphirio in volatilibus. Nam pedū
 adiutorio se iuuant in cibando. Item idē li.
 iij. Nullū aial hīs scissuras multas i pede hz
 cornua. Et tñ dē aial hīs culmos in ore pmi-
 nētes. hz vngulas pedis scissas hant ap. Itē
 li. iij. Pedes i apibus pestiores maiores sūt
 q. medij vel āteriores ppter abulacōez q. vt cito
 eleuent a terra q. voluerit euolā. Itē li. iij.
 omne animal quadrupes habens multas scis-
 suras vt leo. canis. lupus. vulpes. generant
 filios ceos. De pede vero collige qm pēs ē in
 vltimo animalis ad eius perfectionē. longus
 planus. q. cauus. ppter formacionē vestigiū
 et impressionē. digitis etiā distinctus ppter
 sui forciorē detencionē. Osseus q. nerueus p-
 ter meliorem duracionē in animalibus neces-
 sarius ad eoz exectionē et mocionē. Insuper
 ad eoz defensionē. In volatilibus scissi pe-
 dis q. curui vnguis ad victū ad quisiōez in vo-
 latilibus clausi pedis ad sui regnū in aq̄s q. di-
 rectionē. Et h̄ de pedū ppteratibz iā sufficiat.

Capitulū. lvi. de planta.

Planta pedis est extrema pars aialis
 a plantie sic dicta. Planticie em̄ in
 ea sic erigitur vt forcior terre impi-
 maē vt dicit ysid. duricior aute vestit q. cerā
 pars corpis. ne a spimis vel alijs obicibus pa-
 cia subito. Ideo q. aianciū pedes vngulis q. so-
 leis muniū. ue de facili calēdo offēdāt. Pla-
 te etiā tocū corpis mole q. pōdē opprimū. q. iō
 calceis q. soleis indigēt ne ledant vt dicit ysid.

Capitulū. lvi. de calceo.

Olceus posteloz pars pedis ē. q. inferi-
 or a calca dō dictus. quia eo terre ves-
 tigia imprimunt vt dicit ysid. Et ē
 rotundus ne de facili ledat. oblongus vt im-
 primaē firmius. Solidus etiā fuit factus ne
 de facili primere. Ex molliū ligamimibz cū
 auilla ligatus est. vt sursum q. deorsū facilius
 mouereē vulnera sibi impressa difficilis sunt
 curacionis tū ppter paucitatē carnis. tū ppter
 motus cōtinuacionē vt dicit ostā. li. ij. ca. p.

Decto de proprietatibus membrorum.

principalū et officialiū. de consimilibus
 membris q. eoz obicioribz nunc dicendū est
 et primo de ossibz. Nā ossa sūt tocū corpis
 solidamēta vt dicit ysid. In iphs em̄ robur
 sūt animalis. Sūt aut ossa ab vsto dicta
 quia ab antiquis vrebant. vel vt alij putāt
 ab ore dicunt ossa. eo q. in ore pateant. Nā
 vbiq. cute q. carnibus tecta celantur excepto
 solo ore in quo ossa dencū demonstrant. Cō-
 pago em̄ ossa capitis sunt dicta. eo q. sunt cō-
 pacta neruis velud glutino quodā ad herēt
 verticale aut dicunt sūme ossū ptes. nodis
 grossioibus aglobate sic dicte. eo q. ad flex-
 ionē mēbroꝝ vnt. vt dicit ysid. li. ij. Scū-
 dū est. aut in li. ij. Os est duricior q. fectior ps
 corpis animalis. Et hoc fuit necessariū. aut
 quia ossa sunt corpis fundamenta. super que
 tocū fabrica est facta. et ideo oportuit ea esse
 firmiora aut quia ab exterioribus defendūt
 interiora. Sunt aut ossa in corpore multa in
 specie diuersa et hoc ppter maiorem capitis
 vel ppter motus leuicatas facilitatē. vel ppter
 cauendā nimia corpis passibilitatē. Tanta
 em̄ est inter mēbra corpis oligancia q. vno
 paciente omnia opaciunt. vñ natura fere om-
 nia duplicauit mēbra vt si vñ pateat. alte-
 rū opatret. q. ideo vbi oportuit plura opgit
 ossa. In q̄titate sūt diuisa. q̄a in magnis mē-
 bris sūt magna. q. in pus pua. Itē sūt in q̄i-
 tate diuisa. tū quedā sūt longa. quedā rotūda
 quedā caua. quedā solida. Solida sūt q̄dē
 ppter maiore firmitatē. caua vero ppter maiore
 motus leuitatē. Nā q̄a magna est q. mobiliā
 fecit ea natura caua q. duabo de causis medul-
 lis sūt plena. ne scz cauitate frāgerent. q. vt
 inde nutriet. vñ p euaporacōez. medulle p p-
 ros ossū carnes q. sūt iphs ossibz viciniores
 sūt ceteris dulciores. Sūt etiā ossa. q̄busdā
 sūt inuicē ostricta. ne ex nimio motu ossū
 se iūgerent q. sibi inuicē efficacius cooperent.
 In pma aut ossū cōiunctione inest quedā vis
 cosa hūiditas vt leuius inuicē mouerent. Sūt
 etiā in epmitatibz cartillagine vestita. ne ex
 nimia ostrictacōe ledeat. Quasi ost. li. ij. ca. ij.
 Scdm aut. em̄ li. ij. Ossa fuerūt creata ppter
 salutē corpis mollis. qm natura ē ei valde du-
 ra. In aiali vero carēte ossibz ē mēbz oueniēs
 ossibz q. eoz defectū supplēs sic arista i piscibz
 fiat q. oim venoz p̄cipiū ē cor l'epar sic spō-
 dile dorsi oim ossū p̄cipiū ē sup qd sūdan. q.
 radicāt oia ossa sicut nauicula sup arinā suā.
 Natura itaq. ossū ē cōtinua cū spōdili. qm of-
 sa spondilia sūt custodiēcia teneitatē corpis
 animalū. q. ossa que vicinānt vntri sūt pua
 vt nō phibēt tumore vntris ppter cibū aial.

Item idem ossa masculoꝝ foriōza sunt offi-
 bus feminariū generalit̄ et duricia et marie
 ossa leonis que ppter sui duriciē ex se igne
 mitunt more lapidis ad semuicē collidant̄
 Ossa vero auiū sunt debilioꝝa alijs. et simi-
 lit̄ pisciū. Itē idem li. iij. ossa absēsa non re-
 cresūt sicut nec cartillago. quia creacō illi
 est p̄p̄nua creacōi illoꝝū cornua et vngu-
 le animalū et auiū rostra possunt ad ignem
 mollicari et iāruari. ossa nec inuēantur
 nec mollicant̄ nec flectūt. s̄ cedunt. Itē
 idem li. xij. animal habēs spinas loco ossū
 est pauci sanguinis. Itē om̄e animal habēs
 dentes vtiq; mandibula. haz ossa medul-
 lata et ipsoꝝ medulla similis est pinguedini
 quedā tamē ossa sunt spissa et dura. vnde vi-
 dentur esse s̄ medulla vt ossa leonis et ele-
 phantis quia medulla taliū animalū latēs
 est. in poris ossū et occulta. sic collige igitur
 breuit̄ ex p̄dictis qd ossa sūt tōā corpis fun-
 damēta frigida dura et sicca et p̄t̄ dominū
 frigiditatis naturalit̄ sūt alba foriōza et fri-
 gida et hēma. itēius caua. medullis plena
 ligamentis neruosis diuicta. et tū se sup-
 portancia. Nam minoꝝa sup maiōza radicē
 et maiōza miro nature artificio coaptantur
 Sunt etiā cute et carne vestita quasi vtriūq;
 fulcimenta insupibilia neruū naturali iūctu-
 ra a calore carnis et sanguinis temperamentū
 recipiēcia. Sunt etiā ex se sensibilia. tamē
 vehementer infertit̄ corpi lesionē quando sūt
 caussa vel fracta et hoc ppter neruoz vicini-
 tatē quoz ligamentis sūt inuicē diuicta. Con-
 tigit autem pati ex causa extrinseca sicut ex
 fracture. conuulsione. absēsiōne. et iūcture
 exēssiōne. et huiusmodi. qñ; ex causa extri-
 seca et hoc aliquociēs ex matērie furiose co-
 rrosione vt pat; in et̄hipilā id ē ignē sacri
 patientib; qñ; ex nimia humoz in iūcturis
 ossū aggrauacōe et replecōe vt pat; i archi-
 cis. et qñ; ex medulle interioris corrupcōe
 vt accidit in leprosis. qñ; ex humozis me-
 dullaris cōsupcōe vt accidit i ethicis et cōsup-
 tis. dolor autē ossū tanto est grauior et p̄ci-
 losior q̄to in p̄fundiorib; ossū cauitatib;
 radiaur. vnde ossa corrupta carē sibi p̄-
 mā paulatī corūpūt et putrefaccōe; iduāt.
Capitū qñ quagesimū octauū de medulla
Medulla s̄m yf̄s est appellata eo qd
 mādēfaciat ossa. irrigat em̄ et cōfor-
 tat ossa vt eoz temperet qualitātē
 frigidā. Est autē medulla s̄m cōst. substācia
 lixer calida et humida et ex purissimis p̄tib;
 et vinctiohis humozib; nutritibil in ossū ca-
 uitatē generata. vnde sua caliditate ossū

temperat frigiditātē et sua humiditate eozū
 siccatōe; irrigat. et sua substāciali p̄petate
 virtutē animal nutrit et cōseruat. Medulla
 enim influēcia spiritūū recipit a cerebro et
 p̄cipue medulla ossū spondiliū que a phisi-
 cis micha appellat̄. et hec medulla medi an-
 tib; quibusdā neruū substāciā et motum
 mēbris sub collo positis administrat vt di-
 cit cōst. li. iij. ca. p. medulle etiā s̄m yf̄s sua
 subtilitate et liquida vinctiohitate per ossa
 euapōat et liquorē tenuē desudant q̄ liquor
 calore venere resolutus in venib; animalū
 amoris et voluptatis generat inuentiū. vide
 sup de venib;. vnde et animalia que habent
 ossa medulla plena in libidine sunt p̄ona
 vt dicit varto. que vero habent solida me-
 dullis vacua rariū in venē cōmouēt vt
 patet in elephante. medulla enim vt dicit
 varto natura lune imitatur. nam crescentē
 luna crescit. et decrescentē decrescit. vnde
 p̄ occulta qdā respiracula vim lune scēciēs
 s̄m enim mutacōe; minoꝝat in sua substā-
 cia visibilis auget. hoc est videte in asalib;
 et etiā arborib; quarū humor medullaris
 sup̄habundat in plenilunio et in nouilunio
 depauperat. vnde tunc arbores infertete non
 est bonū quia fructus efficiunt vermialosi
 et de facili cōputrescunt et hoc forsā accidit
 ppter superfluam humiditātē quā succulus
 tunc infertus concipit in medullam cuius su-
 p̄fluū non potest regi et dirigi a natura. vñ
 tal humor tū missus ad fructus eius causa
 vermialocōis et celeris putrefactionis. Itē
 dicit Aris. li. xij. qd animal habens dentes in
 vtiq; mandibula hab; medullam similem
 pinguedini et qd am aialia nō habent multū
 de medulla sicut leo qui habet ossa dura et
 spissa in quib; parū est de medulla. et ideo
 fingitur qd omnino medullā non habeat q̄
 medulla s̄m dyas. medicinalis est valde et
 p̄cipue vlatilū et aialū siluestriū nā labio-
 rū sanat excoicōes et eoz vlcera cōglutiat et
 scissuās. aurū dolōe mitigat. glādū duriciē
 emollit. pedū vesicas sanat. dolōe guttu-
 ris mitigat et mamillaz. p̄thicis et ethicis si-
 gulare ē remediū. virtutē enim resumptiūā
 habet. vnde et humozem deperditum in mē-
 bris restituit.
Capitū qñ quagesimū nonū de cartillagie.
Cartillago est ossū teneritudo. et dic-
 ta est cartillago eo qd leui carēt dolo-
 re dum plecti vt dicit yf̄s. vt pat; in
 aurib; et narib; et costarum extremitatib;
 nam cartillaginosa duriora sunt carne et ossi-
 bus molliora fecit aut natura talia loca tal

d' p'p'ois ne forte rumpent cum plicarent
 vt dicit ost. li. ij. ca. ij. Vult aut cartilla
 go ex p'p'itates ossiu ne in suis iuncturis ef-
 mutua p'fricatione ep'asperent et vt facilius
 ossa cum carnis iugerent. Dicit aut Arist.
 li. xij. q. cartillago absola non recrescit q'a
 eius creatio creatio ossis est similis. nec
 h' cartillago ex se sensu alique sed tantum
 neruus diunctus causa e sensus et motus qm
 sentit vel mouet vt dicit ost. In medio aut
 cordis animal e os cartillaginosu in sua la-
 titudine posiu et hoc sedes cordis e appella-
 tum vt dicit ost. li. iij. ca. p. r.

Capitulum sexagesimum de neruis

Nerui sunt corpis ptes quas gutturis
 aut neuros eo q' artu diuinctioes
 h'is forcius cohereant. maxima em
 p'p'orem facere neruos t'issimu est q' quanto
 fuerit densiores tanto p'p'ius augent fir-
 mitate vt dicit p'p'is. hui' ost. aut nerui fue-
 runt necessarij vt sensu et motu distarent
 membris p'cipue ossibus et cartillaginibus
 et hui' q' ex se sensu non habent neq' motu
 Omniu autem neruoz p'cipu fundamentu
 e cerebrum quia voluntarij motus et sensuum
 est principiu. omnes autem nerui aut de cere-
 bro p'cedunt aut de mediantibus cerebri id
 est de medullis spondiliu. tale mediu fuit
 nece Tariu ne si in mediate omnes a cerebro
 p'cederent aut rumpendo lesioni miterent a
 p'p'ere nimia vie longitudine a p'cipio sen-
 sus in actu sensiedi et in p'p' vegetandi tanq'
 po i'oz non haberet. Nerui ergo a cerebro
 p'cedentes sunt molliores de micha aut id
 e de medulla spinali sut duriores. h' p'p'etes
 a p'p'ia cerebri sut mobilissimi q'a sensu p'p'at
 alijs. na molliores cito mutant intra sensibi-
 litates. p'cedentes vero a puppi fuerit duri
 vt motu p'p' sint pati q'a mollia veloci motu
 cito rumpunt. Neruoz aut a cerebro p'p'iciu
 se' sut paria qm p'mu par p'p'edie ad oca-
 los et alia organa sensiu vt eis deseriat sen-
 su et motu. h' et alijs neruis cauios et mol-
 lios et maiores sut. et ideo magis caui vt
 amplius sp'us p' eo sensib' ad ministrat. sut
 et maiores ne eoz cauitate eoz suba rumpet
 et vt maior q'ntitas spirituu in eis includere
 fuerit et molles vt in eis sensus velocius et
 ex p'p'iciu p'p'icere. Alij nerui in egressione
 a cerebro sut molles et leues. h' quato plus
 elongant r'ato duriores efficiunt. sedm par
 nuoz incipit a posteriori pte p'oz et illud par
 exiit p' q'dam forame vicinu conuertati oca-
 loz et oculis motu tribuit. par terciu incipit
 retro post sedm et p' sede capitis exiit a pup-

pi cerebri in q' dicitur nuos p'p'icatis se diuidit
 et p' diuersa loca reticularit se diffundit. q' r'at
 par post pari diungitur h' ab eo diuisu post
 mat' p'p'ia dispergit vt per ipsu sibi tactus
 p'beat. quantum vero par in egressione sua in
 duos diuidit neruos qm vnus auriculariu
 foramina intrat et ibi se dilatans auditu au-
 riu ad ministrat. alius ad maxillas p' tym-
 p'na se diffundens. membroru collateralu ad-
 iuuat actioes. sextu vero par a puppi videe
 exiit et ab vno quoq' hor' triu iteru exiit
 et ad motu sensus p'ficiend inferius et superius
 vniformit se diffundit. Et adhuc p'p'et ista
 paria exiit a puppi par vnu et ex isto micha
 oculi sumit. hec lactos lin' que et gutturis se
 diffundit et eis motu et sensu tribuit. Dicit
 neruos iam dictos omnes al' neru corpis
 a cerebro q' egressiunt se' micha id e me-
 dulla spondiliu mediant. In vniuerso vero
 dicit esse duo neruoz paria et p'p'ia vnu
 tantu impar et h' omnes multiplicat de fen-
 dunt et ocat h' ena cionibus corpis et membroz
 miro nature artificio vndiq' diuidunt. huc
 usq' ost. de p'p'eg' li. ij. ca. p. r. fm Arist. li. iij.
 in locis ossiu et multitudine neruoz et neruus
 naturaliter in longu fundit et non in latum
 et ipse extendit p'p'ensionem multa et in citati-
 tu suu e hui' vitas viscosa et suas nuos et de
 animal habens sanguine habz neruu et nec
 vnus p'p'iciu non egressit nec diuisus econiu-
 gitur sicut vna que se' miscita de facili emte-
 gnat. dicit etia idem li. p. q' maxima vie-
 tus animaliu e in neruis et maxima in thau-
 ro qui quanto seniceo tanto durice et for-
 dice et durice eius neruus e. vnde extendit sicut
 corda. Recollige igitur ex p'p'icis et neruus
 a cerebro p'p'iciu sumit et ab eo s'p'm et motu
 accipiens alijs sensu tribuit. ptes corpis diu-
 sas colligit et anectit in suo ex tu molle. h' in
 fine duru se ostendit in sua cauitate sp'm eci-
 pit et custodit sua fluxibilitate ossa fluxibi-
 lia flectit diuersas passiones in se ecapit vt
 dicit ost. se' in c'p'ionem. punctura. et tractoz
 elaxacionem. opillacionem vt patet in pan-
 tegu. li. ij. ca. viij. et li. p. r.

Capitulum sexagesimum primum de venis

Vene sunt dicte eo q' sunt vie natan-
 tis sanguinis atq' r'iuu p' totu corp'
 diuisi q'bus vnula membra rigant et
 nutrantur vt dicit p'p'iderus. Incipiunt au-
 tem vne secundum Constantinum ab epa-
 te sicut arterie a corde nerui a cerebro. Et
 fuerit vne necessarie sicut vasa sanguinis
 vt sanguinem ab ipso epate ad membra co-
 rpus nutritiend a deseriat. Snt aut

Sunt autē vene necessarie naturē tenerioris atq; mollioris q̄ nerui. ideo vt epatis natu re vicine mutarent aliquantulū sanguinem ad se venientem. Sunt autē vene omnes ex vna tunica facte. non ex duabus sicut arterie. Nam arterie spūs recipiūt et custodiūt. Vene igitur epeuntes ab epate ab ipso velud a matre nutrimentū sanguinis suggunt et fm vniuersūq; mēbri exigenciā ipsū distribu unt. Vnde per singulas partes corpis se dif fundunt et miro quodā nature ingenio sibi mutuo subseruiūt. Inter alias autē patētes et occultas est vena que etiā vocat arteria. q̄ natuē fuit necessariū vt calorē naturalē a cor de ad omnia alia mēbra deferret. Sunt autē hee arterie ex duabo tunicis. vel pellicul opositē et sunt in forma similes. in substācia dissimiles. Carū interiora sunt villosa quaz substācia est dura. et multo grossior q̄ sunt exteriora. Exterius autē sunt villose per lō gitudinē quātū substācia est dura. ppter ne cessitatē motus scz dilacionis et ostrictiōnis. Nam dilatando se ipsū a corde recipit et hoc pe villos lōgitudinis. Constāgento autē se fumosam superfluitatē expellit qd sit pannū alis in latitudine villosis in quibz retinet spūs qui a corde trahit vnde duriores sunt exterioris omnibz alijs venis qd fuit necessa riū ne forte rumpen. Hec autē vena a corde incipiūt sinistra cōcauitate. Ex hac em parte dicitur due pullatiue quātū vna interior pā niaulū habet mollē et hec vena pullatilis vo cat que necessaria fuit ideo vt multā quanti tatē sanguinis et spūs pulmōni deferret et ac tē expiraret quē admisceret singulis et eius feruorē temperat. Hec vna pulmōnē intrat et ibi multū formit diuidit. Altera arteria est priorē maiorē q̄ Aris. hoc ten vocat. Illa a corde ascendendo in duas partes diuidit. Nam vna tendit suē sū de fēōs sanguinē deputatū et spm visibile ad cerebrū. Et inde spūs ani mialis generet nutriat et oseruet. Altera ve ro descendit inferius et hec dextē dū et simi lētrō sū multipliciter diuidit. Duasq; ost. li. ij. ca. vij. sic collige igit qd vna est vehiculū sanguinis vite animalis quatuor humores saguineos otenens in se deputatos. quibus singule partes corpis nutriunt. Insup vna cōcaua vt facilius sanguinē recipiat et scdm nature indigenciā vna ad venā sanguinē re ducit et tūl fundat vna etiā sanicitatis et in firmitatis est nūcia. Nam per arteriaz pulsū et venaz dispositiōez de debilitate cordis siue fortitudine a medico iudicat. vna etiā si cor ruptū erit corrupti sanguinis otenāa roci

us corpis ē corruptiua vt pz in leprosis qz sanguis est corruptissimus in venis a quibz mēbra nutriunt suggēdō: insanabile otenhūt et corruptā infirmitatē et corruptōez. Vena etiā in brachio ledit otenhit et aperit. vt ex eius lesione totius corpis infirmitas subleuet. ve ne etiā nimis anguste carne. vel pinguedine nimis presse minus habent de sanguine et spiritu q̄ alie. Et ideo in earū substācijs. ca lor naturalis deficit et vitalis spūs minorat et talia animalia minus viuūt vt dicit ost. li. xi. ca. vij. Aris. autē dicit li. ij. vena inqt si fuerit absca. vel insca crescit et reconiūgi tur qd nō facit neruus. Itē idem li. vi. Qua les sunt vene sub lingua animalis tales sūt in colore fetus eius. vnde dicit qd ouēs habentes sub lingua venas albas hnt fetus albos et conūso. Quere supra de appetitibz lingue. Capitulum. lxiij. de carne.

Caro autē scdm hēnigiū a carne est dicta id est putredine. Est ei caro vt dicit greg. alterabilis et per osequēs de facili putribil. Et cū caro multiplex sit vt dicit greg. q̄a alia est caro pisciū alia volati liū. vel voluctū. alia serpenū. In hō humana caro optinet priuilegiū. quia caro humana forme nobilissime scz rationali anime est cō iūcta. ideo qd super oia mirabilissimū est in nouissimo tpe caro hoīs caro dei ē effca. qm sbū caro factū ē et habitabit in nob. qm caro q̄ erat ex o dicitōe infima ex assumptōe a verbo supma oim est effecta vt dicit greg. Est autē caro fm ost. naturalit calida et humida a calo ris natural fomentū. ossiū neruoz et lacerto rū coopimentū eoz defēho et frigiditatis eoz t pamentū autē tres sūt spēs. Quedā em ps muscul. neruis siue cordis ē admirata et dicitur lacertus. Alia ps carnis ē inter durū et molle t pātū sicut cartilla go. tertia pars est int hee glandulosa caro sola q̄ maxime ē in dorso et in gingiuis. Caro autē q̄ in coraz iacet parte exteriori. ossiū sup eā quiescenciū est q̄ si cul citā et necessariū fulcimentū. Caro vero dōsi tā interiorē q̄ exteriorē fuit necessaria. duabo de causis. Nā medullā spondiliū scz michā ca lesacit et cōcauitatē inter ossa ēplet et custodit neruos. ne ascēdētes et descēdētes ppter vie longitudinē disrupant. otena aeris etiā extē seca lesione dōsi maxime defēho est. Caro vto int dentes eoz fetuat radices. nutriens eas vt sint stabiles. Caro autē glandulosa ē triplex. Quedā vero humectat vt caro ma millatū et glandes sub lingua q̄ generat sali uā. ne os et lingua maxime siccitate nimia in motu intero te tardent. Aliā vero ps notola

et glandulosa. loca replet varia. et vnaq; ac
 neruoz fouet loca. et e aru recipit superflua
 que eludant. tertia vero circūdat stomachū
 et intestina cui admiscet neruoz et arteriaz
 quedā reticula. motū et sensū interioribus de
 portancia vt illarū via non fuisset tuta vbi
 eis essent abstracta hec glābulosa. vt neruū
 et arterie super eā suauius quiescerent et vt si
 quid eis durū occurreret. forte mollē locū ad
 quē resurgerent inueniēt. *Hucq; ostā. li. ij. c.
 p. iij.* Caro vero inter maciē et pinguedinē cō
 perata laudabilis est et sana precipue qū cor
 rupto sanguine non est intermixta vel ab eo
 dem generata vel nutrita. quia talis caro est
 principū corrupcionis sicut dicit *Arif. li. iij.
 et ostā. li. xi. c. p. vij.* Dicit etiā *Arif. li. xij. q.
 caro nimis habundans impedit spūs operaci
 ones* Et ideo creatio capitis non fuit ex mul
 ta carne vt esset melioris sensus et intellectus
 perfectioris. *Item idem li. i.* Quādo locus cir
 ca oculos est mltē carnis maliciam designat
 disposicionis et astutiā et maliciā consuetudinīs
 et male formacionis id est defectum informa
 tiue virtutis. *Vnde si fuerit caro vel massa
 carnea multa nimis et vitius informatiua
 debilis. monstruosas generat in corpore pas
 siones. sicut dicit ibidem li. xvi. vt ponit ex
 emplū de muliē. que credidit se concepisse. fe
 tum et tandem peperit horribū carnis frustū
 que a medicis mola nuncupat. cō.* Pars etiā
 am corporis tenera est et mollis. et ideo impa
 ciens est laboris. *Vnde dicit li. ij. q. pedes ca
 meli sunt multe carnis sicut pedes vni. qua
 propter sūt camelo solutiores de corio fortes
 quando debent laborare. vt aufert ab eis do
 loz.* *Rec etiā caro est sicut dicit idem li. xij.
 primū instrumentū sensus. nec est membrū
 oueniēs carni. sed neruus qui est organū sen
 sus intra carnē* Et ideo caro mortua vel pōsa
 nichil sentit. quia ex se non habet principū
 sensus. sicut ex neruo. *Quo corrupto vel ex toto
 opilato. fit insensibilis ipsa caro vt in para
 liticis.* *Omnes aut aues curui rostri et acuti
 vnguis vescunt carne. similiter et fere et carū
 pōda est caro. ppter necessitatē victus vt dicit
 li. xij.* *Aues aut pride que sūt pauca carnis
 sūt aiose et boni volatus et acuti visus. sicut ibi
 dē dicit.* *Aues aut multe pinguedinis. sūt tar
 diores motus et volatus et pinguires et carno
 siores sūt in yeme qm in estate. quia pori tunc
 claudunt et humores in pinguedinē et carnē
 condensant. tum etiam racione quietis. qia
 de loco ad locū minus solito tunc mouent sicut
 dicit ysaac in dietis.*

Capitulum sexagesimum tertium de pinguedine

Pinguedo est res humida super pellicul
 las et loca neruosa collocata vt dicit
 ost. *Sanguis enim subtilis et vinctio
 sus pinguedinē non congregat in locis calidis
 ex solis penetrabilibus. sed ai peruenerit ad
 loca naturaliter frigida. ibi gela. tandē et in
 pinguedinem ouertit.* *Qd fecit natura ex ne
 cessitate magna. vt scz neruū pellicule natura
 liter sicce. pinguedis humiditate temperent
 et difficilius casu aliquo ruperent et vt ex ca
 loze in pinguedine intercluso. interioza ab ex
 terioza frigiditate aeris munitē vt dicit ost.
 li. ij. c. p. iij. et Arif. li. ij.* *Pinguedo ex sangui
 ne indigesto in corporibus animalū generat
 et maxime ppter paruitatē motus.* *Et qto
 magis augmentat pinguedo. tanto diminuit
 sanguis. vnde in hominibz valde crassis est
 sanguis pauca.* *Itē li. xij.* *Hotus dissoluit
 pinguedinē. similiter et calor. vñ in omnibus
 animalibz. venūculus dexter minoris est pin
 guedinis qm sinister. et est alioz. quia in dex
 parte calor naturalis fortior est qm in sinistra.
 et maioris est motus.* *Pinguiā vero corpa
 scdm ostā. et nimia adipe repleta pessima sūt
 et pessimis morbis appropata. quia natural
 calor in huiū corpibus sepius suffocat et via
 spiritū opilacione pinguedinis intercludit
 et ad regnū neruoz et arteriaz spiritū influ
 encia denegat.* *Et dicit ibidē q omnia corpa
 pinguiā ppter superflūā humorū habundan
 ciā in eis adunatā prolixiorē incurrunt inhe
 mitatē ad vitam tardiorē.* *Pam pondere pin
 guedinis pressa. ad nullū se mouēt exercitiū
 vt calor naturalis augeat et sic pinguedo oge
 lata dissoluit. vnde et calor naturalis deficit.
 et mors subitanea sequit. nisi fortior cicus
 occurrat. vt dicit ostā. li. xi. c. p. vi.* *Recollige
 igit. q pinguedo vinctioitate sua est ignis nu
 tritiua. sua aerea leuitate rei superficiē pene
 tratiua neruoz et iuncturū mitigatiua. de
 sensu. et relaxatiua. pelliculæ siue corij remolli
 tiua. proz inferioz opilatiua. caloris natura
 lis conseruatiua. vacuitatis et concuētatis
 corporis repletiua. tugatū autis extensiuā. ve
 natū et arteriarū corporis opressiua. actionū
 anime sensus scz et racionis impeditiua. ople
 menti generaciōis animalū tarditiua.* *Dicit
 etiā in Aphoz. q mulier nimis pinguis non
 concipit. si non marcessit. nec mirū. quia pin
 guedo viā mēcis intercludit.* *Est etiā pingue
 do humectatiua. de facili enim non siccat vnde
 dicit Arif. li. ij. q brodiū animalis habundā
 tatis in pinguedine non coagulat sicut equū
 et porci.* *Itē omne aial hās pinguedinē nō se
 patū a carne est pauca pinguedinis in vitte*

et autem ventres erunt parue caro erit multe pig
ued ms. Item idem quod est et pupilla oculi in
omnibus animalibus et multi sepi est pauci
semis siue sit mas siue femina et non habet sepi
aial hinc dicitur in vtraque mandibula ut dicitur ibi
de. mox autem quia a corpore extrahit in aere fra
gido coagulat. Est autem secundum substantiam piguedo
adeps et aruina. Sed ut dicit philosophus aruina
est piguedo ad hec arti. Adeps est piguedo ite
stina obuoluens et membra interius custodit
zibus vnde pellucida cui adheret piguedo illa
que a multis alluta dicitur. de hijs dicitur philosophus
Intus adeps aruina foris piguedo sit vbi
id est quoniam piguedo de omnibus dicitur.

Capitulum sexagesimum quartum de cute.

Cutis est prima pars in superficie corporis
animalis. et est hic vtraque secundum philosophum eo
quod corpori superposita in ditione pacia.
Cutis enim graece in alio dicitur latine dicitur
et pellis eo quod exteriores repellit a corpore iniu
rias ventos scilicet et pluuias solis que pro
tat molestias et ardores. pellis enim abstracta
mox corium dicitur. corium autem diminituue ca
ro dicitur eo quod caro corio tegatur ut dicitur
philosophus. Est igitur cutis exterior corporis superficies
carnem et ossa circumplectens et omnia inte
riora muniens atque tegens. et secundum variam me
broz necessitate nunc se retrahens nunc se
extendens. Est etiam pro interiorum defensione
varijs aeris passionibus se exponens. Habet
cutis naturam tenuitatem ut dicitur ostendit. ne cor
pus in his occipit. habet et soliditatem ut faci
lius quod interius est contineat et exteriori le
sioni obuiet et resistat. Est autem cutis molli
or in hominibus quam in alijs animalibus et hoc
propter bonitatem tactus si enim foret dura et spissa
hic teste conchilium nichil sentiret. si pilosa si
cut asinorum pilorum massa sensum tactus atten
nuaret. Unde in volis manu subtilior est sub
stantialiter cutis superficies quam in alijs partibus
corporis. ut citius ad tactum non mutaretur.
Est autem cutis tota prosoa prope cutis capi
tis propter necessarium fumose supfluitatis ex
pulsionem. per calorem enim pori aperuntur
et ea que inter autem et carnem sunt supflua
per vapores et sudores expurgantur. Cutis etiam
hominis non in omnibus membris est equal
nam cutis faciei est alijs tenuior et subtilior
et hoc propter sensus perfectionem et decoris ostē
sionem. si enim fieret nimis grossa rubori sang
uinis puia non esset. si minus spissa opaco
sensuum qui vigent et facie non ouerent.
Sic autem coniungit cutis cum suppositis quod de fa
cili excoctari non potest et potissime in volis
manuum et plantis pedum in quibus adheret nec

uas cordis et lacertis ut dicitur ostendit. dicit autem
Arif. li. iij. quod secundum colorem corij variant colo
res vnguium et solearum et pilorum in animalibus
quia si nigra fuerit cutis et predicta erunt nigra
et si alba. alba. et omne animal habens sang
uinem habet corium et corium abscessum caret sen
su. et habet hoc proprium corium quod cum fuerit in
aliquo loco carente carne non recrescit abse
su nec consolidat ut patet in spuio et in ex
tremis palpebrarum. Item li. xij. cutis in qui
busdam animalibus est rara. in quibusdam
spissa secundum dominum hucoris grossi vel tenuis.
Unde et pili grossi generantur ex cute grossa
et tennes ex tenui. Item senectute cutis gro
sciscit et indurascit et trahitur et corrugatur
apud senectutem propter defectum caloris et suscip
tionem humoris naturalis et tunc imutat spes.
Patitur autem cutis fiant et alia membra
quorum ex causa extrinseca fiant ex vulnere dis
continuacione. ex calore vel ex vstione caloris
ex frigore pallorem vel livorem seu qualem
cuque discoloracionem. quorum ex causa intrinseca
fiant ex consumptione humiditatis substantialis
corrugacione. ut in senibus. quorum ex humoris in
fectione ut in morpheam et in lepra paciēti
bus. nam natura materiam infectam expellit
ab interioribus vsque ad cutem que sub cute ma
nens ipsam imutat et supinducit infectionem
aliquando. quorum squamositate. quorum prurigi
nem et ipetiginem. quorum cutis excoctio. et mul
tipliciter alia passionem. Velles autem animalium
finitis vbi hominum accommodantur ut vestire
armature. scripture. caligature et huiusmodi que
longum esset enarrare. et vix inueniunt animal
aliquod cuius pellucida aliam vsui hominum non
sit apta. hec dicta iam sufficienter.

Capitulum sexagesimum quintum de pilis.

Pilus de pelle de qua exit est dicitur ut
dicitur philosophus nascuntur autem pili ex su
mo alido et sic ut dicitur ostendit. subti
litas enim sumi dum egrediatur per poros ex
teriori aere exsiccat. et dum mollicies exte
rioris sumi aer exit. exsiccat et non se diuidere
exsiccat et in naturam pili conuertit. Sunt
autem pili inuamentum corporis propter et orna
mentum ut dicitur ostendit. li. iij. et vltimo. Dicit autem
Arif. li. iij. quod pili non crescunt nisi in corporibus
animalium generacionum animalia. Variant autem
pili secundum varietatem coloris animalis in quo cre
sant ut dicitur li. xij. nam animalia grosse cu
tis grossum habent pilum. et hoc accidit propter
multitudinem terrestris partis et vitarum hue
pororum amplitudinem. et cum cutis fuerit continua
et spissa erunt pili multum tennes et subti
les propter strictum vitarum et quia humor siccus

qui ē in aere fuerit velocis siccitatis nō erūt
 pili magni neq; longi et cum fuerint grossi
 et pin. ues erunt contrario et p̄ hoc elon
 gan^r capis pili hominis vald̄ q̄a ille hū. x
 pinguis ē nec de facili desiccatur et ideo habi
 tantes in regione humida humidā habētes
 oplexionē leues habent pilos et molles sicut
 illi qui morantur in tracia et eonūso. duos
 habent et crispas pilos q̄ calidam et siccam
 inhabitat regionē p̄sertim si osimile habue
 rūt oplexioz. nam ex calore corrugant et ob
 uolunt sicut ibidē dicit et efficiunt pili cri
 spi in nascendo de aere quia duas vias p̄tra
 rias egrediunt. ps enim terestris sumi cali
 di et siccī egrediētis mouet inferius. ps autē
 calidi mouet superius et sic inuoluunt pili et
 efficiunt crispis. aliqñ senescūt aialia hūda
 pilos inducunt tunc pili pl̄ q̄ prius sicut
 induant plume animalū et hoc p̄pter pau
 citatē humoris. Item ibidē dicit. ai castus
 homo non crescant in eo vltorius pili et hoc
 p̄pter paucitatē humoris et hoc ē p̄pter calo
 ris et humoris in mēbris p̄cipalibus dimi
 nuōez. Item pili qñz diuersificant causa ex
 trinseca. nam vt dicit ibidē p̄. aque calide
 faciunt pilos albos. nigros frigide et causa
 illius est quia in aquis calidis ē spūs pl̄ q̄
 in frigidis. et ideo ai aer calefacit ex eo effi
 citur albedo sicut in spuma oīgit videtur. ista
 autē mutacō accidentalit. p̄ueit in. il sicut in ca
 pillis sed non semper ex aque frigide vel ca
 lide alteratione.

Capilli sexagesimum sextum de Capillis
 Capilli dicuntur quasi capitis pili vt
 dicit p̄s. ad hoc facti vt de corpore pre
 sentent et cerebri adūsus frigidū munit
 et defendēt. capillatur autē in seculo cesaries
 dicit a cedendo. Virū enim tondere decet et
 nō mulierū. Come autē sunt capilli nō scissi
 et ē gēaus sermo. nam comā tondere dicit
 Crines autē p̄prie mulierū sunt. et dicuntur
 crines eo q̄ vittis discriminant. et diuidū
 tur. vñs et discriminalia dicuntur vitte quibz
 capilli diuisi colligunt. hucusq; p̄s. fm ost
 aut. capillus ex fumo grosso et calido nascit
 qui ex calidis igneis et intensiuis humoibz
 p̄ poros capitis egredit et ab aere extrinseco
 desiccatur et sic in substantia capilli ouertit. h
 humore crescente cresunt capilli vt p̄te ab
 ipso generati et nutriti. huius sumi materiā
 qui p̄biderit capillos p̄bit et amittit. p̄ q̄
 licet igitur sumi erūt et capilli q̄a si fumus ni
 ger et capilli nigri et si multus fuerit fumus
 multi erūt capilli. et si paucis pauci q̄ sumi
 si omnino desuerit p̄eunt penitus et capilli et

sic caluus cum vltorius capilli nō possūt cre
 scere vltorius nō subueniūt medicinis. si autē
 fumus talis non deficit h̄ illum potius alius
 humor inficit aut impedit. caluities non est
 p̄p̄ h̄ infirmitas quodā specialis q̄ allopicia
 a medicis nūcupat ex q̄ infirmitate corrupto
 capilloz nūmēto cadūt capilli et nudata p̄te
 capitis anterior capitis superficies detrahatur
 Tales em̄ more vulpiū qui ex calefactione
 imoderata paciunt. piloz casū casualē piloz
 fluxū paciunt. allops em̄ grece vulpes dicit
 latine. alias autē capilloz passioes et causas
 q̄e infra in tractatu de infirmitate et de casu et
 vicis capilloz. De canicie autē et causa eius
 q̄e ibidē. q̄e etiā supra in tractatu de capite
 vbi capilloz inuemes disposicoez naturas et
 diuersitates et oplexiones. fm gal. haly. et
 yppoc. tamē de canicie hic nota q̄ fm ost. et
 alios auctores canicies accidit ex humoris
 nutrimentalis capilloz nimia infirmitate
 nam dominū flematis frigidi et humidi ē
 caniciei generatiuis. ex fumo em̄ albo et frigi
 do albo efficiunt tam pili q̄ capilli. Capilli
 autē tympoz fm aris. cidus canescūt q̄ alij
 crines et hoc p̄pter humoris paucitatē et
 ossium ibi existentium predominantem fri
 giditatē. canicies igitur vite et etatis desig
 nat maturitatem et extinctionem libidinis
 et viciorum puerilium modificacionem vi
 te presentis et future instantis necessariam
 nouitatem. caluities est priuacio capillorū
 siue amissio ex defectu sumi humidi interio
 ri parte capitis proueniens vt dicit constā
 tinus. fit autem aliquando propter absti
 nenciam cibi et defectum sumi humidi quā
 est materia capillorum. Secundum Aristo
 teleum libro secundo vel tercio. capilli in fre
 quenter coeuntibus et parlatim caluiciem
 induant et si ante iuuetutem fluxerunt ite
 rum oriuntur. post iuuetutem vero fluen
 tes iterum non recrescant. Desiunt autem
 et desiciunt in parte anteriori capitis et tunc
 talis fluxus capillorum dicitur proprie cal
 uities. et solet accidere vel propter nimiam
 aētis raritatem et propter humorum pauci
 tatem ab occipite non recedunt neq; calue
 scunt propter aētis spissitudinem et protū
 densitatem et propter humoris ibi existentis
 viscositatem habēt ex quo capilli habent ve
 getat vt dicit galienus super amphorū mos
 Unde ibidem etiā dicitur q̄ p̄uerti et etiā
 mulieres non caluescunt et hoc propter ha
 bundanciam humiditatis in capitibus eoz
 similiter nec castrati et hoc p̄pter alteracōz sue
 oplexio. ms et dominantē frigiditatis q̄litatē

